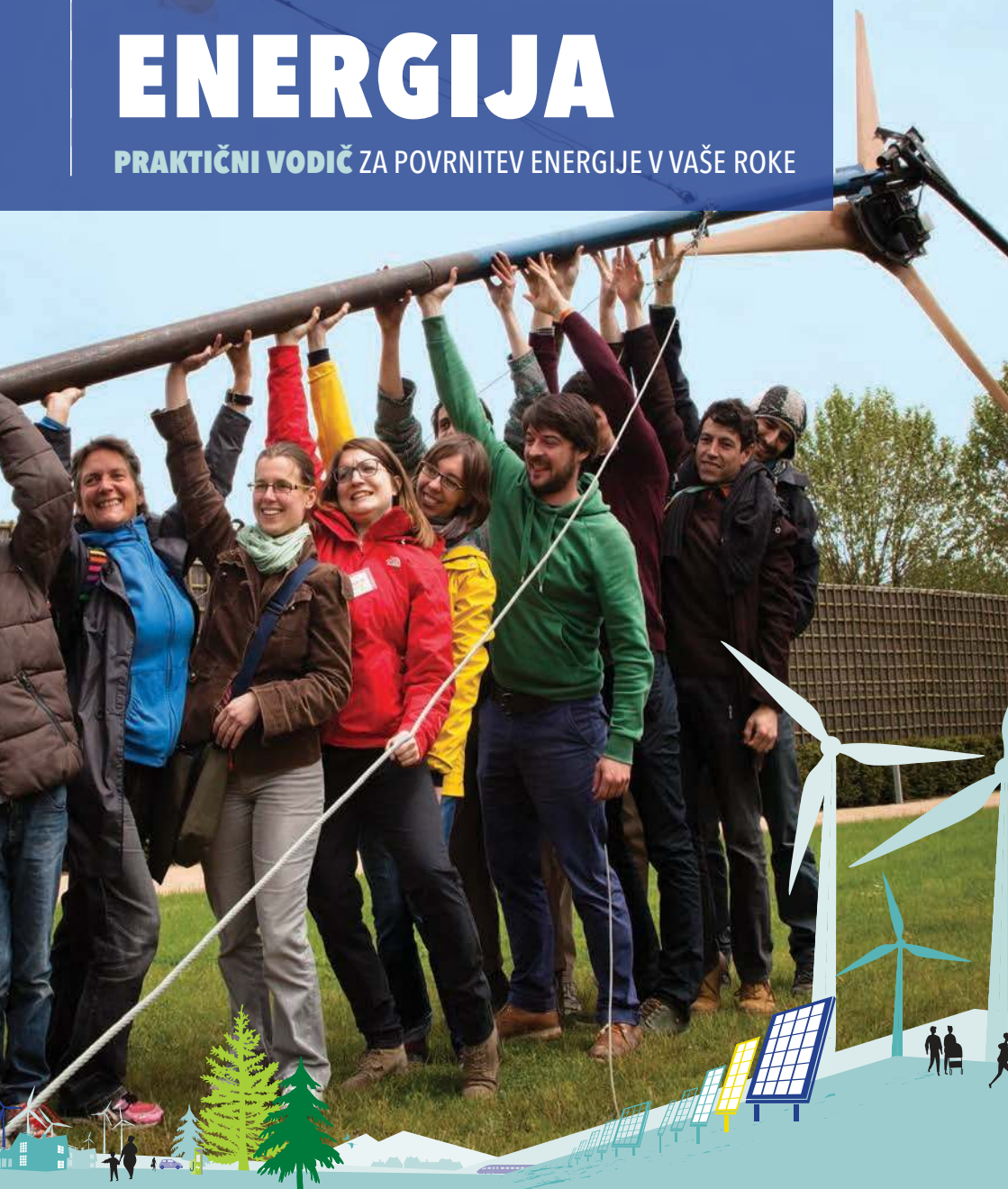

SKUPNOSTNA ENERGIJA

PRAKTIČNI VODIČ ZA POVRNITEV ENERGIJE V VAŠE ROKE

SKUPNOSTNA ENERGIJA

PRAKTIČNI VODIČ ZA POVRNITEV ENERGIJE V VAŠE ROKE

MAREC 2026

Organizacije, podpisane pod to knjigo, sodelujejo v okviru Evropske koalicije skupnostne energije. Zahvaljujemo se vsem članom Evropske koalicije skupnostne energije, ki so ta priročnik pregledali in k njemu prispevali.

Ta projekt je del Evropske pobude za podnebje (EUKI) nemškega zveznega ministrstva za okolje, ohranjanje narave in jedrsko varnost.

Če imate vprašanja ali povratne informacije o podatkih v tej knjigi, se obrnite na nas:

Friends of the Earth Europe
www.foeeurope.org

REScoop.eu
www.rescoop.eu

Energy Cities
www.energy-cities.eu

Avtorske pravice za vse vsebine so last Friends of the Earth Europe, REScoop.eu, Energy Cities (če ni navedeno drugače). Organizacija Friends of the Earth Europe se hvaležno zahvaljuje za finančno pomoč Evropske komisije (program LIFE), manjše fundacije, Evropske podnebne fundacije in Evropske podnebne pobude (EUKI) nemškega zveznega ministrstva za okolje, ohranjanje narave in jedrsko varnost (BMU), ki so delno financirale to publikacijo. Za vsebine te publikacije so odgovorni izključno avtorji in jih ni mogoče obravnavati kot stališča katerega koli zgoraj omenjenih financirjev.

Supported by:

GREENPEACE

Slovensko izdajo je uredila in izdala organizacija Greenpeace
greenpeace.org/slovenia

based on a decision of the German Bundestag

Ta projekt je del Evropske pobude za podnebje (EUKI) nemškega zveznega ministrstva za okolje, ohranjanje narave in jedrsko varnost.

Naslovna slika: Člani Enercoopa postavljajo vetrno turbino. © Enercoop

KAZALO

ENERGETSKI PREHOD POTREBUJE VAS	4	DEL 4	IZBIRANJE DEJAVNOSTI	77
KAKO BRATI TO KNJIGO	6	POGLAVJE 12	Proizvodnja električne energije	78
DEL 1		POGLAVJE 13	Distribucija	84
ENERGETSKA REVOLUCIJA: ODVISNO JE OD NAS	7	POGLAVJE 14	Oskrba	88
POGLAVJE 0		POGLAVJE 15	Varčevanje z energijo in boj proti podnebni revščini	92
Desetletje nič: ukrepajte zdaj!	8	POGLAVJE 16	Ogrevanje	96
POGLAVJE 1		POGLAVJE 17	Prožnost, lastna poraba in shranjevanje	100
Energetski prehod je v vaših rokah	10	POGLAVJE 18	Promet in mobilnost	104
POGLAVJE 2		DEL 5	IZBIRANJE TEHNOLOGIJE	109
Evropski energetski sistem je na razpotju	13	POGLAVJE 19	Vetrna energija	110
POGLAVJE 3		POGLAVJE 20	Sončna energija	115
Prednosti skupnostne energije	19	POGLAVJE 21	Vodna energija	121
DEL 2		POGLAVJE 22	Energija biomase	126
RAZLIČNE OBLIKE PROJEKTOV SKUPNOSTNE ENERGIJE	27	POGLAVJE 23	Trajnostni viri za ogrevanje in hlajenje	131
POGLAVJE 4		DEL 6	OD BESED K DEJANJEM	137
Skupnostna energija: zamisel	28	POGLAVJE 24	Ovire in izzivi: bodite pripravljeni	138
POGLAVJE 5		POGLAVJE 25	Projektiranje in študije izvedljivosti	144
Zadruga	31	POGLAVJE 26	Iskanje denarja	147
POGLAVJE 6		POGLAVJE 27	Dostop do omrežja in pogodbe o nakupu električne energije	154
Klubi, skladi in druge oblike	37	RASTITI ŠE NAPREJ		156
POGLAVJE 7		DODATNI VIRI		158
Občine in lokalne oblasti: idealen partner	43	GLOSAR		160
DEL 3				
ŽIVLJENJE VAŠE SKUPINE	55			
POGLAVJE 8				
Skupnostna energija: zamisel	56			
POGLAVJE 9				
Zadruga	62			
POGLAVJE 10				
Klubi, skladi in druge oblike	66			
POGLAVJE 11				
Doseganje širše skupnosti	70			

ENERGETSKI PREHOD POTREBUJE VAS

4 |

Dobrodošli v vašem priročniku skupnostne energije. To je vaš glavni vodič, poln navodil, praktičnih nasvetov in virov za izgradnjo lokalne, s strani skupnosti vodene revolucije obnovljive energije v Evropi.

Skupnostna energija je ključna za razogljíčeno gospodarstvo in ključni korak pri spopadanju s podnebnimi spremembami. Gre za več kot zgolj mline na veter in sončne celice. Skupnostna energija lahko pomaga najti novo ravnotežje med lokalnimi gospodarstvi in svetovnim gospodarstvom.

Ker opolnomoča lokalno prebivalstvo, lahko pomaga preseči razkorak med mesti in podeželjem ter zapolni vrzel med severom in jugom, med bogatimi in revnimi. Skupnostna energija vodi v energetska demokracijo, ki prinaša gospodarstvo in družbo, ki znotraj meja planeta Zemlja temeljita na sodelovanju in ne na tekmovanju.

Ne glede na to, ali ste radoveden posameznik, skupina ljudi, ki se podaja na pot obnovljive energije, lokalna oblast, ki snuje načrte, ali energetska zadruga v polnem zaletu – ta vodič po korakih je namenjen vam.

TA VODIČ
PO KORAKIH
JE ZA

VAS

ORGANIZACIJE, PODPISANE POD TO KNJIGO

To knjigo so sestavile tri organizacije, ki skupaj pospešujejo razvoj skupnostne energije po Evropi.

**Friends of
the Earth
Europe**

Friends of the Earth Europe je največja okoljska mreža v Evropi, ki temelji na množičnem udejstvovanju navadnih ljudi. Združuje več kot 30 nacionalnih organizacij Friends of the Earth z več tisoč lokalnimi skupinami. Friends of the Earth Europe se zavzema za okoljsko pravičnost in rešitve, ki ustvarjajo socialno pravične družbe, ter si že od leta 2013 prizadeva predati energetske prehod v roke ljudem.

ENERGYCITIES

Energy Cities je mreža 1000 lokalnih vlad v 30 državah. Energy Cities verjame, da je energetske prehod več kot le obnovljiva energija ali odlične tehnologije: gre za pametno uporabo virov ob hkratni krepitvi lokalne udeležbe in blaginje v demokratični Evropi. Energy Cities želi korenito preobrazbo energetske sistemov in politik, s čimer bi državljanom dali moč, da oblikujejo prihodnost z decentralizirano in obnovljivo energijo.

REScoop.EU

REScoop.eu je evropska federacija državljanovskih energetske zadrug, ki predstavlja več kot 1500 zadrug in milijon državljanov, ki v njih delujejo. Ustanovljena je bila leta 2013 in gradi na več desetletjih izkušenj z energetske skupnostmi. Zagotavlja, da so glasovi državljanov slišani na ravni EU, ter podpira energetske skupnosti s tehničnim znanjem, krepitvijo zmogljivosti in komunikacijo.

Te tri organizacije v vaše roke prinašajo ta priročnik – zahvaljujoč pomoči desetine strokovnjakov in lokalnih skupin, ki so s svojimi prispevki omogočili, da ste lahko del energetske preobrazbe, za katero si vsi prizadevamo. Če potrebujete dodatno pomoč, stopite v stik z nami. Ogledate si lahko naše spletne strani in na notranji strani platnice poiščete podatke za stik z nami.

KAKO BRATI TO KNJIGO

6 |

Upamo, da vas bo ta priročnik navdihnil in vam pomagal razumeti korake za ustvarjanje lastnega projekta energetske skupnosti.

Ta priročnik ne more pokriti vseh vidikov zagona projekta energetske skupnosti, vendar smo vanj vključili čim več informacij in praktičnih nasvetov, ki vam bodo pomagali pri krmarjenju na tem področju, vključno z uporabnimi povezami do več virov. Te priročnik stremi k čim širši uporabnosti za ljudi in skupnosti po vsej Evropi (in morda tudi širše), hkrati pa nudi nekaj odgovorov na vprašanja, specifična za različne evropske države.

Upamo, da bo ta vodič koristen na vaši poti spopadanja s podnebno krizo in povrnitve energije v vaše roke.

Ta knjižica vas bo čakala, dokler vaše ideje ne dozoriijo in dokler na kup ne zberete prave skupine ljudi. K njej se lahko vedno znova vračate. **Prej ko začnete, bolje je!**

ENERGETSKA REVOLUCIJA: ODVISNO JE OD NAS

POGLAVJE 0	DESETLETJE NIČ: UKREPAJ ZDAJ!	8
POGLAVJE 1	ENERGETSKI PREHOD JE V VAŠIH ROKAH	10
POGLAVJE 2	EVROPSKI ENERGETSKI SISTEM JE NA RAZPOTJU	13
POGLAVJE 3	PREDNOSTI SKUPNOSTNE ENERGIJE	19

! Vetrna elektrarna, Italija.
! © italianestro/Shutterstock

DESETLETJE NIČ: UKREPAJ ZDAJ! POGLAVJE 0

8

Srečujemo se s sovpadanjem kriz. Od našega podnebja do našega zdravja, gospodarstva, družbe in demokracije – vse to se zdi med seboj povezano. Po vsej Evropi se skupnosti že spopadajo s prvimi posledicami podnebnih sprememb, kot so suše, izpad pridelka, poplave in požari. Ti vplivi so hujši v državah globalnega juga, tj. državah, ki so se najmanj zmožne spoprijemati s temi vplivi in kjer je vse več ljudi prisiljenih zapustiti svoje domove zaradi ekstremnih vremenskih razmer.

Tisti, ki so najmanj prispevali h globalnemu segrevanju, se spopadajo z njegovimi najhujšimi posledicami, pri čemer so najbolj ogrožene marginalizirane skupnosti po vsem svetu – tako je videti podnebna nepravilnost. Znanstvena poročila, ki so vsako leto bolj skrb vzbujajoča, nam pravijo, da se čas izteka. Zaradi zgodovinske odgovornosti Evrope pri povzročanju te krize smo dolžni prevzeti vodilno vlogo pri njenem reševanju.

Naš svet potrebuje hiter izhod iz vseh fosilnih goriv, da lahko preide iz ekstraktivnega gospodarstva v regenerativno družbo. To pomeni nov, pravičen energetski sistem, ki je stoodstotno obnovljiv, v demokratični lasti in ne ogroža blaginje prihodnjih generacij.

Proslavlanje skupnostne energije v Westmill Wind Co-op.
© Westmill Wind Farm Co-op

DESETLETJE NIČ: UKREPAJ ZDAJ!

POGLAVJE 0

Pogosto se zdi, kot da podnebna kriza izvira iz pomanjkanja skupnosti in demokracije. Korporacije vodijo energetski sistem za dobiček, ljudem pa puščajo le malo prostora za izražanje mnenja. Kultura individualizma in tekmovalnosti je spodkopala skupnosti. Številni ljudje se razumljivo počutijo razočarane in nepovezane s trenutnim sistemom. A med pandemijo COVID-19 smo videli, da se nagoni po medsebojni pomoči in sodelovanju lahko zelo hitro pojavijo.

Energija v lasti skupnosti je ena od praktičnih poti naprej iz številnih kriz. Če energijo vrnemo v roke ljudi in skupnosti, se lahko s podnebnimi in družbenimi izzivi spopademo skupaj. Z ustvarjanjem lokalnih delovnih mest, znižanjem računov za energijo in z ohranjanjem denarja znotraj skupnosti lahko skupnostna energija oživi vaše lokalno gospodarstvo. Skupnostna energija krepi skupnosti, zmanjšuje energetsko revščino in ljudem omogoča zmanjšanje porabe energije, vsi ti učinki pa zmanjšajo tudi morebitno lokalno nasprotovanje novim projektom obnovljive energije.

Podnebni zlom ni neizogiben. Ljudje jemljejo stvari v svoje roke in gradijo nov energetski sistem, ki deluje za vse.

Pred nami je boljši svet. Vi in vaša skupnost ste lahko del njegove izgradnje!

Spletno učno orodje, ki pomaga razumeti zapletenost podnebnih sprememb in razloge, zakaj zahtevajo pristop podnebne pravičnosti. <https://www.climatejusticesyllabus.org>

IPCC: zgodba o treh možnih toplejših svetovih. <https://www.ipcc.ch/report/infographic/worlds-apart/>

50 virov o podnebni pravičnosti. Seznam za kvekerje. <https://www.quaker.org.uk/documents/50-resources-climate-justice>

Družbena gibanja, okoljske in razvojne nevladne organizacije, sindikati, verske skupnosti in druge skupine civilne družbe skupaj ocenijo podnebne zaveze UNFCCC. <https://www.equityreview.org/>

ENERGETSKI PREHOD JE V VAŠIH ROKAH POGLAVJE 1

Če se počutite preobremenjeni zaradi podnebne krize, niste edini. Pogosto si je težko predstavljati, kje sploh začeti. Ukrepanje s peticijami ali demonstracijami se zdi nezadostno pri spopadanju s krizo takih razsežnosti, zahteve po ukrepanju političnih voditeljev pa vas lahko preplavijo z občutkom nemoči, ko želite spremembe doseči sami.

Potrebujemo zelo drugačen energetski sistem. Prenehati moramo s kurjenjem fosilnih goriv, ki ustvarjajo motnje v našem podnebnju, in potrebujemo decentraliziran sistem za prehod na stoo odstotno obnovljive vire energije. Za ta prehod moramo tudi izrazito zmanjšati porabo energije.

Ta priročnik vam ponuja orodja, da začnete delovati v praksi in ukrepate. S praktičnimi koraki boste lahko zagnali projekte in spreminjali stvari z ljudmi v vaši skupnosti in tako na še najboljši možni način ublažili podnebno tesnobo.

Vi in vaša skupnost ne boste prepuščeni samim sebi. Milijoni ljudi po vsej Evropi krepijo svoje napore, pridelujejo lastno hrano, ponovno uporabljajo in predelujejo rabljene izdelke, ustvarjajo skupnosti za izmenjavo, se upirajo projektom, ki jih poganjajo fosilna goriva, in vodijo skupnostne prostore. Pobude skupnostne energije so tiste, ki imajo še posebej velik potencial za spopadanje s podnebnimi spremembami.

Za preoblikovanje našega energetskega sistema potrebujemo sodelovanje vseh. Razmišljati moramo onkraj zgolj električne energije in vključiti skupnostne projekte na področju ogrevanja in prometa, kot to že počnejo številni skupnostni projekti.

Zahtevati ukrepanje politikov je pomembno, a stvari lahko vzamemo tudi v svoje roke. Energetski sistem prihodnosti v svoji soseški, na svoji univerzi ali svojem mestu lahko začnete graditi takoj zdaj.

ENERGETSKI PREHOD JE V VAŠIH ROKAH

POGLAVJE 1

NEMŠKI »ENERGIEWENDE«

V Nemčiji energetski prehod ali energetski »preobrat« imenujejo *Energiewende*. Nemčija je ena od držav z največjim deležem obnovljivih virov energije na svetu, predvsem po zaslugi zavzetih aktivistov in njihovih skupnosti, ki so vodile to revolucijo.

- 42,9 odstotka električne energije, proizvedene v Nemčiji v tretjem četrtletju 2019, je bilo proizvedene iz obnovljivih virov energije – v primerjavi z 31,6 odstotka v letu 2016.
- 42 odstotkov električne energije iz obnovljivih virov, proizvedene v Nemčiji leta 2016, je prišlo iz projektov, ki so jih izvedli državljani ali imeli široko udeležbo javnosti.

Vključiti se v energetsko pobudo skupnosti ni vedno preprosta naloga, vendar lahko preoblikuje vašo skupnost, vam povrne moč iz rok velikih onesnaževalcev okolja in sproži lokalni energetski prehod. Spoznali boste svoje sosede, izkusili nov občutek povezanosti in začutili svoje korenine v tej skupnosti. Sodelovanje v skupini in skupno premagovanje izzivov bosta za vas nagradujoča in vas bosta opolnomočila.

S tem, ko se boste naučili temo pogovora povezati z lastnim domom, šolo, sosesko ali mestom, boste usvojili nove načine pogovora o podnebnih spremembah in drugih globalnih vprašanjih, ki vplivajo na vašo skupnost.

Ta vodič je poziv k ukrepanju. Je poziv, da se aktivirate lokalno in postanete del rastočega gibanja ljudi, ki energijo vračajo v svoje roke. To bo vas in vašo skupnost povežalo z večdesetletno zgodovino lokalnega delovanja na področju energije, ki se je začela, ko so prve skupnosti na Danskem v sedemdesetih letih 20. stoletja ustanovile lastne projekte obnovljivih virov energije.

Lahko se pridružite ali ustanovite skupino, ki bo igrala ključno vlogo v tem velikem projektu – po imenu energetski prehod. Na poti do uspeha se boste spopadali s težavami in ovirami, vendar na njej ne boste sami.

Uspelo vam bo!
Pridružite se energetski revoluciji.

ENERGETSKI PREHOD JE V VAŠIH ROKAH

POGLAVJE 1

DESET RAZLOGOV, DA ZAČNETE PROJEKT SKUPNOSTNE ENERGIJE OZ. SE MU PRIDRUŽITE:

1. Gradili boste sistem, potreben za zaustavitev podnebne krize.
2. Skupnostni obnovljivi viri energije preusmerjajo denar, ki bi sicer podpiral sistem fosilnih goriv.
3. Zmanjša lahko energetske revščino na vašem območju.
4. Spoznali boste svoje sosede in okrepili svojo skupnost.
5. Proizvajali boste lastno obnovljivo energijo.
6. Ustvarja prostore za izobraževanje ljudi o vprašanih energije, podnebja in demokracije.
7. Denar ohranja lokalno v vaši skupnosti.
8. Drugim skupnostim boste pokazali, kaj je mogoče doseči.
9. Prispeval bo k ustvarjanju bolj lokalnega in bolj krožnega gospodarstva.
10. Gradili boste svet, kakršnega želite videti.

12 |

REScoop.eu: Energetski prehod v energetske demokracije.

<https://www.rescoop.eu/toolbox/the-energy-transition-to-energy-democracy>

Družbeni vpliv energetskih skupnosti: Deset koristi.

<https://www.rescoop.eu/news-and-events/news/the-social-impact-of-energy-communities-ten-benefits-they-bring>

EVROPSKI ENERGETSKI SISTEM JE NA RAZPOTJU POGLAVJE 2

Leta 2020 večina naše energije še vedno izvira iz onesnažujočih fosilnih goriv. Šokantnih 82 odstotkov energije, porabljene v Evropski uniji, izvira iz fosilnih goriv in jedrske energije. Enako problematično je dejstvo, da velik del energetskega sistema nadzorujejo velika podjetja, ki delujejo za dobiček.

Toda evropski energetski sistem je zdaj na razpotju. Stari sistem prekomerne proizvodnje energije, ki onesnažuje okolje, in ogromnih podjetij, ki sistem vodijo za dobiček, se spreminja. Gradi se nov sistem, ki temelji na obnovljivih virih. Velik del novega sistema je decentraliziran, prilagodljiv in v lasti skupnosti in državljanov. Ta sistem gradijo ljudje, kot ste vi, ki želijo spremeniti svet na bolje.

ELEKTRIČNO OMREŽJE: KLJUČNI BOJ

Velika energetska podjetja povzročajo težave podnebu in našim skupnostim, ker imajo ogromno politično in gospodarsko moč. Ta podjetja in njihove hčerinske družbe so pogosto lastniki električnega omrežja, kar jim daje moč, da odločajo, kdo lahko dostopa do energetske avtoceste. Kot primer navedimo Électricité de France (EDF) in njeni hčerinski družbi Enedis in RTE, ki so v Franciji ekskluzivni upravljavci večine sistemov za prenos in distribucijo električne energije v državi, s čimer majhnim projektom in projektom v lasti skupnosti preprečujejo distribucijo njihove energije prek teh omrežij. To stanje je še toliko bolj zakoličilo obstoječi sistem v državi.

EVROPSKI ENERGETSKI SISTEM JE NA RAZPOTJU

POGLAVJE 2

DVA SISTEMA, KI TEKMUJETA ZA PREVLADO

Stari, fosilni sistem v lasti podjetij danes sobiva z novim, demokratičnim sistemom obnovljive energije, pri čemer se stari sistem bori proti novemu. Velika energetska podjetja, ki še vedno nadzorujejo večino našega energetskega sistema, delajo vse, kar lahko, da ohranijo svojo moč, medtem pa javno napadajo obnovljive vire v lasti skupnosti.

Del njihovega načrta je širjenje škodljivih zgodb, ki na primer trdijo, da projekti skupnostne energije koristijo le peščici privilegiranih. Primeri v tej knjigi vam bodo pokazali, da še zdaleč ni tako. Prav nasprotno, motivacija ljudi pogosto izvira iz njihove želje podpreti svojo lokalno skupnost ali pa iz njihovega nasprotovanja onesnažujoči energiji. Ta knjiga predstavlja tudi projekte skupnostne energije, katerih namen je prevzeti lastništvo nad energetske mrežji, kot je *Schönaue*, študija primera v 13. poglavju, da bi jih upravljali v interesu ljudi.

Pospešiti moramo prehod na obnovljive vire energije in čim hitreje zgraditi nov energetske sistem. Tu nastopite vi in vaša skupnost!

Proizvodnja skupnostne energije v Evropi ima ogromen potencial: nedavna študija je pokazala, da bi lahko polovica državljanov EU – vključno z lokalnimi skupnostmi, šolami in bolnišnicami – do leta 2050 sama proizvajala električno energijo iz obnovljivih virov, s čimer bi zadostila 45 odstotkom potreb po energiji v EU.

NOVI ZAKONI EU LAHKO SPREMIJJO IGRO

Nova energetske zakonodaja, dogovorjena na ravni EU leta 2019, bi morala spodbuditi skupnostno energijo in pomagati skupnostnim projektom po vsej Evropi. Energetske skupnosti po vsej EU so pridobile nove pravice, ki naj bi jim zagotovile sodelovanje pri energetske prehod. Priznanje njihove vloge in nove pravice do proizvodnje, porabe, prodaje in shranjevanja energije iz obnovljivih virov so zdaj prvič zapisaniv zakonodaji EU.

To je pomembna priložnost za spodbujanje veliko več projektov obnovljivih virov energije, ki jih poganjajo ljudje, in za vlade, da jih podprejo.

Te pravice za skupnostno energijo so vključene v Svežnju EU o čisti energiji, dogovorjenem leta 2019.

Vključeval je tudi naslednje cilje za leto 2030:

- 40-odstotno zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov v primerjavi z letom 1990;
- 32-odstotni delež obnovljivih virov energije v mešanici virov energije v EU;
- 32,5-odstotno izboljšanje energetske učinkovitosti v primerjavi z letom 2007.

A stvari se hitro spreminjajo in zdi se verjetno (v času pisanja), da bodo ti nezadostni cilji popravljeni navzgor v okviru Evropskega zelenega dogovora.

NOVE PRAVICE ZA SKUPNOSTI

1) DRŽAVLJANI IN SKUPNOSTI, PREPOZNANI KOT AKTERJI V ENERGETSKEM SISTEMU

Direktiva EU o obnovljivih virih energije, sprejeta leta 2019, vsebuje nove definicije, ki priznavajo, da se državljani lahko vključijo v obnovljive vire energije prek skupnosti za obnovljivo energijo (REC). Ljudje, lokalne oblasti ter mala in srednje velika podjetja (MSP) lahko ustanovijo pravne subjekte za proizvodnjo obnovljive energije, tem skupnostim REC pa je priznana osrednja vloga v energetskega sistemu in jih morajo podpirati vlade EU. Z energetskega skupnostmi lahko državljani ustvarijo finančna sredstva prek posebnih namenskih skladov, ki se nato razdelijo lokalno za zagotavljanje storitev ali zadovoljevanje lokalnih potreb.

EVROPSKI ENERGETSKI SISTEM JE NA RAZPOTJU

POGLAVJE 2

2) DRŽAVLJANOM JE DANA IZRECNA PRAVICA PROIZVAJATI, SHRANJEVATI, PORABLJATI IN PRODAJATI LASTNO OBNOVLJIVO ENERGIJO

Zakonodaja EU vam prvič v zgodovini priznava državljanško pravico, da vlagate v energetske sistem. Če ugotovite, da obstajajo pravne ovire za proizvodnjo, shranjevanje, prodajo ali lastništvo vaše lastne obnovljive energije, je dolžnost vaše vlade zagotoviti, da to dejansko lahko storite.

3) VAŠA VLADA MORA DRŽAVLJANE PODPRETI S PRAVNIM OKVIROM, KI JE SPODBUJAJOČ

Vsaka država članica EU mora zagotoviti, da njen pravni sistem podpira skupnostno energijo. Spodbujevalni okviri bi lahko na primer nudili podporne sheme za zagotavljanje financiranja projektov. Lahko bi tudi ustanovili agencijo, ki bi nudila nasvete in podporo ter določila pravila za omogočanje dostopa do energetskega omrežja.

4) VAŠA VLADA MORA POENOSTAVITI UPRAVNE POSTOPKE ZA PROJEKTE DRŽAVLJANOV IN SKUPNOSTI

Upravna zapletenost je ena od nevršečnosti pri vzpostavljanju projekta energetske skupnosti. Dobro je biti pripravljen na veliko papirologije, na primer za gradbena dovoljenja ali vloge za finančno podporo. Zahvaljujoč zakonodaji EU pa je vaša vlada sedaj dolžna zagotoviti, da so upravni postopki za projekte državljanov in skupnosti poenostavljeni.

5) VAŠA VLADA MORA OCENITI OVIRE IN POTENCIAL SKUPNOSTNE ENERGIJE

Vaša vlada je dolžna oceniti ovire in potencial skupnosti obnovljivih virov energije v vaši državi. Pozanimajte se, ali je tovrstna ocena že bila objavljena. Služila vam bo kot dober vir informacij o ovirah, ki jih lahko pričakujete v svoji državi.

VZHOD IN ZAHOD, RAZLIČNI POGLEDI

Zgoraj omenjene pravice za skupnosti bodo še posebej koristne za pomoč gibanju za energetske demokracije v vzhodni Evropi, saj je lastništvo energije dobro razvito v nekaterih zahodnih državah, kot sta Nemčija in Danska, v številnih vzhodnoevropskih državah pa je še v povojih. Nekatere težave izhajajo iz razumljivega skepticizma do zadrug, saj so bile zadruge v komunističnih časih zlorabljene. Če se vam zdi to težava v vašem nacionalnem kontekstu, se ne osredotočajte na obliko, ki bi jo moral imeti vaš projekt, ampak na dejavnosti in na to, kako lahko koristite delite z vsemi. Poskušali smo vključiti nekaj zgodb o uspehu iz vzhodne Evrope, vendar tam še ni toliko uspehov, ki bi jih lahko delili, kot bi si želeli, in na žalost je večina zgodb o uspehu v tej knjigi zahodna. Delamo na tem, da to spremenimo, in upamo, da to uspe tudi vam!

POLITIČNA AKTIVACIJA

Večina nasvetov v tem priročniku je namenjena delanju sprememb z gradnjo novega sistema, ki si ga želimo. S svojo lokalno skupino se boste morda kdaj morali tudi politično udeleževati, da ustvarite pritisk za spremembe na politični ravni. V času pisanja se zakonodaja EU prenaša v nacionalne zakone, včasih tudi počasi in na neustrezen način. Za najnovejšo informacijo o napredovanju teh prenosov se obrnite na REScoop.eu ali skupino Friends of the Earth v vaši državi.

Pomembno je, da so vašemu ministrstvu za energijo zahteve vaših lokalnih skupnosti po pravici do sodelovanja v energetskega sistema jasno vidne. Svojemu ministru za energijo in lokalnim političnim predstavnikom lahko na primer napišete pismo, da pojasnite, da vaša lokalna skupina želi biti del energetskega prehoda. Izrazite svoje pričakovanje, da bo Direktiva o obnovljivih virih energije v celoti prenesena v nacionalno zakonodajo, in s tem podprite svoj projekt.

**Direktiva o obnovljivih virih energije
vam daje pravice. Zahtevajte jih!**

EVROPSKI ENERGETSKI SISTEM JE NA RAZPOTJU

POGLAVJE 2

Energetski atlas – Dejstva in številke o obnovljivih virih energije v Evropi..

<https://www.foeeurope.org/energy-atlas>

Izjava o viziji opredeli zahteve za prihodnji energetski sistem v Evropi, ki mora biti trajnosten, brezogljičen, socialno pravičen, v javni lasti in pod nadzorom lokalnih skupnosti in ljudi. https://communitypowercoalition.eu/community_power_booklet_v5-screen.pdf

Ta dokument je vodnik za nacionalne odločevalce, ki se spopadajo z nalogo vključitve vidikov svežnja o čisti energiji v svojo nacionalno zakonodajo.

<https://www.rescoop.eu/toolbox/how-can-eu-member-states-support-energy-communities>

Ta knjižica pojasnjuje, kako bi lahko nova zakonodaja EU o obnovljivih virih podprla razmah skupnostne energije po Evropi.

<https://www.foeeurope.org/unleashing-power-community-energy>

PREDNOSTI SKUPNOSTNE ENERGIJE

POGLAVJE 3

To poglavje nudi pregled številnih prednosti skupnostne energije in prikazuje, kako ti projekti prinašajo široke koristi tako energetskega sistema kot družbi.

1. POSTOPNO OPUŠČANJE FOSILNIH GORIV

Projekti obnovljivih virov energije v lasti skupnosti znatno zmanjšajo izpuste ogljika, saj ne uporabljajo fosilnih goriv. Polovica vseh državljanov Evropske unije bi lahko do leta 2050 sama proizvajala elektriko, s čimer bi zadostila 45 odstotkom potreb po energiji v EU. To bi pomenilo velik odmik od onesnažujočih goriv, ki proizvajajo CO₂ in destabilizirajo podnebje. Ko so državljani vključeni v energetske prehode, se podpora obnovljivim virom energije na splošno poveča in prehod lahko poteka hitreje.

2. ZMANJŠEVANJE PORABE ENERGIJE

Številni projekti skupnostne energije si prizadevajo zmanjšati količino porabljene energije, zavedajoč se, da moramo zmanjšati porabo energije, če želimo preiti na obnovljive vire energije. Programi ozaveščanja in naložbe v varčevanje z energijo pogosto opolnomočijo člane projektov skupnostne energije, da zmanjšajo svojo porabo energije. Klub za nakup izolacije v Brnu na Češkem prebivalcem na primer ponuja usposabljanje, ki jim omogoča, da zmanjšajo porabo energije v svojih stanovanjskih zgradbah.

PREDNOSTI SKUPNOSTNE ENERGIJE

POGLAVJE 3

3. NALOŽBE V ČISTO ENERGIJO

Prehod na čisto in varno proizvodnjo energije bo zahteval ogromne naložbe. Čeprav so te naložbe donosne, izgradnja energetskega projekta zahteva velike količine kapitala.

Milijoni državljanov po vsej Evropi imajo prihranke v bankah, za katere ne vedo, da napajajo podnebno krizo, saj banke in pokojninski skladi vlagajo v umazane energetske projekte. Vključevanje skupnosti v energetske prehode lahko ta denar preusmeri v podnebne rešitve in lokalno gospodarstvo. Dati skupnostim možnost, da se finančno vključijo v sheme, je pomemben način, da zagotovite več denarja za svoj projekt in vključite ljudi.

V tem priročniku so tudi finance obravnavane kot izziv, saj je zbiranje potrebnega denarja lahko težavno. Toda ko skupnosti premagajo to začetno težavo, lahko projekt pridobi finančna sredstva, ki so potrebna za napredek energetskega prehoda. Na primer v Nemčiji je napredek slavnega prehoda *Energiewende* uspel predvsem po zaslugi naložb kmetov, skupnosti in državljanov.

4. PRIDOBIVANJE JAVNE PODPORE ZA OBNOVLJIVE VIRE ENERGIJE

Lokalno nasprotovanje energetskim projektom je lahko velika ovira za obnovljive vire energije. Razlogov za to ni težko razumeti, saj se skupnostim prepogosto vsiljujejo obsežni razvojni projekti z minimalnimi možnostmi za lokalne prebivalce, da prispevajo, sodelujejo ali izrazijo svoje pomisleke. Toda ko so ljudje vključeni v projekt, ali še bolje, ko so njegovi lastniki, se lahko sprejemanje in podpora močno povečata.

Različne študije so pokazale višje stopnje zaupanja ljudi v projekte skupnostne energije. Javna podpora obnovljivi energiji se je na Danskem znatno povečala z razvojem zadrug za vetrno energijo in s pogojem, da razvijalci vetrne energije prodajo deleže lokalnim državljanom.

Ko so ljudje v projekt vključeni, je veliko verjetnejše, da bodo cenili njegove koristi in sprejeli negativne vidike. Vključenost jim tudi omogoči, da lahko aktivno blažijo negativne učinke, na primer tako, da v svojem lokalnem območju skrbno izberejo mesto, kamor bodo vetrnice postavili.

Javna podpora obnovljivim virom energije je povezana s stopnjo ozaveščenosti ljudi. Več ko ljudje vedo o vprašanih, ki se tičejo energije, večja je verjetnost, da bodo podpirali obnovljive tehnologije. Za prehod na čist in varen energetski sistem je treba ljudi pritegniti, da postanejo del rešitve.

Številni projekti skupnostne energije nudijo informacije in vzpostavljajo stike z ljudmi, s čimer povečujejo podporo pri celotnem prebivalstvu. Razmislite o načinih, kako lahko v svoj projekt vključite izobraževanje.

5. SPOPADANJE Z ENERGETSKO REVŠČINO

Številni energetski projekti v lasti skupnosti vpletenim ljudem zagotavljajo določene količine električne energije po nizki ceni. V Združenem kraljestvu je bilo veliko ljudi, ki niso zmogli plačati svojih računov za energijo, premeščenih na dražje tarife, obračunane po porabi. Zahvaljujoč skupnostnemu projektu Brixton Solar so lokalnim prebivalcem namesto tega zagotovili količino brezplačne električne energije, ki so jo ustvarili sončni paneli na njihovih strehah. Projekt nudi tudi delavnice za preprečevanje prepiha, ki ljudem pomagajo zmanjšati porabo energije in račune.

Skupnosti, ki so lastnice sredstev za proizvodnjo lastne energije, imajo večji nadzor nad stroški, jih nič ne spodbuja, da bi ljudem zaračunavale preveč, in ne zahtevajo višjih cen kot velika energetska podjetja. O projektih Brixton Solar in Repowering London si več preberite v besedilnem polju v nadaljevanju.

6. PODPIRANJE VAŠEGA LOKALNEGA GOSPODARSTVA

Projekti skupnostne energije ustvarijo od dva- do osemkrat več lokalnih prihodkov kot projekti, ki jih izvajajo zunanji akterji (kot so pokazali projekti sončnih in vetrnih elektrarn). Ustvarjajo delovna mesta in lahko pomagajo ustvariti lokalne energetske trge, kjer lahko potrošniki kupujejo energijo po stabilnih in poštenih cenah.

Prav tako lahko spodbudijo evropske inovacije. Ker so skupnosti lokalne, lahko podprejo nastanek fotonapetostne industrije v Evropi, saj je verjetnejše, da bodo podprle lokalnega ali regionalnega proizvajalca sončnih kolektorjev, ki upošteva visoke socialne in okoljske standarde.

Mladi pripravniki iz projekta Brixton Energy Solar 2, Repowering London.
© Repowering London

ZGODBA O USPEHU

REPOWERING LONDON | ZDRUŽENO KRALJSTVO

Repowering London je neprofitna organizacija, ki sta jo leta 2013 ustanovila Afsheen Rashid in Agamemnon Otero. Organizacija je nastala iz skupine prostovoljcev s ciljem ustvarjanja projektov skupnostne energije za socialna stanovanja. Njihovih prvih pet projektov je bilo izvedenih v socialnih stanovanjskih naseljih v Londonu. Cilj Repowering Londona je dati moč v roke Londončanov namesto v roke velike industrije. Repowering London podpira skupnosti pri ustvarjanju energetskih projektov, ki proizvajajo obnovljivo energijo za ljudi in ustvarjajo boljšo prihodnost za njihove skupnosti.

Repowering London razume pomen negovanja zadrug, kjer člani skupnosti soodločajo o usmeritvah projektov. Vzpostavitev demokratičnega modela je ključnega pomena

Mladi pripravniki iz projekta
Brixton Energy Solar 2,
Repowering Project
© Repowering London

za uspeh teh projektov skupnostne energije, saj opolnomoči skupnost in daje zgled, kako lahko demokracija skupnosti deluje. Lokalni prebivalci se v zadruge lahko včlanijo za en funt na mesec, kar jim da glasovalno pravico v njihovih postopkih odločanja. Tovrstni postopki odločanja spodbujajo zdravo sodelovanje med skupnostmi, oblastmi in javnim sektorjem.

Zgolj en funt članarine je simbol dostopnosti Repowering Londona za člane skupnosti. Organizacija namešča sončne kolektorje na zgradbe v javni lasti in verjame, da bi morali vsi, ki živijo v okrožju, imeti možnost vplivati na vodenje projektov, ne da bi za to morali vložiti na stotine funtov. Držijo se načela en član, en glas, kar pomeni, da imajo vsi člani enake možnosti, da kandidirajo za vodstvene položaje, postavljajo vprašanja in odločajo o porabi sredstev skupnosti (prek glasovanja na letni generalni skupščini ali prevzema položaja direktorja). Sklad skupnosti se nato uporabi za podporo projektom v okrožju, kar skupnostim omogoča, da poiščejo lastne rešitve za težave in dobijo podporo pri razvoju teh rešitev.

Repowering London svoj kolektiv ponosno krepi z organizacijo skupnostnih dogodkov, kot je *Greener Living Day*, ki člane skupnosti vabi, da pridobijo dodatno znanje o skupnostni energiji in spoznajo več podobno mislečih ljudi, ki delijo isto vizijo. Repowering London svoje prvake skupnosti tudi pošilja v šole in vozlišča lokalnih skupnosti, kjer rganizirajo delavnice in pogovore o vznemirljivih prednostih skupnostne energije. Zagotavlja tudi vodilni program usposabljanja za mlade, ki je akreditiran in ga je mogoče dodati življenjepisom.

Na kak način Repowering London naredi vlaganje dostopno skupnostim? Organizacija želi koristi svojih projektov narediti čim širše in dostopnejše. Pri ponudbi delnic skupnosti se za prebivalce okrožja, ki prejemajo socialno pomoč ali so mlajši od 25 let, minimalni znesek naložbe zniža na 50 funtov (namesto najmanj 100 funtov za vse ostale). To so najnižji zneski, ki si jih Repowering London še lahko privoščijo, upoštevajoč administrativne in bančne stroške članov.

ZGODBA O USPEHU

REPOWERING LONDON | ZDRUŽENO KRALJESTVO NADALJEVANJE

»Z ustvarjanjem teh projektov lahko spremenimo potek zgodbe o energiji, skupnosti in tem, kako življenje lahko poteka. S podajanjem te nove zgodbe poskušamo podpreti čim več ljudi in več ko je ljudi, s katerimi sodelujemo, bolj se bo naša zgodba širila. Za zgodbe pa je značilno to, da jih vedno pogosteje pripovedovanje dela tudi vedno resničnejše. Upajmo, da nam nekega dne več ne bo treba pripovedovati zgodb in da bo pripoved postala svet, v katerem vsi živimo.«

DAVE FULLER, VODJA STREŠNIH PROJEKTOV V ORGANIZACIJI REPOWERING LONDON.

**TA PROJEKT NAM KAŽE, KOLIKO RAZLIČNIH KORISTI LAHKO PRINESE
ŽE SAMO ENA ORGANIZACIJA SKUPNOSTNE ENERGIJE!**

- Lokalni prebivalci vidijo sončne celice kot nekaj, kar jim je dostopno, in podpirajo obnovljive vire energije.
- Finančna podpora za skupnostni center Loughborough je bila uporabljena za financiranje dostave 4494 kosil otrokom.
- Projekt pomaga ljudem, ki se spopadajo z energetske revščino, tako, da 20 odstotkov dobička projekta Brixton Solar nameni programu skupnosti za varčevanje z energijo Community Energy Savings Programme (CEEF). Ta program neposredno pomaga energetske revnim gospodinjstvom v skupnosti, in sicer z boljšo izolacijo hiš, drugimi izboljšavami energetske učinkovitosti in izobraževanjem o načinih varčevanja z energijo.
- Repowering London usposablja mlade v socialno ogroženih soseskah in jih spreminja v energetske strokovnjake. Po večtedenskem usposabljanju na energetske praksi lahko ti mladi ljudje nudijo visokokakovostne energetske nasvete ali sami razvijajo projekte obnovljivih virov energije (OVE).

Ena od mladih pripravnic iz projekta Brixton Energy Solar 2, Repowering Project.
© Repowering London

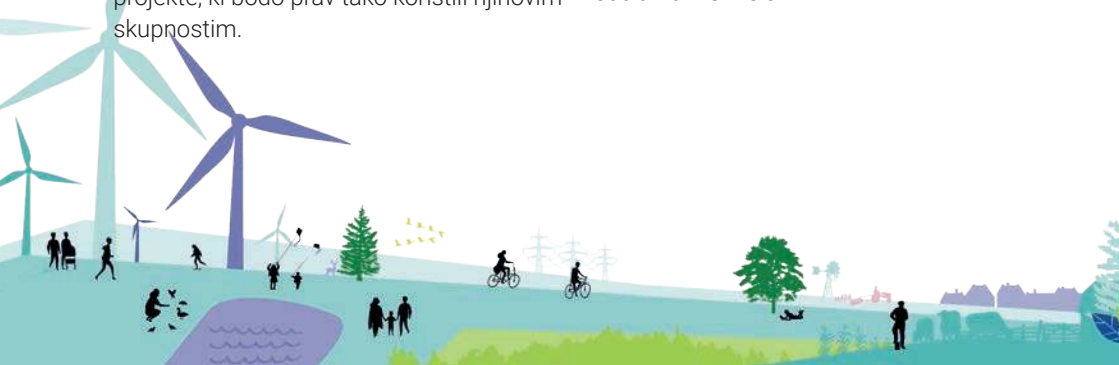
7. MOČNEJŠE SKUPNOSTI

Skupnosti, ki se skupaj lotijo uspešnih projektov obnovljive energije, razvijejo občutek ponosa in samozavesti. Ljudje razvijejo dragocene veščine in okrepijo odnose. Skupnosti, ki so sodelovale pri kakem od projektov čiste energije, bodo verjetneje zagnale še katere druge projekte, ki bodo prav tako koristili njihovim skupnostim.

8. PRERAZPOREDITEV DOBIČKA

Delitev finančnih koristi projekta prav tako krepi skupnosti in številni projekti skupnostne energije imajo majhne sheme financiranja, ki lokalnim prostovoljnim skupinam in klubom razdeljujejo nepovratna sredstva. Na primer, omrežje Wadebridge Renewable Energy Network (WREN) v Združenem kraljestvu je nekoč zaračunavalo manjša nadomestila za povezovanje kupcev in dobaviteljev, predvsem za sončno energijo, pri čemer so člani odločali, katera lokalna skupina bo prejela sredstva.

Ko se je vladna podpora za pridobivanje domače sončne energije na strehah zmanjšala in nato izginila, je ta dejavnost usahnila in prenehala. Vendar pa je bil WREN takrat v dobrem položaju, da prevzame upravljanje sredstev skupnosti v višini 70.000 funtov na leto, pridobljenih iz lokalnih komercialnih vetrnih in sončnih elektrarn, ki se prek mreže lokalnih odborov razdelijo lokalnim neprofitnim in prostovoljnim organizacijam. Tovrstne finančne sheme lahko ponovno oživijo skupnosti tako v ekonomskem kot socialnem smislu.

PREDNOSTI SKUPNOSTNE ENERGIJE

POGLAVJE 3

Dokument organizacij Friends of the Earth Europe in REScoop.eu o prednostih skupnostnega lastništva energije.

https://www.foeeurope.org/sites/default/files/renewable_energy/2017/the_benefits_of_community_ownership.pdf

CE Delft: Potencial energetske državljanov v Evropski uniji.

<https://www.foeeurope.org/potential-energy-citizens-european-union-260916>

Uradna publikacija EU o energetske skupnostih in družbenih inovacijah.

<https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC119433>

RAZLIČNE OBLIKE PROJEKTOV SKUPNOSTNE ENERGIJE

POGLAVJE 4	SKUPNOSTNA ENERGIJA: ZAMISEL	28
POGLAVJE 5	ZADRUGE	31
POGLAVJE 6	KLUBI, SKLADI IN DRUGE OBLIKE	37
POGLAVJE 7	OBČINE IN LOKALNE OBLASTI: IDEALEN PARTNER	43

Bro Dyfi Community Renewables Ltd (BDCR) je valižansko podjetje za obnovljivo energijo v lasti skupnosti. Njegov namen je spodbujati vetrne in druge projekte obnovljive energije, ki koristijo lokalnim ljudem in so v znatni meri predmet lokalnega nadzora. © BDCR

SKUPNOSTNA ENERGIJA: ZAMISEL POGLAVJE 4

28 | Ko govorimo o »skupnostni energiji«, imamo v mislih ljudi v skupnosti, ki sodelujejo pri energetskih vprašanjih. Skupnostna energija je širok pojem, ki se lahko nanaša na akcije kolektivnih zamenjav, skupne naložbe v sončne kolektorje in tudi na lastništvo podjetja za oskrbo z energijo ali celo distribucijskega omrežja. Nekateri ljudje sodelujejo neformalno, drugi pa ustanavljajo pravne subjekte. Poznamo več oblik skupnostne energije, ki se med seboj razlikujejo po dejavnostih, ki jih opravljajo.

Različne pravne oblike, ki se uporabljajo za ustanavljanje lokalnih energetskih skupnosti, vključujejo (vendar niso omejene na) zadruge, partnerstva, podjetja v interesu skupnosti, fundacije, neprofitne organizacije, sklade in združenja. Pravna oblika, ki jo izberete, je odvisna od vaših potreb in pravil o zadrugah in organizacijah v vaši državi.

Obstajajo tudi druge možnosti, ki vključujejo spodaj navedene zamisli in ki dejavnosti, sorodne energetskim skupnostim, povezujejo z obstoječimi organizacijami. Na koncu so najpomembnejši vaši cilji in dejavnosti, ki jih izvajate za podporo energetske demokracije, ne pa struktura, ki jo izberete.

Električni avtobusi s hitrim polnjenjem v Helsinkih na Finskem.
© P. Valerija/Shutterstock

NE SAMO ELEKTRIKA: OGREVANJE IN HLAJENJE, PROMET IN ELEKTRIKA, MOČNA KOMBINACIJA!

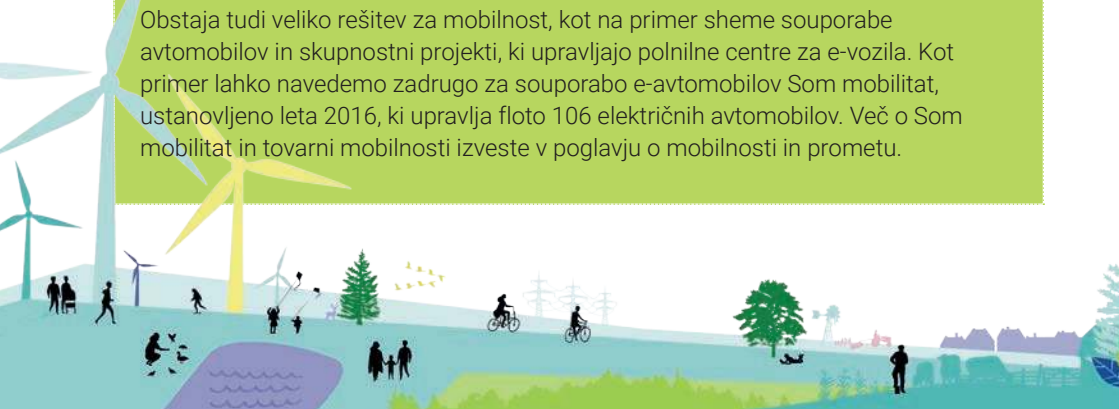
Ko ljudje razmišljajo o skupnostni energiji, si običajno predstavljajo srečno skupino ljudi, ki stoji pred vetrno ali sončno elektrarno. A državljansko lastništvo energije ni omejeno na električno energijo, energetska demokracija pa prodira tudi v sektorja ogrevanja in prometa. Da bi celoten energetski sistem postal učinkovitejši, bolj trajnosten ter lokalni, je ukrepanje na področjih ogrevanja, hlajenja in prometa potrebno v isti meri kot na področju električne energije.

Najbolje je razmišljati in načrtovati v okviru vseh teh treh sektorjev. V tem priročniku boste našli ukrepe in praktične primere za mobilnost in ogrevanje, ki ponujajo jasne in navdihujoče zamisli. Na začetku ne poskušajte narediti vsega naenkrat in se novih dejavnosti raje lotite vzporedno z rastjo.

Obstaja veliko rešitev za ogrevanje z obnovljivimi viri, ki so dostopni na vašem območju. Sklenete lahko partnerstva s podeželskimi območji za zagotavljanje bioenergije (gozdni in lesni ostanki, živinski gnoj, kmetijska biomasa itd.) ali uporabite presežno toploto iz lokalnih industrij, ki se jo lahko usmeri nazaj v omrežje daljinskega ogrevanja. Sodelujete lahko tudi z lastno občino v okviru odpadne ali kanalizacijske infrastrukture, uporabite bližnjo reko itd.

Dobra novica je, da so vse te decentralizirane možnosti lahko tudi v lasti državljanov. V mestu Eeklo v Belgiji je na primer lokalna oblast izdala razpis za izgradnjo velikega omrežja daljinskega ogrevanja, ki je zahteval cilj stoddotno obnovljive energije in najmanj 30-odstotno lastništvo državljanov. Konzorcij, ki je zmagal na razpisu, je to zagotovil s partnerstvom z belgijsko energetske zadrugo Ecopower. Več o projektu Eeklo si lahko preberete v poglavju o vetru.

Obstaja tudi veliko rešitev za mobilnost, kot na primer sheme souporabe avtomobilov in skupnostni projekti, ki upravljajo polnilne centre za e-vozila. Kot primer lahko navedemo zadrugo za souporabo e-avtomobilov Som mobilitat, ustanovljeno leta 2016, ki upravlja floto 106 električnih avtomobilov. Več o Som mobilitat in tovarni mobilnosti izveste v poglavju o mobilnosti in prometu.

SKUPNOSTNA ENERGIJA: ZAMISEL

POGLAVJE 4

OPREDELITEV SKUPNOSTNE ENERGIJE

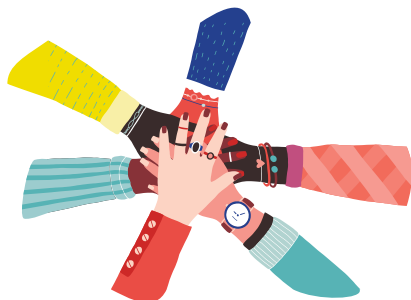
Skupnostno energijo lahko opredelimo na veliko različnih načinov. Za namene te knjige je skupnostna energija vsak projekt ali pobuda, kjer so ljudje vključeni v lastniško strukturo ali imajo pomembno besedo pri vodenju obnovljivih virov energije ali storitev, povezanih z energijo. Kot pomembno obliko skupnostne energije obravnavamo tudi projekte energetske učinkovitosti, pri katerih je skupnost vključena v skupno zmanjšanje porabe energije.

Sveženj o čisti energiji vsebuje dve različni pravni definiciji projektov skupnostne energije. Prva jih opredeljuje kot skupnosti na področju energije iz obnovljivih virov ali REC, ki so opredeljene v Direktivi o obnovljivih virih energije, druga pa kot energetske skupnosti državljanov ali CEC, ki so opredeljene v Direktivi o notranjem energetskem trgu. Ti definiciji sta si na splošno podobni, razlog, da obstajata dve, pa je to, da sta dva različna oddelka istočasno delala na podobnih zakonodajah. Kakor koli že, najpomembnejši principi so skupni obema, saj obe zahtevata, da je poslanstvo energetske skupnosti povezano z okoljskimi, socialnimi ali lokalnimi ekonomskimi vrednotami in ne z dobičkom. Obe zahtevata, da je nadzor nad projekti v rokah »resničnih oseb«, kot so državljanji, zadruga ali lokalne oblasti. Obstaja nekaj razlik v dovoljenem članstvu in v teoriji so samo skupnosti REC tiste, ki se morajo ukvarjati izključno z obnovljivo energijo. Glavno pri vsem tem skupaj je, da ne smete dovoliti, da vas različne definicije zmedejo ali odvrnejo. To so uporabne pravne definicije, ki priznavajo vrednost vključevanja skupnosti v energetske prehod.

ZADRUGE

POGLAVJE 5

Zelo dobra možnost za energetske projekte je ustanovitev zadruge, sestavljene iz skupine državljanov, ki se organizirajo za skupno delo na določeni temi v korist svoje skupnosti. Zadruge lahko poleg področij, kot so hrana, stanovanja, prevoz in finance, pokrivajo tudi področje energije. Številni projekti skupnostne energije po Evropi so zadruge ali t. i. REScoops (zadruge za obnovljive vire energije).

Zadruge lahko zajemajo veliko različnih dejavnosti, povezanih z energijo (več o teh dejavnostih boste izvedeli pozneje v tem priročniku). Pri zadrugah je pomembno pogledati, kaj počnejo, pa tudi, kako in zakaj to počnejo.

Prvič, glavni cilj zadrug ni ustvarjanje finančnega dobička, temveč izboljšanje življenjskih razmer v njihovi skupnosti. To ne pomeni, da zadruge ne ustvarjajo dobička, a gre dobiček, ki ga ustvarijo, bodisi neposredno njihovim članom bodisi pa se ponovno vloži v projekte, ki koristijo naravnemu, družbenemu ali gospodarskemu okolju skupnosti.

Drugič, zadruge so organizirane na demokratičen, odprt in transparenten način. To se nanaša tako na notranjo organizacijo kot tudi na finančno odločanje. Člani se lahko na primer odločijo, kako bodo uporabili dobiček zadruge in kako želijo vzpostaviti in voditi svojo ekipo. Pomembna lastnost zadrug je tudi, da imajo vsi člani en glas – ne glede na to, koliko so vložili. Skupaj sta ti dve značilnosti tisti, ki zadruge ločita od tradicionalnih podjetij.

ZADRUGE

POGLAVJE 5

ENERGETSKE ZADRUGE POŽENEJO KORENINE

Nekatere najstarejše znane zadruge so začele delovati v Združenem kraljestvu okoli leta 1840, ko se je skupina tkalcev med lakoto organizirala, da bi skupaj kupila hrano in jo dala na voljo ljudem v svoji skupnosti, ki so stradali.

V italijanskih Alpah je bilo na začetku 20. stoletja ustanovljenih več energetskih zadrug, ki so se zaradi oddaljenosti podeželskih območij in pomanjkanja dostopa do glavnega omrežja ukvarjale s hidroenergijo. Na primer, Società Elettrica Cooperativa dell'Alto But (SECAB), ki je bila ustanovljena leta 1911, je prinesla številne družbene ugodnosti, kot so brezplačne dobave električne energije, finančne subvencije za dobrodelne organizacije in združenja ter brezplačni tečajji strokovnega usposabljanja za mlade električarje.

Dodaten primer iz industrijske dobe je zadruga Vooruit iz belgijskega Genta, ki so jo ustanovili aktivisti socialističnih gibanj, da bi preprečili negativne vidike industrializacije, kot so nevarni delovni pogoji, nedohranjenost in revščina. Gibanje je ustanovilo zadružne banke in supermarkete, da bi zadovoljilo potrebe svoje skupnosti.

V nekaterih državah je razvoj električne energije vključeval številne zadruge. Na Danskem in v Nemčiji, na primer, so kmetje in druge podeželske skupnosti organizirali distribucijo električne energije na svojem območju. V Nemčiji je več kot 6000 energetskih zadrug prineslo elektriko na podeželje.

Nekatere energetske zadruge so tesneje povezane s posameznimi gospodarskimi funkcijami, kot je potrošnja ali proizvodnja (zaradi česar so podobne tradicionalnim zadrugam potrošnikov, delavcev ali proizvajalcev), medtem ko druge združujejo različne gospodarske dejavnosti (proizvodnjo in potrošnjo).

Medtem ko nekatere energetske zadruge ponujajo možnost izbire med različnimi možnostmi, druge postavljajo omejitve.

- Nekatere zadruge od potrošnikov zahtevajo, da se včlanijo,

- Druge ljudem ponujajo možnost, da samo vlagajo, ne da bi storitve uporabljali kot proizvajalci ali potrošniki, kar lahko pritegne vlagatelje izven oskrbovanega območja,
- Nekaterе zadruge ponujajo možnost vključitve potrošnikom brez vlaganja, s čimer lahko razširijo bazo strank.

Obstajajo različni načini za organizacijo upravljanja znotraj zadruge, a običajno se vrtijo okoli sedmih načel Mednarodnega združenja zadrug (ICA), ki temeljijo na načelih Rochdale. Evropska federacija državljskih energetskeih zadrug REScoop. eu je načela ICA vključila v svojo listino.

Čeprav so številne države v svojih nacionalnih zakonodajah razvile pravne oblike za zadruge, je načela ICA mogoče vključiti tudi v katero koli drugo pravno obliko izven zadrug (npr. v ustanovne statute). Dandanes vse več organizacij svoje notranje upravljanje vzpostavlja okoli teh načel.

SEDMICA NAČEL ZADRUŽNIŠTVA

1. Prostovoljno in odprto članstvo
2. Demokratično člansko upravljanje
3. Gospodarska udeležba članov
4. Avtonomija
5. Izobraževanje, usposabljanje in obveščanje
6. Sodelovanje med zadrugami
7. Skrb za skupnost

Eden od skupnih izzivov za zadruge je, da večina njihovih članov sodeluje prostovoljno. Zato je še toliko pomembnejše zagotoviti skupno razumevanje, skupne vrednote in cilje, zdravo sporazumevanje in ustrezno porazdelitev delovnih obremenitev znotraj skupine.

ENERGETSKA ZADRUGA, KI JE ZGRADILA SISTEM OBNOVLJIVE ENERGIJE ZA MNOŽICE: ECOPOWER | BELGIJA

Vse se je začelo pred 30 leti za majhno kuhinjsko mizo sostanovalcev v starem vodnem mlinu v flamski vasi Rotselaar v Belgiji. Dolgoletni aktivist Dirk Vansintjan je takrat spoznal, da ne želi vse svoje energije porabiti zgolj za svojo kampanjo proti jedrski energiji. Želel je sodelovati tudi pri ustvarjanju rešitve.

Ob pogledu na star vodni mlin so se Dirk in drugi člani njegove skupnosti spraševali: »Kaj če bi ga lahko spet zagnali in s tem proizvajali energijo?« Tako se je začela zadruga Ecopower in v devetdesetih letih prejšnjega stoletja prvič proizvedla obnovljivo električno energijo – iz vodne turbine prav tega mlina. Dirk še danes živi v tem čudovitem kraju, ki si ga deli s svojo družino in prijatelji.

Počasi, a zanesljivo je projekt postal energetska zadruga, naraščajoče članstvo pa je pomagalo pri nameščanju novih vetrnih turbin in sončnih kolektorjev. Danes zadruga s stoodstotno obnovljivo energijo oskrbuje več kot 50.000 domov.

Vodni mlin v Rotselaarju, kjer se je rodil Ecopower.
© Ecopower

Ecopower s svojo dejavnostjo oskrbe z energijo ne ustvarja dobička, saj se ves presežek ponovno vlaga v nove projekte obnovljivih virov energije in energetske učinkovitosti. Vsak od 60.000 članov zadruga ima na generalni skupščini en glas, nihče od njih pa ne more kupiti več kot 20 delnic. Če si kdor koli deleža finančno ne more privoščiti, so potencialnim članom ponujene rešitve.

Danes zadruga s 23 vetrnimi turbinami, tremi malimi hidroelektrarnami, eno napravo za soproizvodnjo in 322 decentraliziranimi sončnimi fotonapetostnimi napravami na strehah šol, javnih zgradb in hiš dobavlja približno 1,64 odstotka električne energije za gospodinjstva v Flandriji. Ker tudi Ecopower stremi k varčevanju z energijo, je svojim članom pomagal prepoloviti porabo električne energije iz omrežja. Polovica članov zadruga ima na svojih strehah nameščene fotonapetostne panele.

S tem, ko je Ecopower omogočil državljanom, da so se vključili v lastniško strukturo vetrnih turbin, sončnih kolektorjev, malih hidroelektrarn in tovarne peletov, se je povečala podpora za obnovljive vire energije in sprejemanje teh.

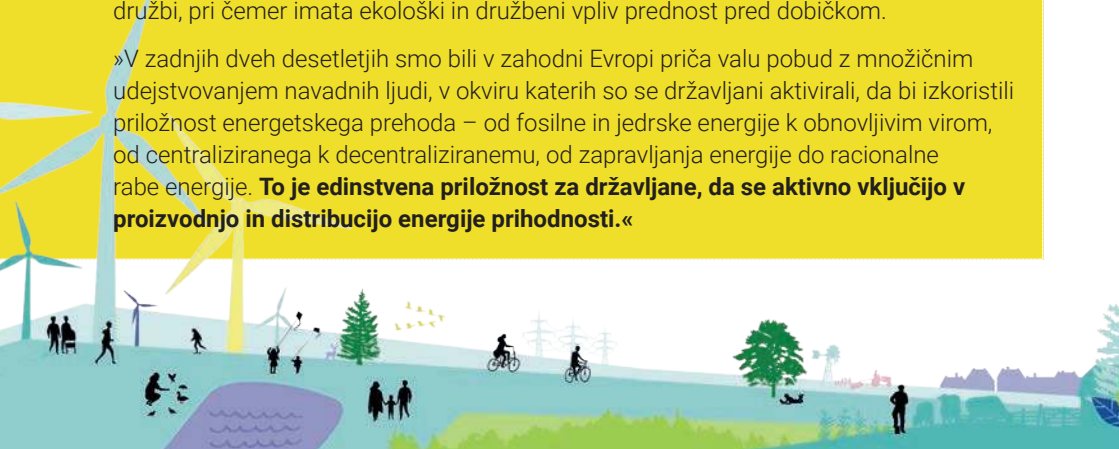
SODELOVANJE MED ZADRUGAMI

Leta 2013 je Ecopower soustanovil REScoop.eu, evropsko zvezo državljskih energetskih zadrug, leta 2024 rastočo mrežo več kot 2500 evropskih REScoop zadrug in njihovih 2.000.000 državljanov.

Ecopower je bil tudi prvi, ki je začel sodelovati z mesti in občinami, kot so Eeklo, Gent, Antwerpen, Leuven, Beersel itd. Je ena prvih energetskih zadrug, ki je odkrila potencial sodelovanja zadrug in lokalnih vlad.

Dirk verjame, da zadružni model pomaga graditi gospodarstvo, ki služi ljudem in družbi, pri čemer imata ekološki in družbeni vpliv prednost pred dobičkom.

»V zadnjih dveh desetletjih smo bili v zahodni Evropi priča valu pobud z množičnim udejstvovanjem navadnih ljudi, v okviru katerih so se državljsani aktivirali, da bi izkoristili priložnost energetskega prehoda – od fosilne in jedrske energije k obnovljivim virom, od centraliziranega k decentraliziranemu, od zapravljanja energije do racionalne rabe energije. **To je edinstvena priložnost za državljane, da se aktivno vključijo v proizvodnjo in distribucijo energije prihodnosti.**«

ZADRUGE POGLAVJE 5

VZTRAJANJE NA ZAČRTANI POTI

Zadruge so se izkazale za nekatere od najstabilnejših oblik skupnostnih energetskega projektov, saj ljudje v te projekte vnašajo strast. Na delovnem mestu boste morda vztrajali, tudi če vam nekateri vidiki dela niso všeč, a tisti glavni razlog, zaradi katerega ostanete vključeni v prostovoljno dejavnost, je pogosto motivacija. Ta je zelo odvisna od tega, kako se počutite v skupini, in zato je ključnega pomena, da vložite čas in trud v vzpostavitev zdrave skupinske dinamike. Več o tem v poglavju 8, nadaljujte branje!

In povežite se v zadrugo!

36 |

Zadruga Seeds for Change ponuja odlične vire za zadruge in delo v skupnosti.
<https://www.seedsforchange.org.uk/resources>

Listina REScoop.eu. <https://www.rescoop.eu/toolbox/rescoop-eu-charter>

Zbirka dejstev z nemške perspektive.
<https://www.ownyoursecap.eu/wp-content/uploads/2024/04/7.-Fact-Sheet-Energy-Cooperatives.pdf>

Informativno gradivo o koristih skupnosti iz Škotske.
<https://www.localenergy.scot/communitybenefitstoolkit>

Priročnik za energetske skupnosti na Irskem.
<https://www.rescoop.eu/toolbox/sustainable-energy-communities-handbook-ireland>

KLUBI, SKLADI IN DRUGE OBLIKE

POGLAVJE 6

Zadruga so trdna pravna oblika za demokratično lastništvo in vodenje vašega energetskega projekta. Vendar pa niso edina rešitev in za vaš projekt so na voljo tudi druge možnosti. V nekaterih državah je ustanovitev zadruga dolgotrajen proces in vključuje upoštevanje številnih administrativnih pravil. Druge oblike lahko predstavljajo lažji prvi korak, vaša skupina pa se v zadrugo lahko razvije pozneje. Koristno je preveriti, kakšne so pravne zahteve v vaši državi. Za večino oblik, naštetih v nadaljevanju, potrebujete zgolj preprosto izjavo o poslanstvu ali statut, vendar lahko sestavljanje teh vseeno predstavlja koristen korak za vašo ekipo.

V Nemčiji boste morda želeli postati *Verein* (e.V.) in se registrirali kot klub/organizacija. To pomeni, da boste imeli člane namesto delničarjev, kapital pa boste lahko pridobili le z brezobrestnimi članarinami ali podrejenimi posojili. V klubu/zvezi morajo imeti dejavnosti v okviru poslanstva vedno prednost pred poslovnimi vprašanji.

Lahko se tudi registrirate kot družba z omejeno odgovornostjo, bodisi pridobitna bodisi nepridobitna. S to obliko bi vam bilo morda lažje, če bi bile vaše dejavnosti raznolike. Če nameravate poleg podrejenih posojil zbirati tudi lastniški kapital, pa je treba poudariti, da d.o.o. otežuje neposredno vključitev državljanov v nasprotju z delničarji. Velika večina državljskih vetrnih elektrarn v Nemčiji je dejansko zadrug ali komanditnih družb (KG), z državljsani kot delničarji in družbo z omejeno odgovornostjo kot generalnim partnerjem. To sodelovanje tvori subjekt, znan kot GmbH & Co. KGs.

KLUBI, SKLADI IN DRUGE OBLIKE POGLAVJE 6

V Belgiji se nepridobitna združenja imenujejo »asbl« ali »vzw«. Tovrstnih organizacij dobiček bodisi ne motivira bodisi jim predstavlja sekundarni motiv. Dobiček se lahko uporablja samo za namene, ki ne služijo zasebnim interesom, in ga ni mogoče neposredno ali posredno razdeliti ustanoviteljem, članom, direktorjem ali komur koli drugemu. Člani, direktorji in nadzorni direktorji se zberejo na generalni skupščini nepridobitnega združenja, kjer je vodstvo nato po zakonu dolžno odgovarjati na vprašanja.

Na Irskem izbira ustrezne pravne oblike za izvajalce skupnostne energije ni enostavna. Te skupine ponavadi najprej pritegne zadružni model, vendar je irska zadružna zakonodaja stara, iz daljnega leta 1893, zaradi česar zadruga niso najlažja oblika za projekte proizvodnje energije. Zadrugi Aran Islands Energy Cooperative in Claremorris Energy Coop sta dva dobra primera organizacij, ki pa jim to uspeva.

Skupine lahko ustanovijo tudi družbe z omejeno odgovornostjo, vendar ta pravna oblika dovoljuje le 149 delničarjev, kar je omejujoče pri gradnji projekta v lasti skupnosti in ne omogoča ključnega vidika skupnostne energije: možnosti, da se pridruži veliko ljudi. Vetrna elektrarna Templederry je bila ustanovljena kot družba z omejeno odgovornostjo.

Številna socialna podjetja in skupnostne organizacije so ustanovljeni kot družbe z omejenim jamstvom, vendar ta pravna oblika nima nobenih delnic ali delničarjev in ne dovoljuje izplačila dividend. Zaradi tega so naložbe v ta podjetja donacije brez pričakovanega donosa.

Javne delniške družbe so morda najprivlačnejša pravna oblika za ustanovitev projekta skupnostne energije. V pravnem smislu je PLC družba z omejeno odgovornostjo, ki je ponudila delnice širši javnosti, kupci teh delnic pa imajo omejeno odgovornost in jih je lahko neomejeno število. Ustanovijo se lahko tudi s posebnimi memorandumami in statuti, ki jih je mogoče napisati tako, da vključujejo številna načela zadrug s sodobnimi delovnimi pogoji. Tako podjetje na Irskem še ni bilo ustanovljeno.

Združeno kraljestvo in Škotska imata ponosno tradicijo skladov. Samo na Škotskem je več kot 140 razvojnih skladov, ki so bili ustanovljeni, da bi svoji skupnosti omogočili večji vpliv pri odločitvah, ki jih zadevajo, bodisi prek lastništva ali upravljanja sredstev bodisi prek aktivne vloge pri splošnem razvoju njihovega kraja.

Razvojni skladi so skupnostne organizacije, ki:

- so v lasti lokalne skupnosti, ki jih upravlja,
- imajo cilj trajnostno obnoviti skupnost ali nasloviti vrsto gospodarskih, družbenih, okoljskih in kulturnih vprašanj znotraj skupnosti,
- so neodvisne, vendar si prizadevajo sodelovati z drugimi zasebnimi, javnimi in drugimi organizacijami, kot so dobrodelne ustanove,
- nimajo pridobitnega namena.

V primerjavi z drugimi državami so energetske zadruge v Združenem kraljestvu večinoma omejene na ustvarjanje dohodka za svoje člane s prodajo električne energije. Britanska društva za dobrobit skupnosti (UK Community Benefit Societies ali Bencoms) so se pojavila, ko so tržne strukture energetske zadrugam močno otežile dobavo električne energije članom – regulator jih je za tovrstno početje kaznoval.

Bencomi delujejo podobno kot zadruge (glej Edinburgh Community Solar Co-operative), vključno z načelom en član, en glas. Se pa od zadrug razlikujejo po tem, da se mora pri njih del ustvarjenega dobička vrniti lokalni skupnosti. Povedano drugače, ustvarjati morajo koristi, ki presegajo članstvo. To pa je lahko sestavljeno iz geografsko razpršene interesne skupnosti. Bencomi zaradi tega pravila pogosto nudijo nepovratna sredstva za namene lokalnega razvoja, ki segajo od ukrepov za energetske učinkovitost do izobraževalnih štipendij.

ZGODBA O USPEHU

ZADRUGA EDINBURGH COMMUNITY SOLAR CO-OPERATIVE ECSC | ŠKOTSKA

Zadruga Edinburgh Community Energy Co-operative Ltd je bila ustanovljena z namenom, da prebivalcem Edinburga omogoči spodbujanje in razvoj obnovljive ter nizkoogljične proizvodnje energije v mestu. Ustanovitelji so preučili veliko različnih možnih pravnih oblik za svoj projekt, pri čemer je bilo za njih bistvenega pomena, da bi jim izbrana oblika omogočala osredotočenje na izvedbo obsežnega projekta sončne energije v mestu. Zadruga, ki so jo na koncu ustanovili, se imenuje Edinburgh Community Solar Co-operative (ECSC) in je pravzaprav bencom.

LOKALNO

Osnovnošolci proslavljajo
zagon zadruga
Edinburgh Solar Co-op.
© Edinburgh Solar Coop

Zadruga je leta 2015 izvedla ponudbo delnic, da bi zbrala sredstva za namestitve sončnih kolektorjev na številnih javnih zgradbah v Edinburgu. Uporabili so model ponudbe delnic skupnosti, pri čemer so prebivalce iz celotnega Edinburga povabili, da postanejo člani projekta z nakupom delnic v vrednosti 250 funtov. Ponudba delnic je bila uspešna in skupaj zbrala 1,4 milijona funtov.

V času ustanovitve ECSC čisto na koncu leta 2013 je imel Edinburg manjše število sončnih kolektorjev v primerjavi z drugimi mesti po Združenem kraljestvu. Razlog za to naj bi bilo dejstvo, da je veliko ljudi živelo v najemniških stanovanjskih hišah brez dostopa do strehe. S kolektivnim lastništvom sončnih kolektorjev, nameščenih na javnih zgradbah, je ECSC prebivalcem Edinburga ponudil način, kako narediti nekaj pozitivnega glede podnebnih sprememb, s čimer je Edinburgu pomagal postati čistejše in bolj zeleno mesto, obenem pa prebivalcem in skupnosti kot celoti zagotovil finančne koristi. To je tisto, kar je bilo ustanoviteljem že od vsega začetka bistveno pomembnejše kot izbira pravne oblike za skupino.

Danes zadruga še naprej proizvaja sončno energijo na 24 zgradbah v Edinburgu. Dobiček svojim članom vrača neposredno, skupnosti pa prek svojega Sklada za dobrobit skupnosti, ki je začel delovati leta 2018. Začela je tudi drugo fazo dela, za katero upa, da bo vodila v namestitve več sončnih kolektorjev in tehnologij za varčevanje z energijo na novih lokacijah.

Zadruga Edinburgh Community Solar Co-operative tesno sodeluje z lokalno občino. Leta 2012 se je mestni svet Edinburga zavezal, da bo »spodbujal razvoj projektov skupnostne energije«, in skupnostna zadruga sončne energije je bila ena prvih, ki je to zavezo izkoristila.

KLUBI, SKLADI IN DRUGE OBLIKE POGLAVJE 6

Te različne države ponazarjajo, kako pogosto obstaja več možnosti hkrati in kako močno se nacionalni konteksti med sabo razlikujejo. Glavna stvar, ki si jo morate zapomniti, je, da pravne strukture skupinam zagotavljajo oblikovanje veljavnega pravnega subjekta, neodvisnega od posameznikov, ki ga tvorijo, kar omogoča večjo odgovornost.

Ko delate pregled dogajanja v vaši skupnosti, bodite pozorni na to, kakšne pravne oblike obstajajo in kaj bi na vašem območju še najbolj delovalo. Z ljudmi, ki imajo s tem izkušnje, razpravljajte o prednostih in slabostih različnih oblik. Na koncu ne pozabite, da pravna oblika ni najpomembnejša odločitev, ki jo boste morali sprejeti – struktura je predvsem orodje za doseganje vaših ciljev.

Kako ustanoviti klub – splošna navodila.

<https://www.wildapricot.com/articles/how-to-start-a-club>

Informativni vodič za irske državljane za ustanovitev kluba s številnimi univerzalno uporabnimi nasveti. https://www.citizensinformation.ie/en/travel_and_recreation/sport_and_leisure/setting_up_a_new_club.html

Oglejte si gradivo Škotskega združenja za razvojne sklade.

<https://dtascot.org.uk/resources/publications>

OBČINE IN LOKALNE OBLASTI: IDEALEN PARTNER

POGLAVJE 7

Ne glede na velikost in obliko vaše skupine je pomembno, da sodelujete z lokalno vlado; najuspešnejši projekti skupnostne energije v Evropi so tisti, pri katerih skupine sodelujejo z lokalnimi oblastmi. S spodbujanjem širitve skupnostne energije na svojem območju lahko lokalne ali regionalne oblasti pridobijo mnogo, imajo pa tudi moč, da same sprožijo nove projekte.

Kljub vse večji priljubljenosti koncepta po Evropi pa številna mesta še vedno le stežka prehajajo od idej k dejanjem. Številne lokalne občine so se zavezale k energetske ali podnebne ciljem, vendar je doseganje teh ciljev lahko mučno. Ideje pogosto pridejo zlahka, a jih je težko uresničiti.

Energy Cities, ena od organizacij, podpisanih pod to knjigo, je odličen naslov za začetek iskanja stikov in koristnih informacij. Po Evropi je veliko virov in mrež za progresivne lokalne oblasti, ki želijo biti del energetskega prehoda.

To poglavje vam ponuja pregled različnih stopenj procesa in vzvode, ki so na voljo, da postanete zastavonoša skupnostne energije – ne glede na to, ali delate za občino ali želite z njo sodelovati.

Vaš prvi korak mora biti promocija koncepta pri politični večini v občinskem svetu. To bo naloga vaše skupine ter občinskega osebja in lokalnih izvoljenih predstavnikov, s katerimi sodelujete. Če vaša lokalna oblast še ni podpisala Konvencije županov, lahko začnete z mini kampanjo, da jo k temu spodbudite. Izpostavite primere mest v vaši državi, ki so se pobudi že pridružila, še posebej, če veljajo za vodilna.

OBČINE IN LOKALNE OBLASTI: IDEALEN PARTNER

POGLAVJE 7

KONVENCIJA ŽUPANOV IN TEPN

Konvencija županov EU je mreža več tisoč lokalnih vlad, ki so se prostovoljno zavezale k izvajanju podnebnih in energetske ciljev EU. Da bi svojo politično zavezo prenesli v praktične ukrepe in projekte, so podpisniki konvencije pozvani, da predložijo trajnostni energetske-podnebni načrt (TEPN oz. SECAP po angleško), v katerem so navedeni ključni ukrepi, ki jih nameravajo izvesti.

Vse lokalne vlade, podpisnice Konvencije županov, so zavezane trem ciljem:

- pospeševanju razogljičenja svojih območij,
- krepitvi svojih sposobnosti za prilagajanje neizogibnim vplivom podnebnih sprememb,
- omogočanju dostopa svojim občanom do varne, trajnostne in cenovno dostopne energije.

Ali je vaša lokalna oblast podpisala Konvencijo županov, lahko preverite na naslovu:

<https://eu-mayors.ec.europa.eu/en/signatories>

Projekti skupnostne energije se lahko vaši lokalni oblasti zdijo preveč zapleteni ali preveč drugačni od njihovih običajnih dejavnosti. Tukaj je nekaj argumentov, s katerimi lahko premagate začetni odpor občin, ko začnete sodelovati z njimi:

1. Zaupanje v zadrugo in druge projekte, usmerjene v skupnost, se pogosto zgradi hitro in oba subjekta lahko postaneta dolgoročna partnerja, ki vzajemno gradita svoje zmogljivosti. Ker tako zadrugo kot lokalno oblast usmerja njuno poslanstvo in ne dobiček, imata iste dolgoročne cilje. V Belgiji je na primer več mest svoje trajnostne energetske-podnebne načrte (TEPN) razvilo in aktiviralo s pomočjo strokovnega znanja in podpore energetske zadruge Ecopower.

Covenant of Mayors
for Climate & Energy
EUROPE

2. Sheme skupnostne energije poleg prispevanja k podnebnim ciljem prinašajo tudi številne lokalne koristi. Projekti, zasnovani in izvajani s strani energetskih skupnosti z močnimi demokratičnimi strukturami upravljanja, ne zmanjšujejo le izpustov CO₂, temveč prispevajo tudi k drugim strateškim ciljem lokalne politike. Projekti, ki jih vodijo lokalne zadruga ali nepridobitne fundacije, so lokalnim in regionalnim oblastem pomagali:

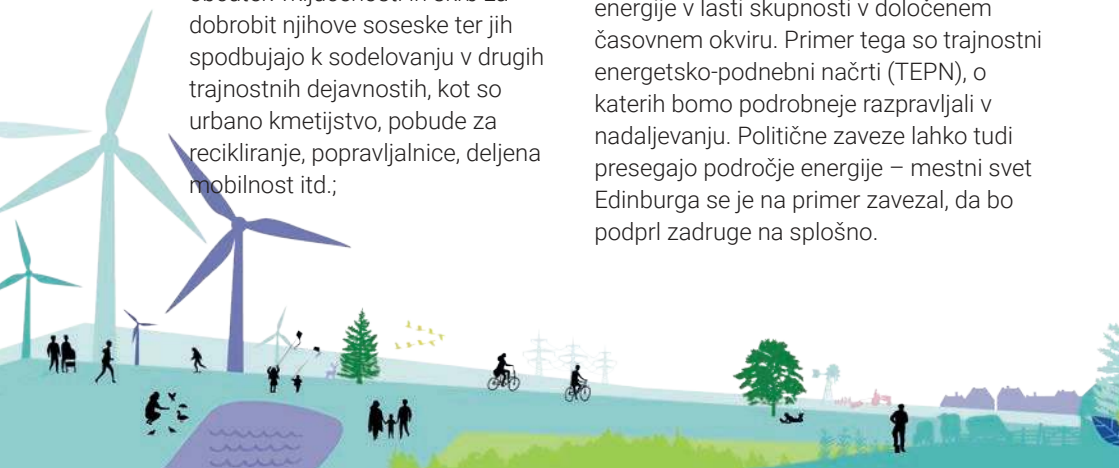
- izboljšati energetske učinkovitost in zmanjšati energetske revščino, bodisi s cenejšimi tarifami bodisi z namenskimi shemami za aktivno vključevanje in podporo ranljivih potrošnikov (več o tem v poglavju 15, ki govori o energetske učinkovitosti in boju proti energetske revščini);
- vzpostaviti aktivnejšo obliko lokalnega državljanstva, saj te pobude v prebivalcih vzbujajo občutek vključenosti in skrb za dobrobit njihove soseske ter jih spodbujajo k sodelovanju v drugih trajnostnih dejavnostih, kot so urbano kmetijstvo, pobude za recikliranje, popravilnice, deljena mobilnost itd.;

- spodbuditi lokalni gospodarski razvoj, saj lahko projekti v lasti članov lokalne skupnosti prispevajo do osemkrat več k ustvarjanju lokalne dodane vrednosti.

Obstajajo različni načini, s katerimi lahko lokalne oblasti podprejo razvoj skupnostne energije oz. pri njem neposredno sodelujejo.

Eden od pomembnih prvih korakov je zagotoviti, da se lokalne oblasti politično zavežejo k razvoju skupnostne energije z dolgoročnimi načrti in urniki. To lahko vključuje zaveze za neposrednejšo vključitev državljanov v oblikovanje podnebne in energetske politike (z organizacijo razprav in dialogov, uvedbo participativnih proračunskih shem itd.).

Lokalne in regionalne oblasti lahko sprejmejo tudi konkretne dolgoročne cilje v zvezi s proizvodnjo energije – kot na primer specifičen cilj za količinsko opredelitev (v megavatih ali odstotkih) proizvodnih zmogljivosti obnovljivih virov energije v lasti skupnosti v določenem časovnem okviru. Primer tega so trajnostni energetske-podnebni načrti (TEPN), o katerih bomo podrobneje razpravljali v nadaljevanju. Politične zaveze lahko tudi presegajo področje energije – mestni svet Edinburga se je na primer zavezal, da bo podprl zadruga na splošno.

ZGODBA O USPEHU

KAKO OKSITANIJA POSTAJA FRANCOŠKO VOZLIŠČE ZA DRŽAVLJANSKO ENERGIJO OKSITANIJA | FRANCIJA

Francoska regija Oksitanija je leta 2014 začela nuditi finančno in logistično podporo za projekte državljske energije ter postala dom prvih dveh fotovoltaičnih parkov v državi, ki sta v stoddostni lasti državljanov (»1,2,3 Soleil« in »Le Watt Citoyen«). Lokalna vlada regije se je zavezala, da bo do leta 2050 postala prva regija pozitivne energije (*Positive Energy Region*) v Evropi.

Da bi dosegla ta ambiciozni cilj, v sodelovanju s francosko agencijo za upravljanje z okoljem in energijo (ADEME) redno objavlja razpise za projekte državljske energije,

46 |

Zadruga »Državljska pobuda za alternativno energijo« (ICEA) združuje 364 državljanov, ki so odločni, da bodo izboljšali svet. Za dobrobit svojega mesta so na strehe javnih zgradb namestili sončne celice. Projekt je pridobil podporo ECLR Occitanie in finančno pomoč iz regije. © ECLR

s katerimi želi finančno podpreti ustanovitev lokalnih energetskih zadrug in energetskih podjetij v lasti državljanov.

Da bi v Oksitaniji podprla izmenjavo znanja in ustvarila prostor za razprave med državljani, je lokalna vlada regije skupaj z agencijo ADEME leta 2014 ustanovila tudi mrežo ECLR (Energies Citoyennes Locales et Renouvelables). Ta danes združuje več kot petdeset vodij projektov – državljanov, strokovnjakov in skupnosti –, ki se ukvarjajo z razvojem državljanske in skupnostne obnovljive energije, ter deluje kot glavna informacijska točka o skupnostni energiji na tem območju.

Zahvaljujoč regionalni podpori projekti skupnostne energije cvetijo! Od leta 2014 je podporo prejelo 46 projektov, s sodelovanjem okoli 3000 prebivalcev regije in 40 skupnosti pa številni od njih že proizvajajo obnovljivo energijo. Skupno je bilo dodeljenih 800.000 € regionalne pomoči, ki je ustvarila 2,6 milijona € lokalnih naložb.

KAJ LAHKO NAREDI VAŠA OBČINA?

1) UGODNI PREDPISI ZA DRŽAVLJANSKO IN SKUPNOSTNO ENERGIJO

Lokalne in regionalne oblasti lahko sprejmejo posebne predpise o stavbah ali rabi zemljišč, ki dajejo prednost razvoju virov energije v lasti državljanov ali skupnosti. To je lahko ključnega pomena za dokončanje vašega projekta.

- Barcelona je bila prvo mesto v zgodovini, ki je sprejelo »odlok o sončni toploti«, s katerim morajo nove in prenovljene zgradbe obvezno zadostiti 60 odstotkom svojih potreb po topli vodi s sončno energijo.
- Na Danskem, kjer je večina ogrevalnih sistemov v lasti skupnosti ali občin, lahko lokalne oblasti odredijo, da se morajo obstoječe in nove stavbe priključiti na omrežje daljinskega ogrevanja.

Predpisi in subvencije za podporo skupnostne energije so zelo odvisni od ustreznega pravnega okvira na nacionalni ravni. V skladu z novo zakonodajo EU morajo države članice – po poglobljeni oceni priložnosti in ovir, povezanih s skupnostno energijo v njihovi državi – razvoj tega okvira zagotoviti. Prav tako morajo okrepiti zmogljivosti lokalnih oblasti na tem področju.

OBČINE IN LOKALNE OBLASTI: IDEALEN PARTNER

POGLAVJE 7

2) OZAVEŠČANJE

Še en pomemben koncept, ki ga je treba upoštevati, je energetska pismenost: več ko se ljudje ukvarjajo z dejavnostmi, povezanimi z energijo, bolj razumejo celoten energetski sistem. Vaša lokalna oblast je lahko ključna pri spodbujanju energetske pismenosti. Izmenjava vašega tehničnega strokovnega znanja, ne le s sodržavljeni, ampak tudi z mestom, bo ključnega pomena za vključitev tega lokalnega akterja.

3) NAKUP ENERGIJE ALI TOPLOTE IZ SKUPNOSTNIH PROJEKTOV

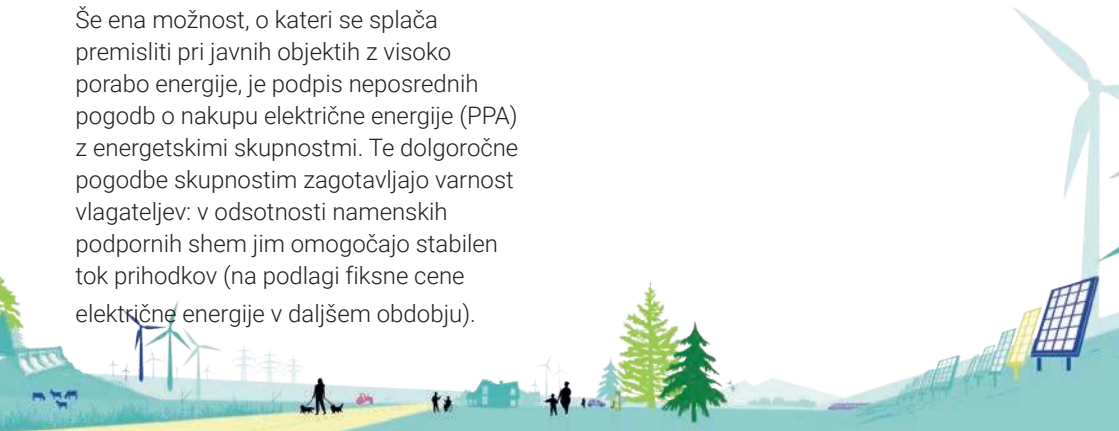
Da bi zadovoljili povpraševanje po energiji v vseh javnih zgradbah, ki jih upravljajo, lahko lokalne oblasti dajejo prednost »zelenemu«, pa tudi »skupnostnemu« javnemu naročanju energije. Številna mesta v belgijski regiji Flandrija so v svojih javnih razpisih za oskrbo začela razvijati prednostna merila v korist energije v lasti državljanov. To se je na primer zgodilo v mestu Eeklo, ki je naročilo gradnjo omrežja daljinskega ogrevanja z najmanj 30-odstotnim lastništvom državljanov.

Še ena možnost, o kateri se splača premisliti pri javnih objektih z visoko porabo energije, je podpis neposrednih pogodb o nakupu električne energije (PPA) z energetskimi skupnostmi. Te dolgoročne pogodbe skupnostim zagotavljajo varnost vlagatelj: v odsotnosti namenskih podpornih shem jim omogočajo stabilen tok prihodkov (na podlagi fiksne cene električne energije v daljšem obdobju).

4) FINANCIRANJE PROJEKTOV IN ZAGOTAVLJANJE JAMSTEV

Pogosta ovira, s katero se spopadajo projekti skupnostne energije, je dostop do posojil, pri čemer so lokalne in regionalne oblasti lahko ključne za zagotavljanje jamstev za finančne institucije. Njihovo sodelovanje v energetskih skupnostih lahko prepriča tudi obotavljajoče se vlagatelje, saj daje projektom dodatno verodostojnost in legitimnost. Lokalne oblasti lahko zagotovijo tudi začetni kapital, na primer prek obnovljivega sklada za skupnostne projekte.

Poleg tega lahko skupnostim namenijo tudi posebne proračunske vrstice in jih s tem podprejo na vsakem koraku – od začetnih faz izvedljivosti in načrtovanja do dejanskih naložb v infrastrukturo. Škotska shema po imenu CARES, ki sledi temu modelu, žanje uspehe.

ZGODBA O USPEHU

KAKO ŠKOTSKA PODPIRA SKUPNOSTNO ENERGIJO

CARES | ŠKOTSKA

Shema CARES, ki jo financira škotska vlada in upravlja konzorcij Local Energy Scotland, daje energetskim skupnostim nepovratna sredstva za financiranje različnih dejavnosti razvoja projektov – vključno s študijami izvedljivosti, postopki za izdajo dovoljenj, dejavnostmi vključevanja skupnosti ter celo kapitalskimi stroški projektov obnovljive energije.

Ta shema – v skladu z motom »izvedljivo, dopustno, donosno« – pomaga skupnostim narediti prve, pogosto dolgotrajne in drage korake do vzpostavitve lastnega projekta obnovljive energije. Če projekt ugleda luč sveta, se ta nepovratna sredstva spremenijo v posojila, ki jih skupnost postopoma povrne.

Osnovna šola Ratho na Škotskem.

OBČINE IN LOKALNE OBLASTI: IDEALEN PARTNER

POGLAVJE 7

5) DELITEV OBČINSKEGA OSEBJA IN SREDSTEV

Lokalne oblasti lahko kot veliki lastniki javnih zgradb, zemljišč in infrastrukture dodelijo namenski prostor za skupnostne projekte, na primer tako, da ponudijo strehe stavb v svoji lasti. To se je zgodilo pri zadrugi Edinburgh Community Solar Co-operative, ki so ji svetniki upravnega odbora tega bencoma pomagali krmariti okoli različnih odborov in procesov.

Druga možnost so človeški viri, zlasti, ker so energetske zadruge za sestavljanje svojih projektov pogosto odvisne od neizkušanih, prostovoljnih državljanov. Mestni svet Plymoutha v Združenem kraljestvu je energetska skupnosti Plymouth (Plymouth Energy Community oz. PEC) dodelil osebje za oblikovanje poslovnega načrta in podporo pri zaposlovanju stotih ustanovnih članov in tako podprl njeno ustanovitev.

Za projekte skupnostnega ogrevanja lahko občinske oblasti zagotovijo tudi dostop do komunalnih odpadkov ali drugih vrst virov bioenergije.

6) RAZVOJ PODPORNIH PLATFORM IN ORODIJ

Z oblikovanjem namenskih podpornih orodij in programov lahko lokalne in regionalne oblasti zagotovijo ključno podporo projektom skupnostne energije. Na Irskem na primer dublinska agencija za energijo usklajuje podporo več kot 80 energetskim skupnostim z imenovanjem »mentorja za koordinacijo« za vsako lokalno oblast v regiji Dublin, ki skupnosti vodi skozi tristopenjski proces, imenovan »Naučite se – načrtujte – naredite«.

Kartiranje potencialov, ki nudi pregled lokalnih nahajališč za potrebe obnovljive energije, je še en precej preprost način za pomoč državljanom in zadrugam na začetku njihove poti. V Lizboni je mesto na primer razvilo solarni kataster. Druga mesta razvijajo toplotne atlase, da bi naredila enako z odpadno toploto ali geotermalno energijo.

7) LAJŠANJE DIALOGA MED LOKALNIMI DELEŽNIKI

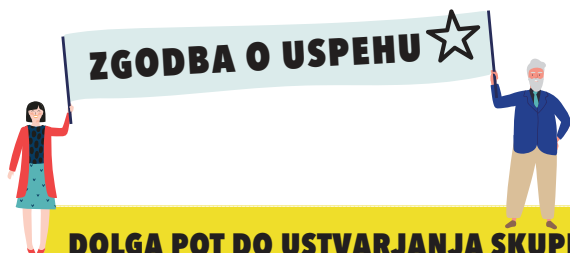
Majhne energetske skupnosti morda že imajo uporabne stike in vire, a imajo lahko lokalne oblasti večji doseg. Lokalne oblasti so vam lahko v veliko pomoč pri povezovanju z ustreznimi gospodarskimi igralci in drugimi družbenimi, okoljskimi ali energetskimi akterji na vašem območju.

Agencije za energijo so prav tako lahko vključene, saj v številnih primerih že tesno sodelujejo z mesti in lahko podprejo vzpostavitev shem skupnostne energije. Pomagajo lahko z iskanjem članov, financerjev in ponudnikov goriva (na primer pridelkov za bioenergijo pri toplotnih zadrugah) ter, kar je bistvenega pomena, zgradijo dober odnos z operaterjem distribucijskega sistema. V Grenoblu v Franciji je metropolitanska oblast na primer pomagala lokalni energetske skupnosti podpisati pogodbo o sodelovanju z operaterjem distribucijskega sistema Enedis.

8) NEPOSREDNA VKLJUČITEV V ENERGETSKO SKUPNOST

Nazadnje, zakonodaja EU zdaj s strateškimi nameni spodbuja lokalne oblasti, da ob boku svojih občanov in lokalnih MSP postanejo dejanski člani in delničarji energetskih skupnosti, ne da bi pri tem prevzeli popoln nadzor. To lahko storijo na področju proizvodnje energije, a dejavnosti, v katere se lahko vključijo, pravzaprav obsegajo vse energetske storitve – od mobilnosti, energetske učinkovitosti, združevanja do izravnave itd. Za več informacij o kriterijih in posebnostih, povezanih s pravnimi definicijami energetskih skupnosti, glejte polje z definicijami na strani 30.

DOLGA POT DO USTVARJANJA SKUPNOSTNEGA VETRNEGA PARKA V NEUENKIRCHNU | NEMČIJA

Vetni projekt Neuenkirchen je velik skupnostni projekt v zvezni deželi Schleswig Holstein v severni Nemčiji. Sestoji iz dvanajstih trimegavatnih vetrnih turbin na treh lokacijah. Projekt ustvarja dohodek za kmete, lastnike zemljišč in lokalno skupnost prek *Bürgervereina* oz. civilnega združenja za delitev koristi. Ti lokalni kmetje in lastniki zemljišč so ga leta 2007 uvedli, ker so želeli diverzificirati svoj dohodek in prinesiti dodano vrednost lokalnemu podeželskemu gospodarstvu.

Upravitelj vetrne elektrarne Neuenkirchen s člani lokalnih klubov, ki jih je elektrarna podprla s svojimi finančnimi dobički.

© Neuenkirchen

LOKALNO

Pobudniki vetrne elektrarne v Neuenkirchnu v zvezni deželi Schleswig-Holstein.

© Daniela Wehrmeier, Neuenkirchen

Nekdanji župan in del občinskega sveta sta bila proti predlogu skupine lokalnih lastnikov zemljišč, ki so želeli zgraditi skupnostno vetrno elektrarno. Brez podpore na lokalni občinski ravni je bil projekt blokiran.

Pobudniki projekta so ugotovili, da morajo vložiti več truda v povezovanje s skupnostjo in v svoj odnos z občino. Ugotovili so, da so številne druge občine na njihovem območju že vključene v vetrne projekte in imajo od njih velike koristi. To je bil uporaben podatek za pridobivanje lokalnega sveta na svojo stran.

Razmere so se spremenile po lokalnih volitvah leta 2008, ko je bil izvoljen nov župan, ki se je za ta projekt zanimal in je kmete spodbujal k ustanovitvi civilnega združenja za delitev koristi. Vendar pa je bila hkrati ustanovljena tudi lokalna opozicijska skupina, ki je še dodatno upočasnila projekt. V teh razmerah je podpora občine postala še kako pomembna. Kljub podpori oblasti pa sta bila potrebna dva lokalna referenduma v letih 2009 in 2011, da so se območja, primerna za vetrni park, dokončno potrdila v ustreznem regionalnem načrtu. Po odobritvi regionalnega načrta je bilo leta 2013 ustanovljeno upravljavsko podjetje »Citizen Wind Farm Neuenkirchen«, elektrarna pa je lahko začela obratovati dve leti pozneje. Skupno 34 lastnikov zemljišč v okolici vetrne elektrarne zdaj prek modela skupnega zakupa zemljišč prejema finančno nadomestilo za uporabo teh zemljišč, kar tudi njim omogoča dobiček. Občani so dobili neposredno možnost postati partnerji v projektu z omejeno odgovornostjo in 145 od skupno približno 1000 prebivalcev se je odločilo, da postanejo komanditisti. Da bi pokazala, da je projektu predana in da so njegovi pobudniki vredni zaupanja, je občina v vetrni elektrarni tudi pridobila za približno 20.000 € deležev, kar je največji zakonsko dovoljeni delež. Poleg prihodkov, ki jih od pobranega davka na dejavnost dobi občina, del letnega bruto plačila vetrne elektrarne prejme tudi neprofitno združenje občanov, ki je bilo ustanovljeno leta 2016. Medtem ko imajo od tega projekta največje koristi lokalni kmetje in lastniki zemljišč, »Bürgerverein« zagotavlja koristi za skupnost kot celoto. V preteklosti je med drugim finančno podprl nakup javnih avtobusov, računalniške opreme za lokalno šolo in celo prenovo cerkva. Brez podpore in aktivnega sodelovanja občine tega projekta verjetno nikoli ne bi bilo.

OBČINE IN LOKALNE OBLASTI: IDEALEN PARTNER

POGLAVJE 7

Kako lahko lokalne oblasti spodbudijo sodelovanje državljanov pri energetskih preoblikovanjih. <https://energy-cities.eu/publication/how-local-authorities-can-encourage-citizen-participation-in-energy-transitions/>

Kako lahko mesta podprejo skupnosti obnovljivih virov energije. <https://energy-cities.eu/publication/how-cities-can-back-renewable-energy-communities/>

Gradivo ICLEI za doseganje 100-% obnovljivih virov. <https://iclei.org/100recitiesroadmap/>

Tovarna demokratične tranzicije: Vključevanje državljanov v evropski energetski prehod (v francoščini). <https://energy-cities.eu/publication/fabrique-de-transition-democratique/>

Metodologija LICHT. <https://www.rescoop.eu/toolbox/the-licht-approach>

Občinski pristop REScoop. <https://www.rescoop.eu/toolbox/the-rescoop-municipality-approach>

Raziskovalna študija javnih pobud, ki se ukvarjajo s problematiko remunicipalizacije (Združeno kraljestvo). <https://www.rescoop.eu/toolbox/local-energy-ownership-in-europe>

Vodič po občinski skupnostni energiji 20 30 50. <https://energycommunityplatform.eu/wp-content/uploads/2023/01/SCCALE-Municipal-Guide-Final-view.pdf>

ŽIVLJENJE VAŠE SKUPINE

POGLAVJE 8	SESTAVLJANJE VAŠE EKIPE	56
POGLAVJE 9	SKUPINSKA DINAMIKA	62
POGLAVJE 10	VZDRŽEVANJE VAŠE SKUPINE	66
POGLAVJE 11	DOSEGANJE ŠIRŠE SKUPNOSTI	70

SESTAVLJANJE VAŠE EKIPJE POGLAVJE 8

Projekti skupnostne energije vedno potrebujejo več ljudi, kot ste vi, da se vključijo in s svojo svežo energijo in dobrimi zamislimi projekt pomagajo peljati naprej.

Morda se na vašem območju že dogaja kaj, v kar se lahko vključite. Obstoječemu lokalnemu energetskega podjetju lahko pomagate, da se razveji v novo dejavnost, kot je recimo vetrna energija ali oskrba z elektriko. Svoje poslanstvo lahko začnete tudi z obstoječo skupino v vaši skupnosti, ki bi jo lokalna energija morda zanimala, vendar se vanjo še ni vključila. Vedno se je lažje pridružiti nečemu uveljavljenemu, z obstoječimi viri, kot pa samemu začeti iz nič. Možno je, da kaka zelo majhna skupina že obstaja, ne da bi vi vedeli, zato temeljito raziščite, kaj se okoli vas že dogaja!

Če se ne dogaja še nič, je stvar odvisna od vas. Tudi največji projekti skupnostne energije se začnejo z majhnimi sestanki in pogovori. Ecopower, ena največjih energetskega združenj v Evropi, se je začela s pogovorom za kuhinjsko mizo v vodnem mlinu. Naredite prvi korak. Tudi če boste v svoji skupnosti našli le eno ali dve osebi, ki bi ju to morda zanimalo, se srečajte z njima na kosilu ali kavi in poklepetajte o vaših zamislih.

OD MAJHNIH ZAČETKOV DO VELIKE RASTI

Pobude skupnostne energije pridejo v različnih oblikah in velikostih ter so pravzaprav tako raznolike kot skupnosti same. Nekatere so sorazmerno majhne, imajo malo članov in se ukvarjajo le z majhnimi projekti obnovljive energije (običajno s sončnimi celicami) ali shemami delitve energije. Obstajajo tudi izjemno velike energetske zadrage, kot je Ecopower (Belgija), ki je leta 2019 štela skoraj 60.000 članov, imela v lasti 22 vetrnih turbin, tri hidroelektrarne, 322 solarnih instalacij, eno napravo za soproizvodnjo na olje navadne ogrščice in tovarno lesnih peletov.

Izkušnje kažejo, da je širše članstvo lažje pridobiti, ko je vaš prvi projekt že v teku ali ko člani dobijo možnost neposredne uporabe energije. Zagon raste na lasten pogon. Ko ljudje vidijo uspehe, ki jih žanje projekt, se mu želijo pridružiti. V svoji prvi ponudbi delnic projekti le stežka razširijo svojo lastniško strukturo, a ko začnejo graditi infrastrukturo, pričakovanje hitro preseže ponudbo. Ljudje bodo svoj denar seveda verjetneje vložili, ko bodo videli, da ima projekt rezultate.

Tudi če imate zelo velike načrte, na primer za več vetrnih projektov, je vedno dobro začeti z majhnimi. Začnete lahko s sončnimi kolektorji na šolah ali s programom varčevanja z energijo v svoji soseski. Ti projekti ne bodo nujno lahki, vendar vam bodo pomagali zgraditi zaupanje in dobiti priznanje, ki ju potrebujete na poti do česa večjega, kot na primer projekta vetrne elektrarne ali lastništva omrežja.

SESTAVLJANJE VAŠE EKIPE

POGLAVJE 8

GRADITE SKUPAJ

Pomembno načelo, ki ga morate v tem procesu zasledovati, je, da s svojimi zamislami ostanete prilagodljivi. Najti morate ravnotežje med navdihujočo zamisljo in svojim odprtim duhom, da se lahko prilagodite temu, kar drugi želijo narediti, ter da ugotovite, kaj jih navdihuje in navdušuje. Vzpostavite to ravnovesje in že boste na poti do uspeha!

Vprašajte druge po njihovih zamislih in viziji. Poskrbite, da aktivno poslušate tako dolgo, kot govorite, saj želite zamisli razvijati skupaj. Pri roki imejte pisalo in kos papirja in naj vas ne bo strah začeti skupaj čakati ali risati. Navdušite se!

Pogovorite se lahko tudi o tem, kdo drug v skupnosti bi morda želel sodelovati. Kdo v vašem krogu stvari po navadi izpelje do konca? Kdo v vaši skupnosti prevzema odgovornost? Napišite seznam ljudi, s katerimi bi radi stopili v stik glede svojih zamisli. Zavedajte se, da ne potrebujete samo upokojenih, sivolasih moških inženirjev, temveč raznoliko skupino prostovoljcev, ki lahko ponudijo različne veščine, stike in zamisli. Na koncu vsakega sestanka se vselej skupaj dogovorite o naslednjih korakih.

VAŠA JEDRNA EKIPA

V idealnem primeru boste sestavili jedrno skupino ljudi, ki si bodo dolgoročno delili odgovornost za projekt. To skupino lahko sestavlja od štiri do dvanajst ljudi, vendar večje kot bo vaše jedro, bolje bo.

Želeli boste, da se imajo ljudje v vašem jedru radi! Vzpostaviti morate močne odnose zaupanja, da boste lahko podpirali drug drugega in pokazali sposobnost za vodenje projekta. Pomembno je tudi, da vi in vsi člani vaše ekipe drug drugemu zagotovite, da je vaša skupina varen prostor, kjer lahko prosto izražate svoje misli in zamisli, na da bi morali pri tem sami sebe cenzurirati.

Poskrbite, da si v jedru vaše ekipe redno vzamete čas za ustvarjanje socialnih vezi: redno jejte skupaj ali počnite stvari, prek katerih boste gradili prijateljstvo in zaupanje. Pomembno je, da si vzamete čas, da razumete cilje, ki si jih člani vaše ekipe želijo doseči, in da ugotovite, kaj je tisto, kar jih »poganja«, saj si boste tako med sabo lažje razdelili naloge in odgovornosti. Sestavite lahko tudi tablo vizij, na kateri lahko skupaj raziskujete svoje zamisli in tako zgradite svoj projekt.

SODELOVANJE Z OBČINO

Dobro je že zgodaj ugotoviti, kdo je v vaši lokalni občini pristojen za področje energije. Dober naslednji korak za vašo skupino je, da se s to osebo srečate in prisluhnete njenim zamislim in načrtom za lokalno občino. Če na kup zbirate majhno skupino zainteresiranih ljudi, lahko preberete tudi trajnostni energetske-podnebni načrt (TEPN), ki ga mora vaša občina predložiti v dveh letih po pristopu h Konvenciji županov, ali podobne načrte, kot je Masterplankommunen v Nemčiji.

Prebiranje načrta TEPN vaše občine in obdelovanje vseh podrobnosti o njenih načrtih se lahko izkažeta za izjemno zahtevno nalogo. Za učinkovitejšo delo lahko besedilo razdelite med člane ekipe, nato pa se vsi skupaj srečate in med sabo delite, kar ste ugotovili. To vam bo omogočilo skupinsko razpravo o tem, kako lahko podprete zaveze svoje občine podnebnim in energetskim ciljem EU. S tem boste zmanjšali delovno obremenitev za vse – na dejstvo, da imajo ljudje v vsakdanjem življenju tudi druge obveznosti, morate ostati pozorni ves proces.

KAMPANJA ZA POLITIČNO ZAVEZANOST LOKALNIH OBLASTI

Najpomembnejše je, da se vaša lokalna oblast javno zaveže obnovljivi energiji. To je lahko kakršna koli zaveza za podporo lokalne proizvodnje obnovljive energije, ki v prizadevanja vključuje državljanke.

Organizacija skupnosti za ljudi, moč in spremembe. https://d3n8a8pro7vhmx.cloudfront.net/themes/52e6e37401925b6f9f000002/attachments/original/1423171411/Organizers_Handbook.pdf?1423171411

Sestavljanje jedrne ekipe. https://collaboration.worldbank.org/content/sites/collaboration-for-development/en/groups/communities4Dev/blogs.entry.html/2021/03/30/forming_the_coregroupofacommunityofpractice-VDIr.html

ZGODBA O USPEHU

IZ PEPELA VSTANE SONČNA ENERGIJA | UKRAJINA

Černobil ostaja najhujša jedrska nesreča v zgodovini. Eksplozija v jedrski elektrarni Černobil v Ukrajini leta 1986 je povzročila več kot 10.000 smrti in trajne posledice za zdravje po vsej Evropi. Ob 34. obletnici nesreče aprila 2020, ki so jo zasenčili gozdni požari na s sevanjem onesnaženem območju prepovedanega dostopa, se je ukrajinski predsednik poklonil »junakom, ki so rešili prihodnost pred nevarnostjo sevanja«.

Feniks, ki vstaja iz tega pepela, je mlado mesto Slavutič (s 25.000 prebivalci). Za potrebe evakuiranih zaposlenih v elektrarni in njihovih družin je bil Slavutič namensko zgrajen iz nič v gozdu v severni Ukrajini. Že od samega začetka je združeval visoko usposobljene inženirje, tehnike in nove zamisli.

Poleti 2018 je majhna skupina pod vodstvom moža po imenu Andrij Zinčenko želela spremeniti podobo regije in svoj predlog posredovala županu. »Namesto da bi se oklepali spomina na Černobil, smo želeli mesto izumiti na novo. V duhu zanašanja samo nase smo želeli pokazati, da je možno poskrbeti za skupnost in hkrati nuditi gospodarske priložnosti za vse.«

KAKO JE SLAVUTIČ PREŠEL NA ENERGIJO SKUPNOSTI

Z županovo podporo so Andrij in njegovi prijatelji zgradili Sonyachne Misto (Sončno mesto), sončno zadrugo v mestu jedrskih inženirjev. Sončno mesto je dokaz, da lahko

Gradnja zadruga Sonyachne Misto oz. Sončnega mesta v mestu Slavutič v Ukrajini.
© Solar Town Project

energetske inovacije koristijo skupnosti s pomočjo varčevanja z energijo, lokalnih obnovljivih virov energije, lažjih postopkov priključitve na omrežje in izobraževalnih programov za druge skupnosti.

Zadruga je bila registrirana leta 2018 kot prva svoje vrste v Ukrajini. Zdaj združuje 97 članov, ki imajo v lasti tri sončne elektrarne. Vsak delničar začne z naložbo v višini najmanj 500 €, vsakih vloženi 1000 € pa bo do leta 2030 prineslo približno 130 € letnega donosa, zaradi česar je naložba privlačna za širok krog ljudi, ne le za premožne.

Andrij jasno pove, kdo je ciljno občinstvo njegove skupine. »Ljudje s tega območja so lahko vlagali prvi. Ponosni smo, da je prva investitorica domačinka, energetska menedžerka, in da sta dva izmed naših največjih delničarjev mlajša od 30 let.«

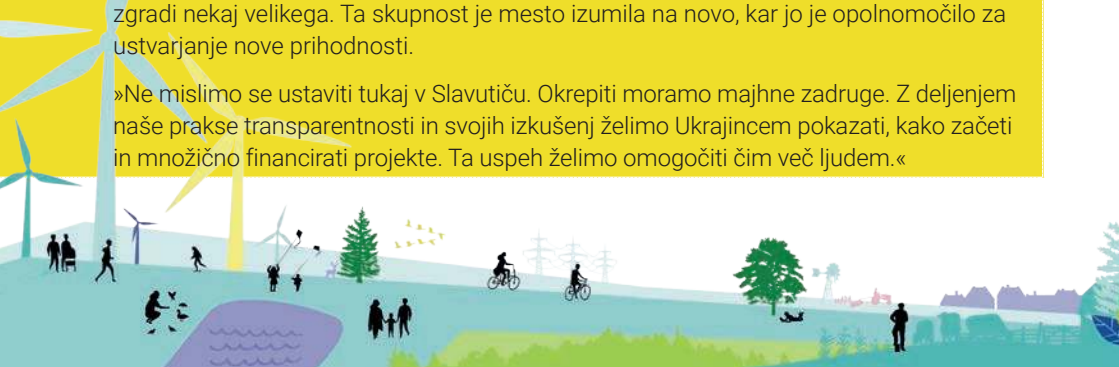
Vztraja, da Sončno mesto ni zgolj komercialne narave, temveč projekt z velikim družbenim učinkom. »Sončno mesto pet odstotkov svojega letnega prihodka nameni razvoju mesta. To je sestavni del njegovega statuta in filozofije. Verjamo v vračanje skupnosti.«

KLJUČ DO USPEHA

Ekipa Sončnega mesta je s pomočjo lokalnih inženirjev uspešno zaključila izgradnjo vseh treh načrtovanih sončnih elektrarn, v samo štirih mesecih pa je zbrala 145.000 € in se pripravila na končni zagon projekta. Ključ do njihovega uspeha? »Dober finančni načrt, pravni model, dovoljenje lokalnega ponudnika ter podpora župana in skupnosti. Najpomembnejši dejavnik je transparentnost: vsakomur pokažemo vse svoje načrte in odkrito odgovorimo na vsako vprašanje.«

Čeprav je Andrij v zadnjih letih v ta projekt vložil ogromno lastne energije, ga misija ustvariti cvetočo skupnost z energetskega modelom, ki je pripravljen na prihodnost, še naprej motivira. Sončno mesto je primer skupnosti, ki premaguje izzive, da skupaj zgradi nekaj velikega. Ta skupnost je mesto izumila na novo, kar jo je opolnomočilo za ustvarjanje nove prihodnosti.

»Ne mislimo se ustaviti tukaj v Slavutiču. Okrepiti moramo majhne zadruge. Z deljenjem naše prakse transparentnosti in svojih izkušenj želimo Ukrajincem pokazati, kako začeti in množično financirati projekte. Ta uspeh želimo omogočiti čim več ljudem.«

SKUPINSKA DINAMIKA

POGLAVJE 9

Skoraj vse skupine, ki poskušajo stvari spremeniti, se lahko sem in tja srečajo s težavami z dinamiko. Na neki točki bo verjetno prišlo do nesoglasij in celo konfliktov. Naj vas to ne odvrne, saj je to sestavni del življenja skupine in obstaja veliko orodij in trikov, s katerimi lahko te težave premostite. Na te težave bodite pripravljeni in poskrbite, da se boste z njimi spopadli s potrpežljivostjo in razumevanjem.

PREMOŠČANJE RAZLIK

Pri svojem pristopu k skupinskemu delu bodite prilagodljivi in s tem vsem omogočite možnost sodelovati v celoti. Na primer, bodite pripravljeni na ljudi, ki na sestanke prihajajo z različnimi pričakovanji glede obnašanja: kako uradni naj bodo, kako dolgo naj ljudje govorijo, kako sprejemljivo je pokazati jezo. Morda bo potrebno nekaj časa, da se naučite sodelovati, a zapomnite si, da tudi, če je slog nekoga drugačen od vašega, to še ne pomeni, da se kdor koli od vaju »moti«!

Poleg tega bodite pozorni na različne zmogljivosti, osebnosti in sposobnosti ljudi v vaši ekipi. Nekateri člani bodo morda zelo goreče izražali svoje navdušenje nad projektom in zavzeli veliko časa in prostora, kar zna drugim članom preprečiti, da izrazijo svoje misli.

Odličen način za postavljanje meja in pravil o tem, kako delati, je, da se dogovorite o osnovnem »Dokumentu o načinih dela«, v katerem se kot skupina odločite, kako želite sodelovati. Vsake toliko se k dokumentu vrnite in ga delite z novimi člani.

Pojavijo se lahko tudi konflikti glede vizije (nekdo želi na primer sodelovati s konservativno stranko, drugi v skupini pa tega pristopa ne podpirajo). Pomembno je, da si vedno vzamete čas, da težave rešite kot skupina, in se sprijaznite, da bo moral vsak od vas kdaj sprejeti kompromis. Pomembno je tudi razumeti, da ljudje v skupino prinašajo čustveno prtljago iz svojega osebnega življenja in navade iz že obstoječih odnosov. Stvari ne jemljite osebno in raje poiščite načine, da se bo skupina še dalje premikala naprej. Pri tem vam je lahko v veliko pomoč, da se kot skupina vnaprej dogovorite o sklopu vrednot in smernic.

DINAMIKA MOČI V SKUPINI

Ljudje skupine ustanavljajo, ker imajo skupaj večjo moč – bodisi da ustavijo odprto kopanje premoga bodisi da na občinske strehe postavijo sončne celice. A moč je v skupinah včasih neenakomerno porazdeljena. To ni presenetljivo, saj odraža našo razdeljeno družbo, neenakopravnost in tekmovalnost. Iskanje novih načinov vedenja je lahko vseživljenjsko potovanje.

Včasih je moč zavestno dana posameznikom: skupina izvoli odbor, ki nato na primer sprejema odločitve v imenu drugih. Pooblastila se članom lahko daje tudi za določene naloge (nekdo z izkušnjami v gostinstvu je lahko na primer imenovan za glavnega kuharja na prireditvi za zbiranje sredstev). V nekaterih primerih pa posamezniki kopičijo moč brez zavestnega soglasja skupine, kar vodi v težave. Bodite pozorni na neformalno moč in na to, kako je ta porazdeljena v vaši skupini.

SKUPINSKA DINAMIKA

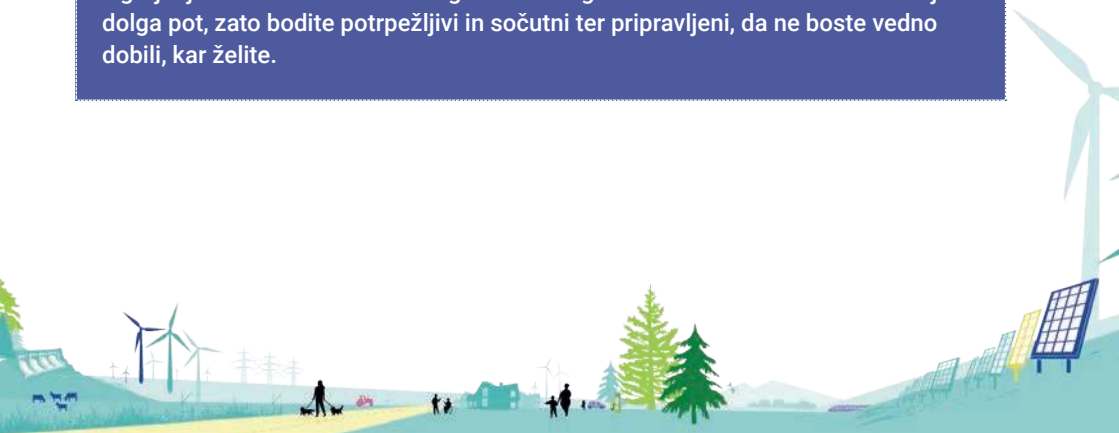
POGLAVJE 9

KONTROLNI SEZNAM | NOTRANJA DINAMIKA MOČI

- Vzpostavite kulturo opazovanja in opozarjanja na neravnovesja moči. Težave naslavlajte zgodaj.
- Če odločitve oblikujete nesorazmerno, poiščite načine, kako del svoje energije preusmeriti v pomoč drugim. Z jasnim sporazumevanjem – na primer s postavljanjem odprtih vprašanj – lahko ostalim ljudem morda pomagate, da se izrazijo. Če poskusite to metodo in ti še vedno niso videti sproščeni in angažirani, bo morda pomagalo, če poskusite govoriti manj.
- Bodite pripravljeni izzvati ljudi, če čutite, da ste tega sposobni. Najboljši način, da to naredite, je odvisen od številnih dejavnikov. Če se počutite prizadeti, ranljivi in jezni, imate pravico, da to poveste – ne glede na to, ali se bo na to kdo morda odzval defenzivno ali z neodobravanjem načina, kako ste to povedali. Izkazovanje vaših močnih občutkov jim lahko tudi pomaga uvideti vpliv njihovega vedenja.
- Pomislite, katere besede bo druga oseba lahko slišala. Če nekoga izzivate zaradi vedenja, ki temelji na privilegiju, ki ga imate tudi vi, bodite še posebej previdni, da pri tem ne poskušate pridobivati točk v vaši skupini ali se dokazovati, da ste od te osebe bolj politično ozaveščeni oz. bolj »pravi«. Če k nekomu pristopite s sočutjem in priznate lastne napake, mu lahko pomagate, da bo zares slišal, kar želite povedati.
- Nekaterim ljudem pomislekov morda ne bo prijetno naslavljati pred celotno ekipo. Bodite pozorni na to dejstvo in se prepričajte, da način vodenja vaše ekipe vključuje redno preverjanje stanja teh ljudi.

Projekti skupnostne energije imajo z grajenjem skupnosti opraviti prav toliko kot z grajenjem vetrnih turbin ali drugih vrst energetske infrastrukture. Pred vami je dolga pot, zato bodite potrpežljivi in sočutni ter pripravljeni, da ne boste vedno dobili, kar želite.

Zadruga Seeds for Change nudi veliko uporabnega gradiva o poenostavljanju, skupinski dinamiki in drugih vidikih skupinskega dela. <https://www.seedsforchange.org.uk/resources>

Več zanimivih virov o skupinski dinamiki in osebnem razvoju najdete tukaj. <https://www.thechangeagency.org/campaigners-toolkit/training-resources/personal-development-life-skills/>

Ekipa Ecopower v Valoniji na obisku vetrne turbine sosednje zadruge po imenu Vents du Sud. © Ecopower cv

VZDRŽEVANJE VAŠE SKUPINE POGLAVJE 10

Kot se morda že začnate zavedati, izgradnja projekta skupnostne energije terja veliko časa. To ni hitra bitka, ki jo lahko zmagate čez noč; vedno je tako, ko ustvarjate globoke in trajne spremembe za svojo skupnost in energetske sistem. Vaša skupina bo zato morala biti močna, če bo želela sodelovati še naprej.

V prejšnjem poglavju smo delili nasvete za reševanje težav, ko se pojavijo: dobro je biti pripravljen in sprejeti dejstvo, da bo do težav včasih prišlo. Tudi v navidezno zdravih skupinah je pomembno negovati timski duh in se prepričati, da aktivno delate stvari, ki pri vaših članih ohranjajo angažma in navdih, ter da v jedro svoje ekipe privabljate nove ljudi.

Če se pridružite obstoječi ekipi za skupnostno energijo (kar je skoraj vedno učinkovitejše od začetja lastnega projekta iz nič), nekaj mesecev posvetite opazovanju, kako stvari delujejo in kakšna kultura že obstaja. Opazite, kdo je v skupini srečen in kdo bi jo iz kakršnega koli razloga utegnili zapustiti.

Takrat lahko začnete dajati predloge in sodelovati z ljudmi, ki ekipo negujejo.

V obzir lahko vzamete nasvete skupin za organiziranje skupnosti, ki imajo dolgoletne izkušnje s krepitvijo moči v svojih skupnostih. Gradivo o tej temi lahko najdete na spletnem mestu Leading Change Network ali pa raziščete dela Margaret Ledwith in Saula Alinskyja.

Bistvenega pomena je, da ljudje ostanejo navdihnjeni in v mislih ohranijo razloge, zakaj to delo opravljajo skupaj z drugimi. Kot pravi Ursula iz zadruga OurPower v zgodbi o uspehu v naslednjem poglavju: »Najbolj navdihujoče je ustvarjanje sprememb. Tega ne morete narediti sami, a če imate zaupanja vredno, osredotočeno ekipo ljudi, ki se med seboj dobro poznajo, lahko skupaj spremenite energetske sistem.«

JEDRNA EKIPA VODIJ

O svoji jedrni ekipi ljudi je vredno razmišljati kot o skupini vodij, ki delajo skupaj. Poskusite zagotoviti, da si odgovornost za doseganje različnih delov vaše skupnosti deli celotna ekipa. Ena oseba ima lahko na primer dobre stike s kmeti ali, še boljše, vodi lokalno kmetijsko skupnost. Druga oseba je lahko aktiven starš v lokalni šoli in je na ta način spoštovana kot vodja v tem delu skupnosti.

Ko govorimo o vodenju, imamo v mislih tisto vrsto vodenja, ki omogoča delovanje drugih in jih opolnomoča – v nasprotju z voditelji, ki se obnašajo kot dive ali katerih motivacija sta moč in oblast nad drugimi. V okviru naše vizije se vodenje rima z odgovornostjo, ljudmi, ki poskrbijo, da se stvari zgodijo, in skrbijo, da se skupini pridružijo novi ljudje. Vodenje je temelj dobrega organiziranja. Razvijte svoje in podprite vodstvo drugih.

RAZUMEVANJE DOBREGA VODENJA

Dober organizacijski projekt ne more uspjeti z enim samim vodjo – potrebuje jedrno ekipo vodij. Poskusite zagotoviti jedrno ekipo štirih do dvanajstih ljudi, ki prevzemajo odgovornost in se podpirajo. Dobra jedrna ekipa je kot snežinka, kjer vsak član doseže druge v skupnosti, ki lahko nato sami dosežejo še več ljudi. Jedrna ekipa mora biti močna. Ne bojte se razmišljati o sebi kot vodji in razmislite o načinih, kako razviti lastno vodenje. Kako podpirate druge, da se počutijo izpolnjene v projektu? Ali lahko prevzamete več odgovornosti in s tem zagotovite, da vsi začutijo zagon in val navdiha?

SUSTAINING YOUR GROUP

POGLAVJE 10

KONTROLNI SEZNAM | ZAMISLI ZA VZDRŽEVANJE VAŠE EKIPE

- Za doseg dolgoročnih rezultatov potrebujete jedrno ekipo ljudi, ki skrbijo drug za drugega. Vzemite si čas, potreben za vzpostavitev zaupanja znotraj skupine.
- Poiščite pravi ritem srečanj za svojo skupino (na primer vsak mesec).
- Poskrbite, da so sestanki dobro vodeni in da se ne vlečejo v nedogled. Dolgi in neučinkoviti sestanki bodo ljudi izčrpali ter zagotovo vodili v upad motivacije in članstva.
- Poskrbite, da na vsakem sestanku naredite dobre zapiske in jih delite.
- Kot skupina se dogovorite, da vsak počne tisto, k čemur se zaveže. Napredek pri doseganju vaših ciljev je ključnega pomena za ohranjanje navdušenja članov. Tudi če traja nekaj časa za vzpostavitev projekta skupnostne energije, je dobro zagotoviti, da ima skupina ves čas občutek zagona.
- Ne pozabite na dejstvo, da ima večina članov ekipe obveznosti tudi izven projekta, kot so šola, služba ali skrb za druge. Biti del projekta je dodatna naloga, ki jo je ljudem včasih težko izpolnjevati.
- Poleg sestankov načrtujte tudi zabavne dejavnosti, kjer se lahko člani ekipe zabavajo skupaj. Tovrstne aktivnosti lahko služijo kot odmor od težkega dela, ki ste ga opravili – vsi si zaslužite nagrado za delovanje v smeri demokratizacije energije!

Videoposnetek o organiziranju in vodenju.

<https://www.youtube.com/watch?v=dkP4V3602IE>

Spletno mesto Leading Change Network nudi veliko gradiva o vsem, kar je povezano z organizacijo in ustvarjanjem močne skupine.

https://leadingchangenetwork.org/resource_center/guide-to-organizing/

Kako lahko aktivistične skupine zgradijo zaupanje, skrb in trajnost.

<https://briarpatchmagazine.com/articles/view/be-careful-with-each-other>

Solarni klub združuje državljane Hrvaške, ki želijo izvedeti več o sončni energiji in načinih izkoriščanja njenega potenciala v svojem domu in lokalni skupnosti. © Solar Club

DOSEGANJE ŠIRŠE SKUPNOSTI POGLAVJE 11

Čeprav se to zdi zelo očitno že samo po sebi, je vseeno treba poudariti, da mora vsaka ekipa za skupnostno energijo vzpostaviti stik s svojo skupnostjo. Prepričajte se, da so ta prizadevanja dosledna, in ne pozabite, da so si skupnosti med seboj raznolike. Poskrbite tudi, da se obrnete na različne dele svoje skupnosti, ne le na prevladujoče prostore.

Ko ljudem sporočate prednosti skupnostne energije, morate upoštevati več dejavnikov, tudi svoj jezik, ton in pristop. Pomislite, kako jih bodo sprejeli različni deli vaše skupnosti, na primer ljudje, ki so starejši ali morda govorijo drug jezik.

DELO S SKUPNOSTJO TEMELJI NA POSLUŠANJU

Biti vključen v skupnostni projekt pomeni postati zelo dober poslušalec. V svoji skupnosti morate biti pogosto prisotni ter jo opazovati in se o njej učiti. Če želite razumeti težave, ki zadevajo člane skupnosti, spoznajte ljudi in jim prisluhnite. Vzemite si čas in poslušajte njihove zgodbe o njih samih in njihovih skupnostih.

Razvijte svoje sposobnosti poslušanja in veščine zaupanja. Če želite razumeti, kaj ljudi dela srečne, zaskrbljene, navdihnjene ali ponosne, morate biti večji umetnosti sproščeni, neformalnih pogovorov, ki gradijo empatijo in zaupanje. To vam bo omogočilo poglobljeno razumeti vprašanja, ki v večji meri vplivajo na življenja ljudi.

ZGODBA O USPEHU

Spontani pogovori v skupnosti se dogajajo povsod – na živilskih trgih, v trgovinah, na avtobusih in vlakih, pri frizerjih, v kavarnah, supermarketih, šolah in javnih središčih. Pojdite na ta mesta in jim prisluhnite. Prepoznajte njihove skupne teme in jih povežite s svojo zgodbo o energiji, podnebjju in lokalnem gospodarstvu.

Naredite si seznam »prostorov za poslušanje« v vaši skupnosti in si zabeležite teme, ki so ji po vašem mnenju skupne. Več o skupnostno-razvojnem pristopu k tovrstnim zgodbam lahko izveste v knjigi Community Development in Action avtorice Margaret Ledwith.

Pomembno je tudi razmisliti, koga bi radi vključili v svoj energetska projekt. V vsaki skupnosti obstajajo ljudje, ki skrbijo za druge in jih opolnomočajo. Ko jih srečate, razmislite, ali jih želite vključiti. Pomislite tudi, kaj bi se lahko od njih naučili.

OD MOŽGANSKE NEVIHTE DO SPLETNE PLATFORME OURPOWER | AVSTRIJA

Vse se je začelo s tremi prijatelji, Ulfertom, Norbertom in Petrom, ki so bili od nekdaj navdušeni nad obnovljivo energijo in njenim potencialom za prihodnost. Februarja 2018 se je njihovemu krogu pridružila Ursula in skupaj so razmišljali o načinih, kako približati energijo ljudem in s tem doseči energetska prehod. Rodila se je ideja: spletna tržnica, ki povezuje ljudi, ki jih zanima zelena lokalna elektrika. Strokovno znanje skupine, njena motivacija in stiki po vsej Avstriji so jim leta 2018 pomagali ustvariti zadrugo OurPower.

OurPower, prva energetska zadruga v Avstriji, je začela z 19 ljudmi, željnimi energetskega prehoda. V iskanju prostora, kjer bi se proizvajalci in potrošniki energije lahko srečevali in izmenjevali, so razvili koncept spletne platforme. Po predstavitvi zamisli na sestanku članov so o konceptu razpravljali in ga testirali, dokler niso bili z njim vsi zadovoljni. Da bi bil proces čim bolj participativen, so uporabili inovativne metode, kot je »razmišljanje na glas«, kjer ljudje pred svojimi računalniki dajejo ustne povratne informacije, ki se takoj posnamejo in uporabijo.

ZGODBA O USPEHU

OD MOŽGANSKE NEVIHTE

DO SPLETNE PLATFORME OURPOWER | AVSTRIJA NADALJEVANJE

Platforma OurPower proizvajalcem omogoča, da svojo obnovljivo energijo neposredno in po poštenu ceni prodajo svojim prijateljem in sosedom. Vsi, ki jih to zanima, lahko v treh klikih izvedo, od kod njihova energija prihaja in kam gre njihov denar. Ursula pojasnjuje: »Želimo povezati ljudi in jim čim bolj približati energijo. Energija ne bi smela biti suhoparno, tehnično vprašanje. Gre za družbeno vprašanje o povezovanju življenj, odločanju in naši blaginji.«

Ursuli so se uresničile sanje. Kot strokovnjakinja za spletne platforme in participacijo lahko s svojimi partnerji koncept zdaj izvaja tehnično in vizualno. Njen cilj je ljudi spodbuditi k izmenjavi misli in idej za doseg energetskega prehoda – tako na spletu kot v živo. Za krepitev odnosov je OurPower med pandemijo ves čas organiziral spletne seminarje in spletne dialoge za razpravo o novih vsebinah z ljudmi, ki so jih te zanimale. »Najbolj navdihujoče je ustvarjanje sprememb. Tega ne morete narediti sami, a če imate zaupanja vredno, osredotočeno ekipo ljudi, ki se med seboj dobro poznajo, lahko skupaj spremenite energetski sistem.«

Eden od ustanoviteljev
zadruge OurPower na svoji
strehi.
© OurPower

LOKALNO

VZPOSTAVLJANJE STIKA S SKUPNOSTJO ZA VKLJUČUJOČ ENERGETSKI PREHOD

Ursula je posvetila veliko časa razmisleku o ciljnem občinstvu zadruga OurPower in načinih, kako ga doseči. Zadruga je na začetku gostila več dogodkov, da bi ljudi informirala in jih motivirala za sodelovanje pri energetskega prehodu. Izvedla je tudi ankete, ustvarila osem oseb (fiktivnih predstavnikov dejanskih uporabnikov platforme) in razpravljala o življenjskih slogih, željah, mnenjih in virih svoje ciljne skupine.

Čeprav OurPower spodbuja vse, da se pridružijo, so raziskave pokazale, da zadruga dosega predvsem ljudi, ki imajo visokošolsko izobrazbo, stalen dohodek, družino in so lastniki stanovanj. To je dober začetek, a OurPower se zdaj osredotoča na ustvarjanje bolj raznolikega občinstva, ki vključuje zlasti ženske in mlade. Kot pravi Ursula: »Mladi so za nas zelo pomembni. Z njimi želimo vzpostaviti boljše odnose in razumeti njihove potrebe. Od njih se želimo učiti in odgovarjati na njihova vprašanja. Ena od zamisli, ki jih trenutno imamo, je pub kviz o podnebnih in energetskih vprašanjih.«

SKUPNOSTNA ENERGIJA V ČASU PANDEMIJE

Kaj sledi zdaj? OurPower želi svojo platformo narediti bolj dinamično in participativno ter se prilagoditi trenutnemu tehnološkemu razvoju. Ursula bi možnost deljenja znanja, ozaveščanja in javnega komuniciranja rada omogočila več energetskim skupnostim, s čimer bi te lahko zgradile odnose zaupanja med različnimi ljudmi. Medtem ko bo zadruga še naprej povezovala ljudi in jih podpirala pri proizvodnji obnovljive energije drug za drugega, želi OurPower več postoriti tudi v zvezi z vzorci porabe energije ljudi.

Zdravstvena kriza, ki je sledila izbruhu koronavirusa, je delo zadruga otežila. Čeprav se na spletu lahko zgodi marsikaj, izmenjava izkušenj in vzpostavljanje odnosov še vedno ostajata izziv. Ker je srečanja iz oči v oči težko organizirati in ker OurPower svojih strank ne želi zasuvati z e-pošto, ljudi raje kliče posamično. Nova zamisel za krepitev skupnosti so t. i. pop-up prostori, ki potencialnim novim članom ponujajo okolje, varno pred koronavirusom, kjer se lahko srečujejo posamezno ali v manjših skupinah in tako spoznajo OurPower.

DELAVNICE ZA USTVARJANJE VIZIJE V KRIŽEVCIH | HRVAŠKA

Eden odličnih načinov za doseganje širše skupnosti je organiziranje večje participativne delavnice, ki skupnost združi z namenom oblikovanja skupne vizije razvoja njene soseske. V Križevcih (na Hrvaškem) je ta pristop pomagal vzpostaviti energetske skupnosti v sodelovanju z županom mesta in podporo hrvaške energetske zadrage ZEZ. Številni člani zadrage ZEZ so takrat v Križevcih prebivali ali pa so bili tam rojeni, kar pomeni, da so poznali lokalni kontekst in ljudi v svoji skupnosti.

Udeleženci delavnice »Križevci 2030
– Načrtujmo skupni razvoj Križevcev
v naslednjih 10 letih«, julij 2020. © ZEZ

Na začetku so imeli člani zadruga ZEZ neformalne pogovore z ljudmi v mestu, da bi ugotovili, ali obstaja interes za ustanovitev energetske skupnosti. Ko so nabrali zadostno skupino zainteresiranih posameznikov, so organizirali delavnico v dveh večerih. Da bi se prilagodili delovnemu in družinskemu urniku ljudi in tako na kup zbrali prav vse ter jim predstavili svoje zamisli za energetske skupnosti, je delavnica potekala med sedmo in deveto uro zvečer.

V Križevcih so bili ljudje o zadevi že dobro obveščeni. Mesto je namreč pred tem sodelovalo pri projektu EU, ki je vzpostavil shemo kolektivne lastne porabe na stari industrijski stavbi, pri čemer je sodeloval z lokalnimi MSP in občino. Skupnost je koncept razumela in vedela, da lahko deluje.

Prvo srečanje je vključevalo tablo vizij, na kateri je skupina oblikovala svoje cilje. Od tam so se člani vrnili v sedanost in načrtali mejnike za doseg svojih ciljev ter ugotavljali, kateri posebni ukrepi bodo za to potrebni. Ob koncu prvega večera je skupina že imela osnutek svojega statuta in izjavo o poslanstvu.

Na drugem srečanju so člani ugotavljali, katera pravna oblika bi bila najprimernejša za skupnostni projekt ter kakšen ekonomski in upravljavski model želijo izbrati. To je vključevalo vprašanja, kot so cena delnice, minimalno število delnic, ki jih mora posameznik pridobiti, in teža glasu posameznega člana.

V Križevcih so se na koncu odločili za zadrugo, ki bi bila deležna izdatne podpore občine, a bi od nje ostala neodvisna. Drugi večer se je zaključil s prvim glasovanjem skupine za ustanovitev zadruga, s čimer se je soglasno strinjalo vseh dvanajst udeležencev delavnice. ZEZ je nato skupino podprl pri pisanju statuta in pravni ustanovitvi zadruga.

Na Hrvaškem je najučinkovitejša metoda financiranja skupnostnih projektov množično financiranje. Zadruga v Križevcih je organizirala akcijo množičnega financiranja, ZEZ pa je pomagal pri upravljanju sredstev. Obveščevalna kampanja je bila ključnega pomena za pritegnitev občanov, pri čemer je ZEZ uporabil lastne komunikacijske kanale, ki so z aktiviranjem občinstva zagotovili širok doseg.

DOSEGANJE ŠIRŠE SKUPNOSTI

POGLAVJE 11

76 |

Orodje za pripravo delavnice vizioniranja skupnosti.

https://arlingtonva.s3.dualstack.us-east-1.amazonaws.com/wp-content/uploads/sites/31/2016/11/4MRV_Nov16WG_WorkshopPrep.pdf

Orodje za vključevanje deležnikov na strani REScoop.eu.

<https://www.rescoop.eu/toolbox/guide-for-stakeholder-management>

IZBIRANJE DEJAVNOSTI

POGLAVJE 12	PROIZVODNJA ELEKTRIČNE ENERGIJE	78
POGLAVJE 13	DISTRIBUCIJA	84
POGLAVJE 14	OSKRBA	88
POGLAVJE 15	VARČEVANJE Z ENERGIJO IN BOJ PROTI ENERGETSKI REVŠČINI	92
POGLAVJE 16	OGREVANJE	96
POGLAVJE 17	PROŽNOST, LASTNA PORABA IN SHRANJEVANJE	100
POGLAVJE 18	PROMET IN MOBILNOST	104

Nemški državljani sodelujejo pri Energiewende.
© Jörg Farys

Energetske skupnosti se lahko vključijo v široko paleto dejavnosti – ključno je najti tisto, ki najbolj ustreza potrebam in možnostim vaše skupnosti. Ta razdelek vam bo pomagal najti navdih in se učiti iz obstoječih projektov skupnostne energije. Pa začnimo!

PROIZVODNJA ELEKTRIČNE ENERGIJE POGLAVJE 12

78 |

Skupine, ki se ukvarjajo s skupnostno energijo, pogosto najprej pomislijo na proizvodnjo energije, kar je zelo smiselno, saj ima ta velik vpliv in prinaša številne pozitivne koristi:

- neposredno poveča količino obnovljive energije v sistemu in nadomešča onesnažujoča fosilna goriva,
- po povrnitvi predhodne naložbe skupnosti zagotavlja dohodek,
- pomaga pri gradnji sistema stoddostno obnovljive energije, ki ga potrebujemo.

Vrsta vira energije je odvisna od preferenc vaše skupnosti in virov, ki so ji na voljo. Možno je tudi začeti s samo eno vrsto tehnologije in ji z rastjo dodajati še druge. Začnite na primer s sončnimi kolektorji na strehi šole in se na proizvodnjo vetrne energije premaknite šele, ko boste imeli več izkušenj.

Tu so ključna vprašanja za vaš začetek.

1) KATERI VIRI SO NA VOLJO NA VAŠEM OBMOČJU?

Začnite s kartiranjem razpoložljivih naravnih virov: kje na vašem območju

piha veter? Kje bi bili ljudje veseli mlinov na veter ali sončnih celic? Katere strehe so obrnjene proti jugu ali zahodu in dobijo veliko sonca?

Imejte v mislih, da bodo izbrane lokacije vplivale na to, koliko denarja prinese vaš projekt. Prepričati se morate, da boste lahko zaslužili dovolj denarja za vračilo posojil, ki ste jih vzeli, in delovali v skladu s svojim poslovnim načrtom. Morda boste želeli postaviti sončne kolektorje na določeno streho, a se bo potem izkazalo, da ta ne prejema dovolj sončne svetlobe, da bi proizvedla potrebno količino energije za donosnost vaših sončnih kolektorjev. Možno je tudi, da zaradi okoliških hribov ali drugih okoljskih dejavnikov mesto, ki ste ga izbrali za svojo vetrno turbino, ne bo prejemale zadostne količine vetra. Zato ne pozabite upoštevati vseh dejavnikov in oceniti, kako bodo viri vplivali na končni prihodek projekta.

2) KATERA TEHNOLOGIJA VAM BO ZAGOTOVILA NAJVEČJI DONOS NALOŽBE?

Odvisno od naravnega in zakonodajnega okolja vaše skupnosti se vam lahko najbolj izplača naložba v sončno fotovoltaitko, veter, biomaso, vodno energijo, geotermalno energijo ali mešanico teh tehnologij. Začnete lahko z eno tehnologijo in nato z rastjo dodajate še druge.

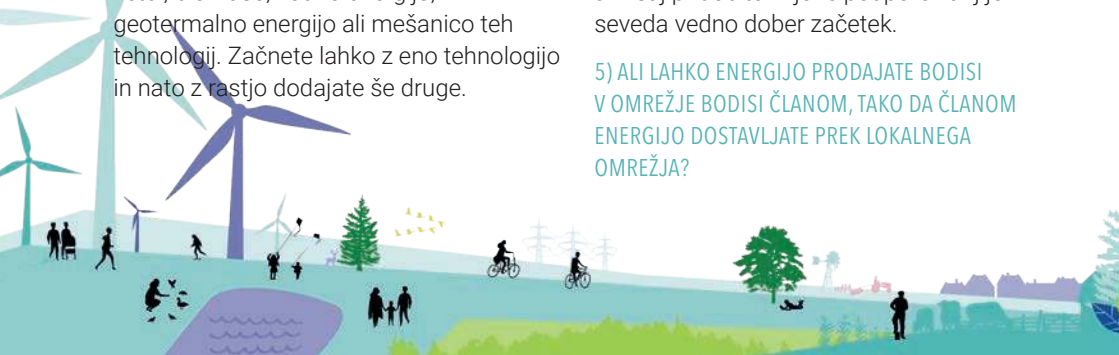
3) ALI BO ZA VAŠ PROJEKT MOŽNO PRIDOBITI DOVOLJENJE?

Obstaja veliko vprašanj, povezanih z dovoljenji, ki bi vašemu projektu lahko preprečila ugledati luč sveta. Bližnji cevovodi, letalske poti ali vojaške baze lahko blokirajo gradbeno dovoljenje – vsaj za lokacijo, ki ste jo izbrali. Da bi se izognili zapravljanju energije in časa, pri svoji občini preverite, katera območja ali lokacije ne bodo na voljo za načrtovanje. Tako bo vam in vaši skupnosti ostalo več energije in motivacije za izdelavo načrta projekta!

4) ALI VAŠA DRŽAVA, REGIJA ALI OBČINA ZAGOTAVLJA FINANČNO PODORO ZA VAŠ PROJEKT?

Ena od prvih stvari, ki jo je treba preveriti, je, ali morda obstaja kakšna shema podpore za obnovljive vire energije. V preteklosti so številne nacionalne vlade že zagotavljale finančne sheme za spodbujanje obnovljivih virov energije, vendar številne od teh niso več aktivne ali pa jim bo prenehal mandat. Možno je, da ima vaša lokalna ali regionalna vlada za vaše namene na voljo kaj sredstev ali podpore, zato raziščite tudi to področje. Vključitev vaše lokalne vlade v projekt ali vsaj pridobitev njene podpore zanj je seveda vedno dober začetek.

5) ALI LAHKO ENERGIJO PRODAJATE BODISI V OMREŽJE BODISI ČLANOM, TAKO DA ČLANOM ENERGIJO DOSTAVLJATE PREK LOKALNEGA OMREŽJA?

ZGODBA O USPEHU

IZKORIŠČANJE SONČNE ENERGIJE COOPÉRNICO | PORTUGALSKA

Coopérnico, ustanovljen leta 2013 na Portugalskem, je zadruga za obnovljivo energijo, ki v korist lokalne skupnosti izkorišča sončno energijo. Na začetku je njen ustanovitelj Nuno Brito združil 16 državljanov s ciljem vlaganja v majhno sončno elektrarno, zdaj pa ima Coopérnico več kot 1800 članov, ki so skupno vložili več kot 1,7 milijona € v 21 sončnih postaj s skupno nameščeno konično zmogljivostjo približno 1,9 MWp. Portugalska se nahaja na južnem delu Evrope, zato je logično, da se Coopérnico osredotoča na sončno energijo. Ozrite se po svojem območju in preverite, ali je za vas morda primernejša energija vetra ali vode.

Člani zadruge Coopérnico na generalni skupščini v kraju Baguim do Monte na Portugalskem. © Coopérnico

Zadruga med drugim deluje tako, da za svoje fotonapetostne projekte najema strehe socialno usmerjenih ustanov in jim s tem zagotavlja dodaten dohodek. Ob izteku najema zadruga solarno napravo gostiteljski ustanovi ponudi brezplačno. Na teh strehah proizvedeno energijo, ki se dovaja v omrežje, po fiksni ceni odkupi distributer.

Coopérnico je dejaven tudi v maloprodajnem sektorju. To pomeni, da lahko električno energijo neposredno in po poštenu ceni prodaja svojim članom, kar zagotavlja, da je količina električne energije, proizvedene v Coopérnicovih projektih, večja od tiste, ki jo porabijo njeni člani. To je del razloga, zakaj je ta zadruga tako uspešna.

Coopérnico je trenutno osredotočen na tri glavna področja: proizvodnjo obnovljive energije, komercializacijo energije za svoje člane in energetske učinkovitost. Njegova misija vključuje te štiri točke:

- 1. stoodstotno obnovljiva energija:** vsa elektrika je proizvedena izključno iz obnovljivih virov energije;
- 2. ustvarjanje družbene vrednosti:** vsi njihovi projekti ustvarjajo družbeno vrednost bodisi s tesnim sodelovanjem bodisi z delitvijo prihodkov z organizacijami, ki delujejo v socialnem gospodarstvu;
- 3. razvoj lokalnega gospodarstva:** pri razvijanju novih projektov dajejo prednost sodelovanju z lokalnimi partnerji. To ustvarja lokalna delovna mesta in spodbuja prehod v trajnostno gospodarstvo;
- 4. integriteta in transparentnost:** za projekt Coopérnico sta ti načeli osnova za dolge in zaupanja vredne odnose. Zadruga posodobljene informacije o svojih projektih deli z vsemi člani, ki jo podprejo.

ZGODBA O USPEHU

MI SMO ENERGIJA SOM ENERGIA | ŠPANIJA

Som Energia, kar v katalonščini pomeni »mi smo energija«, je prva energetska zadruga, ustanovljena v Španiji. Leta 2010 jo je ustanovilo 150 državljanov, ki so se zgledovali po belgijskem Ecopowerju in francoskem Enercoopu. Večina državljanov si sama ne more privoščiti gradnje vetrnih, vodnih ali solarnih projektov, a jim je Som Energia ponudila možnost sodelovanja pri podpiranju obnovljive energije iz regionalnih virov. Ta nepridobitna organizacija je na začetku kupovala lokalno zeleno energijo iz obstoječih virov, da bi svojim članom lahko ponudila možnost nakupa cenovno dostopne elektrike.

Medtem je Som Energia zgradila lastne solarne instalacije in s svojimi lokalnimi skupinami delala na novih projektih proizvodnje obnovljivih virov energije. Cilj je bil

Fotonapetostna instalacija, ki jo je financirala Generation kWh (naložbeni model zadruge Som Energia), zagotavlja električno energijo za 690 domov. © Som Energia

proizvesti dovolj električne energije, da bi stoodstotno zadovoljila potrebe svojih članov.

Sedem let pozneje je projekt imel 47.000 članov, danes pa ima Som Energia skoraj 68.000 članov. Do danes je več kot šest tisoč članov v projekt skupno vložilo 15.000.000 €. Potem ko je španska vlada nenadoma prenehala zagotavljati finančno podporo, je Som Energia pripravila nov inovativen sistem financiranja, imenovan Generation kWh, za vzpostavitev novih projektov v skladu s tržno ceno.

Odjemalci, ki jih oskrbuje Som Energia, niso le kupci, temveč solastniki zadruga, ki sodelujejo pri odločanju. V razvoj obnovljivih virov energije lahko tudi neposredno vlagajo. Som Energia na navdihujoč način združuje zadržni model, zavezanost ljudi in proizvodnjo obnovljive energije ter vsem v Španiji ponuja priložnost, da sodelujejo pri prehodu in neposredno vlagajo v projekte obnovljivih virov energije za razvoj trajnostnega gospodarstva, za kar obstaja vse večje povpraševanje.

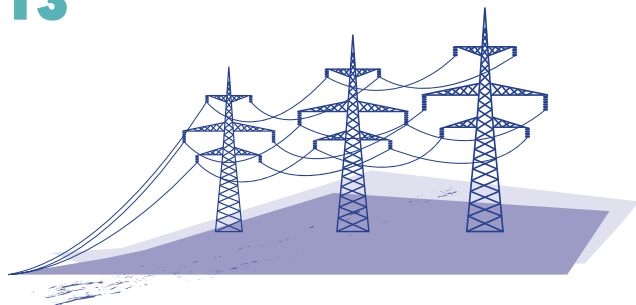
LOKALNO

REGIONALNI ZEMLJEVIDI

Za večino držav obstajajo zemljevidi razpoložljive hitrosti vetra in sončnega obsevanja po regijah. Če imate vprašanja o tej temi, preverite vladna spletna mesta ter podatke proizvajalcev energije ali energetskega agencij. Če v vaši bližini obstajajo naprave, podobne tistim, ki ste si jih izbrali tudi sami, lahko prek njih izveste, ali je njihova uporaba na vašem območju smiselna.

DISTRIBUCIJA

POGLAVJE 13

Državljeni lahko odgovornost za energetski prehod med drugim prevzamejo tudi prek upravljanja lokalnega distribucijskega omrežja. Distribucijsko omrežje je sistem programske in strojne opreme, ki dovaja elektriko v vse naše domove. Visokonapetostna ali prenosna omrežja si lahko predstavljate kot avtoceste energetskega sveta, a ne pozabite dodati še stranskih in lokalnih cest. Te so pomemben del energetske infrastrukture in prevzem nadzora nad njimi bo ključnega pomena za ustvarjanje energetskega sistema, ki ga želimo.

V prvi polovici 20. stoletja so bili lokalni distribucijski sistemi večinoma v lasti lokalnih občin. To se je spremenilo po valu privatizacije, ki se je začel v šestdesetih letih prejšnjega stoletja, vendar lahko v zadnjem času vidimo pojav novih kampanj, da bi to ključno infrastrukturo vrnili v roke ljudem. Ta pojav lahko poimenujemo kot gibanje za ponovno municipalizacijo.

Distribucija trenutno deluje tako:

- Občina da operaterjem koncesije za napeljavo kablov in distribucijo električne energije, plina in toplote.
- Te koncesije so časovno omejene (v povprečju trajajo petnajst let) in jih mora izvajalec obnoviti ali pa jih po izteku prevzame drug subjekt. Kdo ve, morda pa jih prevzame ravno vaš projekt!

ZGODBA O USPEHU

EWS SCHÖNAU OMREŽJE VZAME V SVOJE ROKE | NEMČIJA

Oddaljene skupnosti so v preteklosti imele nemalo težav z energetske oskrbo, saj so ponudniki energije pogosto menili, da bi bila širitev omrežja v njihova območja nedonosna naložba. V številnih primerih so skupnosti zato stvari prevzele v svoje roke in lokalna distribucijska omrežja začele upravljati same.

Eden dobro znanih primerov tega je nemški ElektrizitätsWerke Schönau (EWS). Leta 1991 so se prebivalci majhnega mesta Schönau v Schwarzwaldtu odločili kupiti lokalno distribucijsko omrežje, da bi ga spremenili v trajnostno, saj takratni lokalni dobavitelj ni želel zagotavljati obnovljive energije.

Ich bin ein Störfall.

Kampanja ElektrizitätsWerke Schönau (EWS) z geslom »Ich bin ein Störfall«, kar v nemščini pomeni »Jaz sem tehnični incident«, se je nanašala na katastrofo v Černobilu. Ta kampanja je zadrugi EWS omogočila nakup lokalnega omrežja. © EWS Schönau

ZGODBA O USPEHU

EWS SCHÖNAU OMREŽJE VZAME V SVOJE ROKE | NEMČIJA

NADALJEVANJE

Zadruga se je potegovala za koncesijo, da bi lahko prevzela distribucijsko omrežje. Mestni svet je predlog zadruge zavrnil, zato so meščani zaprosili za razpis referendumu, na katerem so izpodbijali sklep mestnega sveta – in zmagali.

Nezadovoljno s stanjem je elektropodjetje v mestu Schönau zaprosilo za razpis referendumu za razveljavitev odločitve in lokalno prebivalstvo poskušalo prepričati, da zadruga distribucijskega omrežja ne bo zmogla upravljati. Presenetljivo je podjetje ta referendum izgubilo in prevzem lokalnega distribucijskega omrežja s strani prebivalcev mesta Schönau je bil uradno potrjen.

Zadnji korak za meščane je bilo sodno pogajanje o ceni koncesije. V tistem času energetskega trga še ni bil liberaliziran in sistemov finančne podpore še ni bilo. Kljub temu pa je bil EWS takrat velik vir navdiha za meščane. Prepričal jih je, da so namestili enote za proizvodnjo obnovljive energije, v zameno pa jim je omogočil povezavo z omrežjem in jim za energijo plačeval po posebnih odkupnih tarifah. Po letih boja na sodišču in izven njega EWS Schönau danes dobavlja čisto energijo več kot 200.000 odjemalcem v Nemčiji, pri čemer energijo, ki jo proizvedejo ljudje, dovaja v omrežje. EWS energijo pridobiva neposredno od proizvajalcev obnovljivih virov energije in proizvajalcev energije v soproizvodnji. Pridobiva jo v realnem času, da se prepriča, da ni vključena nobena jedrska energija.

EWS je pokazal, da lahko s prevzemom omrežja in prodajo energije poslovni model prilagodite potrebam svojih članov. Pokazal je tudi odpornost zadrug za obnovljivo energijo in njihovo sposobnost, da s koristjo uporabijo moč prostovoljcev, ki svoje strokovno znanje delijo brezplačno. Od takrat dalje je EWS nudil podporo tudi drugim skupnostim v Nemčiji, kot je EnergieNetz Hamburg, saj je želel, da bi podobne uspehe želel tudi v drugih krajih.

OBNOVA KONCESIJE

Ugotovite, kdo je trenutno lastnik koncesije za vaš lokalni distribucijski sistem in kdaj bo ta na voljo za obnovo. To bi lahko predstavljalo priložnost za vašo skupino..

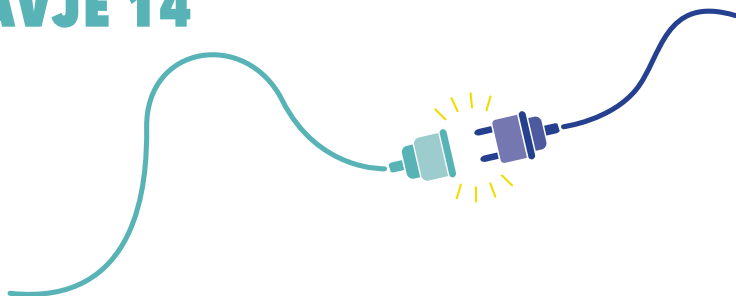

Greenpeaceovo poročilo »Bitka omrežij«. https://storage.googleapis.com/planet4-belgium-stateless/2018/12/6a1f28a4-6a1f28a4-publ_battle_of_grids.pdf

OSKRBA

POGLAVJE 14

Številne energetske skupnosti so se odločile delovati kot dobaviteljice energije. Za to obstajajo različni načini: nekatere proizvajajo lastno električno energijo in jo prodajajo svojim strankam, druge pa obnovljivo energijo za svoje člane kupujejo od drugih proizvajalcev in jo združujejo.

88

Coopérnico je primer dobavitelja, ki proizvaja lastno energijo. Kot prva zadruga dobaviteljica in proizvajalka na Portugalskem je k včlanitvi in nakupu deležev Coopérnic povabila ljudi iz vse države. Ti prihodki so bili nato uporabljeni za financiranje naložb v obnovljive vire energije, kot so sončni fotonapetostni paneli. Energijo, proizvedeno iz teh panelov, dobavlja svojim članom in širše.

Community Power je prvi in edini dobavitelj električne energije na Irskem, ki je v lasti skupnosti. Podjetje je zraslo iz skupine, ki je na Irskem zgradila Templederry, prvo vetrno elektrarno v lasti skupnosti, in in zdaj predstavlja partnerstvo skupin za skupnostno energijo, ki želijo na svojih območjih razviti obnovljivo energijo. Dobavitelj odkupuje obnovljivo energijo iz malih vetrnih in hidroelektrarn ter jo prodaja svojim strankam. Leta 2020 je bila na Irskem izvedena prva dražba električne energije iz obnovljivih virov, vključno s kategorijo za proizvodnjo v lasti skupnosti. Po uspehu na tej dražbi bo Community Power razvil dva sončna parka v lasti državljanov.

Pred nekaj leti so se energetske zadruge iz francosko govoreče regije v Belgiji odločile združiti moči in ustanoviti Cociter, lastnega združnega dobavitelja energije. Energija, ki jo zadruge skupaj proizvedejo, zadošča potrebam 15.000 družin. Z več kot 3.000 člani ima Cociter še vedno dovolj kapacitet za pridružitve 12.000 novih družin.

Tako kot proizvajalci električne energije se tudi združni dobavitelji energije na začetku srečajo z vrsto izzivov, ki so med drugim povezani s predpisi, vplivom uveljavljenih tržnih akterjev in finančnimi omejitvami. Ne obupajte, če vaša skupnost naleti na tovrstno oviro! To je popolnoma normalno in s pomočjo drugih zadrug boste našli rešitev.

ZADRUŽNI DOBAVITELJI ENERGIJE

Seznam združnih dobaviteljev energije se povečuje po vsej Evropi. Če svoje energije še ne kupujete od enega od njih, je zdaj pravi čas za ta premik! Italijanska enoetra ima 16.000 strank, francoski Enercoop 107.000, španska Som Energia jih ima 118.400, nemški Greenpeace Energy več kot 201.000, Ecopower iz Flandrije v Belgiji jih ima 55.500, nemški EWS pa ima več kot 200.000 strank.

Vodič za vstop na maloprodajni energetski trg. To je sicer gradivo britanskega regulatorja, a vsebuje veliko informacij splošnega pomena. https://www.ofgem.gov.uk/system/files/docs/2016/07/entering_the_retail_energy_market_-_a_guide.pdf

Razumevanje trgov električne energije v EU. <http://www.easyres-project.eu/wp-content/uploads/2019/02/understanding-electricity-markets-in-the-eu.pdf>

ZGODBA O USPEHU **KAKO JE ENERCOOP NAŠEL
POT NA FRANCOSKI ENERGETSKI TRG | FRANCIJA**

Ko so se francoske okoljske nevladne organizacije, energetski strokovnjaki, razvijalci projektov in alternativna finančna podjetja pred petnajstimi leti odločili ustanoviti dobavitelja energije v lasti državljanov Enercoop, razmere niso bile nič kaj ugodne. Takrat so bila vsa francoska energetska sredstva, njeno glavno komunalno podjetje EDF in glavni operater distribucijskega sistema ERDF v državni lasti. Večina električne energije v Franciji (75 odstotkov) je izvirala iz jedrske energije – kar velja še danes. Francoska vlada je bila takrat zelo nenaklonjena liberalizaciji svojega energetskega trga, zaradi česar je bilo vsem razen EDF zelo težko konkurirati na trgu. To je projektom preprečilo

Lokalna skupina Enercoop poleg nameščenega energetskega projekta.
© Enercoop Midi-Pyrénées

dostop do proizvodnje obnovljive energije, zaradi česar v Franciji kot dobavitelji niso mogli zagotoviti izvedljivega modela. To jim je težko še danes, a v manjši meri – delno po zaslugi zakonodaje EU. Po francoski zakonodaji je bilo sprva treba vso proizvedeno obnovljivo energijo prodati obstoječemu komunalnemu podjetju, če so lastniki želeli od vlade prejemati odkupne tarife. Tako je v svojih prvih letih delovanja Enercoop moral svojo obnovljivo energijo kupovati iz hidroelektrarn v javni lasti.

Za dostop do te proizvodnje je komunalna zahtevala bančno jamstvo za celotno količino energije, ki jo je Enercoop od nje nameraval kupiti. Enercoop takrat tega jamstva sam ni bil zmožen zagotoviti in se je v skrajni sili za pomoč obrnil na sosednjo belgijsko zadrugo Ecopower. Enercoop, Ecopower, etična banka Triodos, francoska banka Credit Coopératif in zadruga Ecopower so zagotovili potrebno podporo. Enercoopu tega jamstva nikoli ni bilo treba uveljavljati, a ga je vseeno potreboval kot rešilno bilko v ključnem trenutku svoje zgodovine.

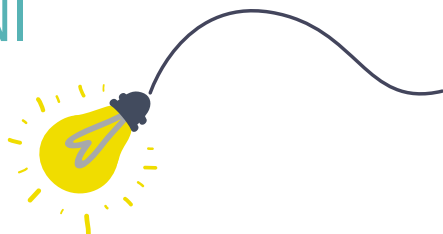
Po številnih zagovarjanjih tako na nacionalni ravni kot na ravni EU lahko Enercoop danes električno energijo kupuje neposredno od proizvajalcev obnovljive energije, ki še naprej prejemajo vladno podporo. Če se ozremo nazaj, sta bila prav ta težka epizoda v življenju francoske zadruge in sodelovanje z Ecopowerjem, do katerega je privedla, tista, ki sta sprožila zamisel o vseevropski federaciji energetskega zadrug, »da bi, prek medsebojnega učenja, začetnikom in obstoječim zadrugam pomagali premagati ovire, s katerimi se spopadajo.«

Državlanski projekt sončne energije v Franciji. © Enercoop

VARČEVANJE Z ENERGIJO IN BOJ PROTI ENERGETSKI REVŠČINI POGLAVJE 15

Eno pomembnih poslanstev vaše skupine bi lahko bil tudi projekt za povečanje prihrankov energije in energetske učinkovitosti v vaši skupnosti. To bi bil odličen način za začetek vaših dejavnosti ter za pridobitev strokovnega znanja in zaupanja skupnosti, kar je še toliko pomembnejše na začetku.

Veliko ljudi, zlasti na južnem in vzhodnem delu Evrope, živi v energetske neučinkovitih domovih, ki pozimi izgubljajo toploto. Dragocena energija se izgublja skozi tanka okna, stene in strehe, kar škoduje zdravju in dobremu počutju ljudi ter povečuje našo porabo energije.

Energetska revščina je manifestacija družbene neenakosti v porabi energije in neustreznega dostopa do energetskih storitev zaradi kombinacije nizkih dohodkov, visokih cen energije in neučinkovitih domov.

Močno se je povečala po finančni krizi leta 2008, ki je prizadela milijone ljudi in vodila v nastanek številnih evropskih gibanj, ki se borijo za energetske pravičnosti in proti odklopom energije.

- Energetske revščine trpi do 25 odstotkov Evropejcev oz. 125 milijonov ljudi.
- Leta 2015 skoraj 50 milijonov ljudi v EU ni moglo plačati svojih računov za stanovanjske stroške oz. je s plačilom zamujalo. V Grčiji je delež teh ljudi presegal 40 odstotkov prebivalstva.
- Leta 2015 je 15 odstotkov Evropejcev – skoraj 80 milijonov ljudi – živelo v domovih s puščajočo streho, vlažnimi stenami, tlemi ali temelji ali gnilimi okenskimi okvirji ali tlemi.
- Zaradi mrzlih domov vsako leto umre do 100.000 Evropejcev.

Energetska revščina vodi v začaran krog socialne izključenosti. Najprej škoduje najranljivejšim: starejšim, družinam z nizkimi dohodki, enostarševskim domovom (80 odstotkov teh vodijo ženske) in nebelim rasam. Kljub temu le tretjina držav članic EU uradno priznava energetske revščine, a tudi v teh državah številnim ne uspe dohajati energetskega sistema, ki spodbuja čezmerno porabo fosilnih goriv in potratno rabo energije.

Pobude skupnostne energije lahko ranljivim gospodinjstvom in gospodinjstvom z nizkimi dohodki pomagata tako, da jih spodbujata k:

- vlaganju v lastništvo, da dobijo cenejši dostop do obnovljivih virov energije in si omogočijo koristi od ustvarjenega skupnega premoženja,
- vlaganju v ukrepe za energetske učinkovitost in prenove stavb za izboljšanje življenjskih pogojev,
- temu, da se naučijo, kako zmanjšati porabo energije in račune.

Za začetek lahko z anketiranjem od vrat do vrat ugotovite, kateri ljudje v vaši skupnosti se spopadajo z energetske revščine, jih spoznate in se z njimi pogovorite o njihovih domovih. Z anketiranjem lahko tudi bolje spoznate okolico in ljudi. Lahko tudi organizirate srečanje skupnosti in se z ljudmi v njej pogovorite o njihovih zamislih. Ugotovite, ali so naklonjeni naknadnemu opremljanju svojih domov in izboljšanju njihove izolacije s pomočjo razpoložljivih shem nepovratnih sredstev.

Priročnik o energetske revščine organizacije Housing Europe.
<https://www.housingeurope.eu/resource-835/energy-poverty-handbook>

Najboljše prakse – zadruga s projekti za energetske učinkovitost.
<https://www.rescoop.eu/toolbox/rescoop-plus-energy-efficiency-toolkit>

Spletna stran s primeri energetske zadrug, ki se osredotočajo na solidarnost v Evropi.
<https://www.energysolidarity.eu/project/>

Gonila za delovanje v smeri energetske učinkovitosti v zadrugah REScoop.
<https://www.rescoop.eu/toolbox/behavioral-drivers-for-energy-efficiency-in-rescoops>

ZGODBA O USPEHU

CREW ENERGY: MOČ SKUPNOSTI | ZDRUŽENO KRALJESTVO

Zadrugo CREW Energy so leta 2014 ustanovili člani mreže Friends of the Earth z namenom ukrepanja proti energetske revščini, energetske neučinkovitosti in fosilnim gorivom. Danes je njen glavni cilj skupnostim v jugozahodnem Londonu pomagati, da postanejo okoljsko in finančno trajnostne.

Vizija zadruga je bolj zelena in pravičnejša skupnost za vse, zgrajena iz navadnih ljudi. CREW Energy koordinira projekte o energetske preobrazbi in gosti srečanja ob kavi z nasveti na temo energije, da bi prebivalci postali bolj ozaveščeni o energetske učinkovitosti.

Te redne izmenjave potekajo v vozliščih skupnosti, kamor osebje CREW Energy lokalno prebivalstvo povabi na koristne razprave o njihovi vlogi pri energetske učinkovitosti ob prijetnem uživanju čaja in piškotov. V tem toplen vzdušju lahko ljudje dobijo nasvete o najboljših tarifah za energijo, o dodatnih ugodnostih, nepovratnih sredstvih in popustih pri računih za energijo.

Na svojih srečanjih ob kavi CREW Energy namerava obravnavati energetske revščino in prispevati k blaginji marginaliziranih skupin. Številne skupnosti, zlasti tiste v socialno in ekonomsko ogroženih območjih, običajno namreč nimajo dostopa do strokovnega znanja o energetiki. Zahvaljujoč tem srečanjem je enemu od prebivalcev račune za energijo uspelo znižati za 300 funtov, kar je bil jasen kazalnik, kako potrebni so zares ti prostori in kako lahko popolnoma spremenijo življenje skupnosti.

S prizadevanji, da bi delovala trajnostno, je zadruga CREW Energy številne mlade izobrazila in opolnomočila za poklicno pot v energetske sektorju. Yunus Nas, nedavni diplomant okoljskih ved, ki je opravil usposabljanje zadruga CREW Energy za ocenjevanje učinkovitosti gospodinjstev, je dejal: »Delo s CREW Energy mi je dalo samozavest in spodbudo, da svoje usposabljanje uporabim za delanje sprememb na lokalni ravni. To je odličen način, da s svojim znanjem in izkušnjami svoji skupnosti pomagam pospešiti na njeni poti proti bolj trajnostni in okolju prijazni prihodnosti.«

CREW Energy podpira mlade zagovornike skupnostne energije.
© CREW

LOKALNO

ZGODBA O USPEHU **LASTNA PORABA ZA BOJ PROTI
ENERGETSKI REVŠČINI V TOSKANI | ITALIJA**

Leta 2019 je italijansko podjetje za socialna stanovanja Edilizia Pubblica Pratese slovesno odprlo stanovanjski kompleks s skoraj nič emisijami (NzeB) v San Giustu (v Pratu), ki vključuje 29 začasnih nastanitev, skupnostni center na 250 kvadratnih metrih, opremljen vrt in nov trg. Ta projekt je odličen primer skupne lastne porabe za boj proti energetske revščini, saj za zmanjšanje stroškov energije združuje visoko raven energetske učinkovitosti s socialnimi stanovanji, pri čemer si pomagata z inovativnimi pristopi k uporabi energije sonca in vetra.

Energija, proizvedena v stavbi, je v celoti iz obnovljivih virov, prav tako 90 odstotkov energije, porabljene za ogrevanje in pripravo sanitarne vode, ter več kot 60 odstotkov celotne energije, ki jo porabi stavba, vključno s porabo električne energije v etažni lastnini. Centraliziran sistem sestoji iz toplotne črpalke in proizvede 12.701 kWh/leto. Napaja ga sto fotonapetostnih panelov. Znotraj stavbe se toplota distribuira prek talnih plošč, sončne celice pa se uporabljajo za ogrevanje in pripravo tople vode. Zahvaljujoč izolirani strehi in naprednim toplotnim sistemom so zgradbe zelo učinkovite, tako da je družinam v njih pozimi toplo in poleti hladno.

Prato, Toskana, Italija.
© Studio Tecnico Associato
RES Architetture

OGREVANJE

POGLAVJE 16

Ogrevanje in hlajenje stavb predstavlja veliko energije, denarja in izpustov CO₂ zaradi neučinkovitih sistemov. Dobra novica je, da lahko zgradite trajnostne in učinkovite sisteme ogrevanja in hlajenja, ki so lahko v lasti skupnosti! Na Nizozemskem je skupnost Groningen na primer prevzela omrežje daljinskega ogrevanja, da bi iz svoje oskrbe v celoti izključila plin.

Na tem področju je najlažje začeti z razmislekom o sistemih daljinskega ogrevanja. Sistemi daljinskega ogrevanja se nahajajo na območjih, kjer je za ogrevanje poskrbljeno na ravni mesta ali občine. Številne občine toploto distribuirajo po sistemu izoliranih cevi, skozi katere potuje topla voda. Ta energija se nato uporablja za ogrevanje vode ali prostorov v domovih in podjetjih. Toplota se proizvaja centralno, z izgorevanjem fosilnih goriv ali kot stranski produkt nekega industrijskega procesa. Te sisteme je mogoče preklopiti na obnovljive vire energije. Ugotovite, ali ima vaše mesto sistem daljinskega ogrevanja in kako se ta napaja.

ZGODBA O USPEHU

HVIDOVRE FJERNVARME: ZADRUGA ZA DALJINSKO OGREVANJE | DANSKA

Na Danskem obstaja na stotine zadrug za ogrevanje, saj je tam povpraševanje po toploti veliko, zakonodaja je temu naklonjena, zadruge pa prek občin lahko dostopajo do poceni posojil. Hvidovre Fjernvarme je zadruga 250 članov in 33.000 odjemalcev, vključno z občino Hvidovre, ki svojim prebivalcem zagotavlja toploto iz obnovljivih virov. Skupaj s tremi drugimi zadrugami za daljinsko ogrevanje (FDHvidovre, Avedøre in Rebæk Søpark) sta zadruga Hvidovre Fjernvarme in občina Hvidovre uvedli program za pomoč članom pri optimizaciji njihovih ogrevalnih naprav, kar jim omogoča prihranek energije in denarja.

Zadruga vsako drugo leto brezplačno pregleda ogrevalne napeljave porabnikov. Prvo preverjanje vključuje analizo enote za daljinsko ogrevanje in poročilo o energetski učinkovitosti stanovanj ljudi z oceno njihove porabe. Poročilo vsebuje tudi priporočila o načinih optimizacije energetske učinkovitosti njihovega doma. Vsaki dve leti se opravi vzdrževalni pregled enote daljinskega ogrevanja, da se preveri, ali so potrebne prilagoditve.

EBO Consult v zadrugi za daljinsko ogrevanje Hvidovre vsako leto organizira dan ogrevanja, da občane Hvidovra informira o daljinskem ogrevanju in varčevanju z energijo. © EBO consult

ZGODBA O USPEHU

ZAGOTAVLJANJE TRAJNOSTNEGA OGREVANJA | FRANCIJA

V Franciji skupni projekt Forestener – the Citizen Heat v sodelovanju z lokalnimi prebivalci podpira lokalne projekte na področju lesne energije z mobilizacijo lokalnih prihrankov za načrtovanje, financiranje in upravljanje ogrevalnih sistemov na les.

V Lucingesu, vasi v departmaju Haute-Savoie, je bilo leta 2018 vzpostavljeno inovativno skupnostno ogrevalno omrežje, ki ga sofinancirajo državljani in upravljajo javni organi. Omrežje daljinskega ogrevanja, imenovano Forestener, zagotavlja toploto za občinske stavbe in namerava ogrevati vse stavbe v središču vasi. En kilometer dolgo omrežje bo ogrevalo 60 kolektivnih stanovanjskih enot, pet individualnih hiš, šolo, šolsko jedilnico, mestno hišo, javno knjižnico, skupnostni center, dva kulturna doma, ekološko pivovarno in eno podjetje.

Kurilnica je opremljena z dvema kotloma na drva, ki bosta svojim uporabnikom letno zagotavljala 1100 MWh energije. Pred namestitvijo tega toplovodnega omrežja se je vas prek starih inštalacij ogrevala na gorivo in propan. Ker je občina gradila nove

LOKALNO

Projekt Forestener je odličen primer preoblikovanja ogrevalnega sistema mesta s sodelovanjem z lokalno skupnostjo. © Énergie Partagée

stanovanjske enote, so se odločili za centralizacijo ogrevalnega sistema in prehod s fosilnih goriv na trajnostne rešitve na osnovi lesa. Pred tem je polovica zneska na računu za energijo šla akterjem zunaj skupnosti, novi sistem pa prihodke od energije pomaga ohranjati v vasi, kjer jih lahko skupnost uporabi za nadaljnje izboljšanje svoje infrastrukture. Lesne sekance pridobivajo iz bližnjega gozda, da so potrebe po prevozu čim manjše.

Skrivna sestavina tega projekta je vključevanje državljanov. Upravljanje projekta je participativno in demokratično, okoli 45 ljudi, motiviranih z njegovimi etičnimi, lokalnimi in okoljskimi koristmi, pa je v sistem tudi vložilo, da bi s podporo francoskega združenega združenja Énergie Partagée podprlo njegov zagon. Do zdaj je v Forestener in druge projekte, ki jih podpira Énergie Partagée, vložilo že več kot 5.000 državljanov. Med ključnimi podporniki je bila tudi francoska regija Rhône-Alpes, ki je za ta projekt zagotovila 442.000 €, medtem ko je projekt prejel posojilo etične banke La Nef.

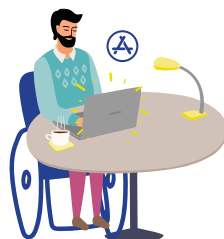
Vodnik za mesta, ki želijo razviti sistem daljinskega ogrevanja in hlajenja:
<https://guidetodistrictheating.eu/guidance-for-cities-and-towns/>

Zbirka orodij Hotmaps za hitri zagon energetskega načrtovanja. <https://energy-cities.eu/publication/the-hotmaps-toolbox/>

Spletna zbirka orodij za podporo načrtovanju ogrevanja. <https://www.hotmaps-project.eu>

PROŽNOST, LASTNA PORABA IN SHRANJEVANJE POGLAVJE 17

Poleg tradicionalnih dejavnosti na energetskem trgu energetske skupnosti razvijajo tudi inovativne rešitve na področju energetske prožnosti, kot so shranjevanje, elektromobilnost in celo tehnologija veriženja blokov (*blockchain*). Če menite, da bi vašo skupnost ta področja zanimala, so ti primeri za vas!

100 |

KOLEKTIVNA LASTNA PORABA IN SHRANJEVANJE

Ljudje pogosto živijo v najetih stanovanjih in starejših vrstnih hišah, zaradi česar je namestitev zasebnih sončnih kolektorjev težavna. Kolektivni solarni projekt, ki ga vodi energetska zadruga EnerGent (v Belgiji), išče rešitve za to. Projekt Buurzame Stroom namerava namestiti 5.000 kvadratnih metrov sončnih fotonapetostnih panelov v okrožju v Gentu, da bi povečali proizvodnjo obnovljive energije v tem območju in vzpostavili inovativen poslovni model za kolektivno lastno porabo.

Ena od možnosti je, da se ljudi, ki so lastniki stanovanj v isti stavbi, združi, da na streho postavijo sončne panele. Sklenitev skupinskega dogovora med vsemi lastniki, da se odločijo, kako si bodo to energijo delili, lahko predstavlja izziv, toda ko enkrat razvijete dober model, ga lahko v svojem mestu ali okrožju razširite.

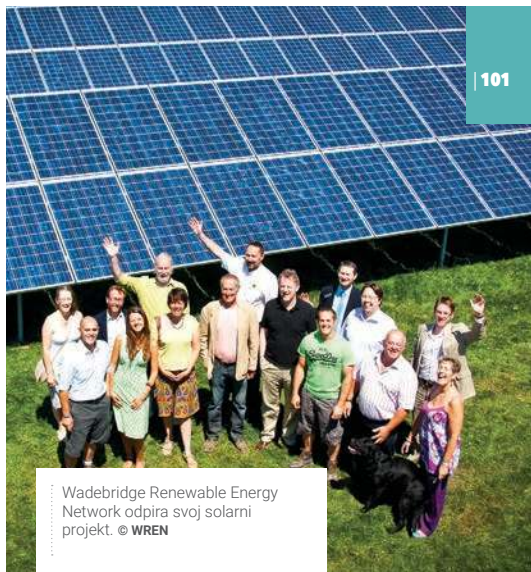
Projekt želi okrožje spremeniti tudi v integriran lokalni energetski sistem, ki se napaja iz obnovljivih virov. Za zmanjševanje viškov sončne energije so bili na primer vzpostavljeni sistemi električnih vozil, ki jih upravlja zadruga Partago, in baterijski sistemi. Projektu Buurzame Stroom s strokovnim znanjem pomagajo tudi nekatere zadruge, vključno z Ecopower, EnergieID in projektom WiseGRID.

BLOCKCHAIN

Podatki o porabi ali proizvodnji se pogosto merijo s števci, ki so v lasti operaterjev distribucijskega omrežja, zaradi česar imajo potrošniki zelo malo nadzora nad tem, katere informacije se dejansko obravnava kot zasebne in občutljive. Za rešitev te težave je podjetje Pylon Network v Španiji uspešno razvilo neodvisno in nevtralnno zbirko podatkov, ki temelji na tehnologiji veriženja blokov. Z njegovo tehnologijo je podatke o proizvodnji in porabi mogoče varno shraniti in deliti. Kočni uporabniki ali proizvajalci – odjemalci lahko tako obdržijo nadzor nad svojimi podatki in se odločijo, s kom jih želijo deliti.

PROŽNOST POVPRASEVANJA

V več državah, zlasti na severnem delu Evrope, pomanjkanje električne energije v omrežju (zlasti v dolgih zimskih nočeh) nadomestijo s subvencioniranimi plinskimi elektrarnami. Energetske skupnosti ponujajo cenejšo in bolj zeleno alternativo. Člani skupnosti lahko naredijo ponudbo prožnosti in v zameno za finančno nadomestilo privolijo v to, da bo njihova oskrba z električno energijo določeno število ur na leto omejena, če bo to potrebno.

Wadebridge Renewable Energy Network odpira svoj solarni projekt. © WREN

ZGODBA O USPEHU

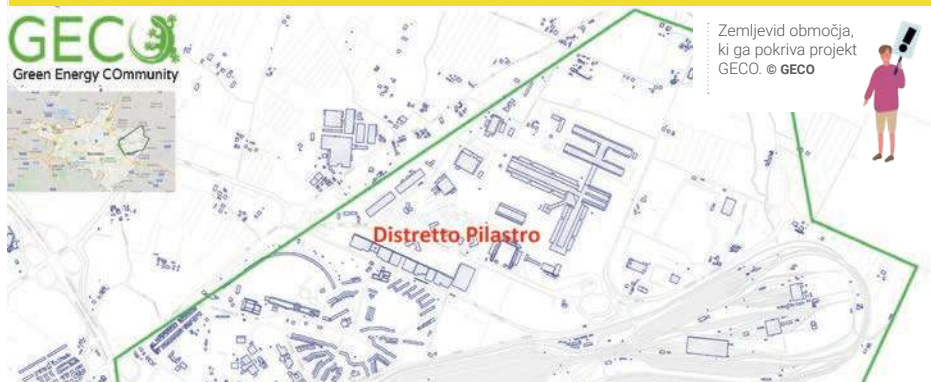

ŠIROKO PARTNERSTVO ZA INOVATIVNI PROJEKT KOLEKTIVNE DELITVE ENERGIJE GECO | ITALIJA

Agroživilski center v Bologni, CAAB, je namestil sončno proizvodnjo z nizko stopnjo porabe, proizvedene viške energije pa je po nizkih cenah oddajal v omrežje. Leta 2018 so razprave o novih zakonih EU obudile zamisel o vključevanju lokalnih podjetij in državljanov v ustvarjanje energetske skupnosti – z namenom, da bi viške energije uporabili v korist prebivalcev socialnih stanovanj.

Istega leta je projekt sosedskega gospodarstva Neighbourhood Economics Project, namenjen podpori trajnostnih naložb na tem območju, izvedel predhodne študije o tej zamisli. Leta 2019 sta CAAB in lokalna razvojna agencija Pilastro North East sodelovala z lokalnimi akterji, da bi pospešila pobudo, in odkrila, da podobno pobudo v bližnjem okrožju Roveri raziskuje tudi ENEA.

Ljudje so se zato odločili združiti moči in skladu EIT Climate-KIC predstaviti projekt GECO (Green Energy COmmunity), da bi ustvarili inovativno lokalno energetske skupnost, ki vključuje obe okrožji.

Zemljevid območja,
ki ga pokriva projekt
GECO. © GECO

GECO temelji na novih sistemih, ki uporabljajo pametne števec in platformo, ki temelji na tehnologiji veriženja blokov. Poleg solarnih naprav vključuje obrate za pridobivanje bioplina in skladišča za povečanje prožnosti in izboljšanje odziva na povpraševanje. Sistem bo nameščen v poslovnih, industrijskih in stanovanjskih zgradbah, pri čemer bo GECO uporabil javno omrežje in ustvaril virtualno skupnost.

Ker je popoln prenos novih zakonov EU za področje skupnostne energije trenutno še v teku, lahko energetske skupnosti oblikujejo samo uporabniki, ki so na istem nizkonapetostnem vodju, za proizvodne sisteme z največjo močjo 200 kW. V tej prvi fazi se bo GECO zanašal na uporabnike, da ustvarijo majhne energetske skupnosti, ki bodo pozneje postale del gozda. Namen je omogočiti učinkovito ravnanje uporabnikov, saj se energija deli s poslovnimi in pisarniškimi zgradbami, ki večinoma obratujejo podnevi.

Za namene ozaveščanja in nujenja podpore novim proizvajalcem – odjemalcem na tem območju projekt GECO vključuje tudi izobraževalne in informacijske dejavnosti s šolami, združenji in drugimi lokalnimi deležniki.

Tehnologija veriženja blokov in energetski prehod.

<https://energy-cities.eu/publication/blockchain-and-energy-transition-what-challenges-for-cities-find-out-in-our-newly-released-publication/>

Spletni seminar Svetovne agencije za vetrno energijo (WWEA) o uravnoteženju sistema in shranjevanju energije.

<https://library.wwindea.org/grid-integration-system-balancing-backup-and-storage-interconnections-demand-and-supply-forecasting/>

Pametna energija za končne uporabnike – študija izvedljivosti z otoka Samsø.

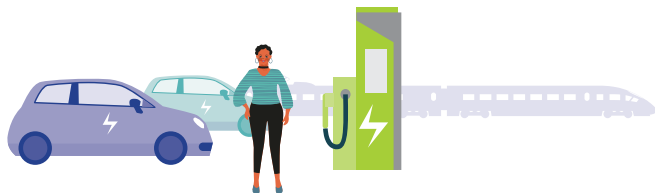
<https://www.rescoop.eu/toolbox/smart-energy-for-end-users-a-feasibility-study-from-samsø>

Poročilo FLEXcoop: Nastajajoči poslovni modeli: povezane strategije odziva na povpraševanje in predloge pogodb.

<https://www.rescoop.eu/toolbox/emerging-business-models-associated-demand-response-strategies-and-contract-templates>

PROMET IN MOBILNOST POGLAVJE 18

Pri razmišljanju o energetskega trgu prihodnosti moramo električno energijo, toploto in promet upoštevati skupaj. Promet je sektor, ki predstavlja največji vir izpustov v Evropi: približno 30 odstotkov izpustov CO₂ v EU. Promet je tudi edini sektor, v katerem so se izpusti od leta 1990 povečali namesto zmanjšali. Zato ne pozabite na promet, ko razmišljate o preoblikovanju našega energetskega sistema.

104 |

Prometni sektor bo za zmanjšanje izpustov moral močno zmanjšati uporabo osebnih avtomobilov in preiti na elektriko. Skupnostni projekti lahko pomagajo pri reševanju obeh izzivov. V svoji skupnosti lahko vzpostavite shemo souporabe električnih avtomobilov, kar je odlična dejavnost za razvejanje obstoječega projekta skupnostne energije. Zadruga lahko vложи v vozni park električnih avtomobilov, ki jih lahko ljudje rezervirajo in uporabljajo, ti avtomobili pa so v lasti skupnosti in ne posameznikov.

Okoli prometa je mogoče ustvariti tudi večji občutek skupnosti. Danes gredo ljudje od svojih vhodnih vrat do svojega osebnega vozila in sami sedijo v kovinskih škatlah brez smiselne interakcije z okolico ali ljudmi v svoji skupnosti. Pri souporabi avtomobila pa je občutek skupnosti večji, saj do najbližjega avtomobila hodiš ali kolesariš, na poti pa se pozdravljaš z drugimi ljudmi. Tovrstne izkušnje nam omogočajo, da v duhu delitve prekinemo individualistično miselnost lastništva osebnega avtomobila.

Leta 2018 je REScoop.eu olajšal mednarodno sodelovanje med tremi zadrugami za souporabo e-avtomobilov, ki so se na koncu odločile ustanoviti novo evropsko zadružno družbo, imenovano The Mobility Factory (TMF). Ta vključuje evropsko platformo, ki energetske skupnostim po vsej Evropi omogoča izmenjavo e-avtomobilov znotraj svojih skupnosti. Spletna platforma projektom omogoča, da ponujajo aplikacije, spletne vmesnike, spletno plačevanje in programsko opremo, potrebno za vzpostavitev storitve souporabe avtomobilov v skupnostih, kot so na primer orodja za odklepanje avtomobilov brez ključev.

Vsaka zadruga, ki se ukvarja s souporabo električnih avtomobilov, lahko postane član TMF in uporablja njegove storitve. Pri tem so energetske skupnosti tiste, ki odločajo o načinih delovanja, barvah, logotipih, o tem, katere avtomobile vključiti, in o modelu določanja cen – vse to brez potrebe po ukvarjanju z vzpostavitvijo in vzdrževanjem platforme IT. Kot član lahko programsko kodo tudi prilagodite svojim potrebam: kooperativno lastništvo in razvoj kode IT se imenujeta »platformni kooperativizem« (Platform Cooperativism).

Ko nekaj zgradite, to delite! To je ključna vrednota zadrug in del načel Mednarodne zadružne zveze (ICA).

Zadruge pomagajo drugim zadrugam!

PIONIRJI TRAJNOSTNEGA PREVOZA SOM MOBILITAT | ŠPANIJA

Ustanovljena leta 2016 v Kataloniji v Španiji, Som Mobilitat, znana tudi kot »Mi smo mobilnost«, je neprofitna potrošniška in uporabniška zadruga, namenjena trajnostni mobilnosti. Organizacijo so ustanovili člani Som Energia, pri čemer je nastala po istem združnem modelu kot Som Energia, največja energetska zadruga v Španiji, le da je ta prilagojen trajnostnemu prevozu. Som Mobilitat je vodilna organizacija na področju trajnostne mobilnosti v Španiji, ki si prizadeva za čistejšo, učinkovitejšo in skupnostno usmerjeno prihodnost prevoza.

Osrednji del poslanstva Som Mobilitat je omogočanje dostopa do električnih vozil javnosti ter ponujanje učinkovite storitve souporabe vozil, kjer uporabniki plačujejo glede na število ur vožnje. Jeseni 2023 je Som Mobilitat vključeval 4.166 članov, med

LOKALNO

Električni avtomobil podjetja Som Mobilitat.
© Som Mobilitat

katerimi so posamezniki in partnerske organizacije, 4.405 aktivnih uporabnikov storitve souporabe vozil, flota 106 vozil, nameščenih v 34 občinah, ki služijo 61 skupnostim in petim zaprtim skupnostim.

Splošni cilj Som Mobilitat je spodbujanje trajnostnega prevoza med svojimi člani in širše ter zmanjševanje onesnaževanja okolja z omejevanjem širjenja vozil v urbanih središčih. Za doseg tega cilja se osredotočajo na:

- Oblikovanje, proizvodnjo in financiranje inovativnih tehnoloških storitev in izdelkov.
- Sodelovanje z mrežo drugih zadrug.
- Spodbujanje in pomoč pri ustanavljanju podobnih energetske skupnosti in zadrug zunaj Katalonije.
- Podporo lokalnim skupinam in financiranje lokalnih projektov.
- Sodelovanje z javnimi oblastmi.

Njihova prizadevanja temeljijo na šestih osnovnih načelih:

- 1. Mobilnost:** širjenje trajnostnih možnosti prevoza.
- 2. Skupnost:** sodelovalno graditi raznolike možnosti mobilnosti.
- 3. Trajnost:** zavezanost okolju prijazni mobilnosti.
- 4. Mesto:** spodbujanje souporabe vozil in zmanjševanje števila avtomobilov na cestah.
- 5. Kakovost:** izboljšanje kakovosti zraka v urbanih območjih.
- 6. Prihranki:** znižanje stroškov individualne mobilnosti.

PROMET IN MOBILNOST

POGLAVJE 18

Poročilo združenja Solar Power Europe o sončni energiji in mobilnosti.

<https://www.solarpowereurope.org/interests/solar-mobility>

Oglejte si spletno stran družbe The Mobility Factory. <http://www.themobilityfactory.eu>

IZBIRANJE TEHNOLOGIJE

POGLAVJE 19	VETRNA ENERGIJA	110
POGLAVJE 20	SONČNA ENERGIJA	115
POGLAVJE 21	VODNA ENERGIJA	121
POGLAVJE 22	ENERGIJA BIOMASE	126
POGLAVJE 23	TRAJNOSTNI VIRI ZA OGREVANJE IN HLAJENJE	131

⋮ V Templederryju je prva skupnostna vetrna elektrarna na Irskem. © TEA

Proizvodnja in prodaja energije je pogosto ključna dejavnost za projekte skupnostne energije - ne glede na to, ali je to njihova temeljna dejavnost. Ta dejavnost je bistvenega pomena, saj nadomešča fosilna goriva v energetskega sistemu, pomaga blažiti podnebne spremembe in ohranja denar v lokalni skupnosti. Nekateri projekti sčasoma postanejo dovolj veliki, da lahko proizvajajo energijo iz več tehnologij, toda če ste še na začetku svoje poti, si v nadaljevanju preberite o različnih virih energije, med katerimi lahko izbirate.

VETRNA ENERGIJA

POGLAVJE 19

»Veter piha za vse, ne samo za podjetja,« je zadruga Ecopower leta 2016 sporočila lokalni občini. Izkoriščanje te energije lokalnim prebivalcem omogoča, da preoblikujejo svoj energetski sistem in izboljšajo svoje skupnosti. Veter predstavlja velik del energetske pogače, zato ne dovolite, da ga monopolizirajo velika podjetja!

ZAKAJ VETRNA ENERGIJA?

Vetni park lahko proizvede precejšnjo količino energije, več kot na primer sončne celice. Povprečna kopenska vetrna turbina lahko proizvede več kot šest milijonov kWh na leto. Tako lahko z elektriko oskrbi 1500 gospodinjstev. Veter je lahko pomembno orodje za nadomestitev fosilnih goriv, ki destabilizirajo naše podnebje.

Vetrna energija lahko predstavlja tudi pomemben vir dohodka, ki ga lahko uporabite za podporo vaši skupnosti – neposredno z delitvijo dobička in posredno z ustvarjanjem dodane vrednosti v lokalnem gospodarstvu.

Ko razmišljate o vetru, imejte v mislih svojo okolico. Ali geografija na vašem območju sploh omogoča dober izkoristek vetra? Ali pravna pravila projekt podpirajo ali blokirajo? Ali ga delajo nedonosnega? Kako bi v svojo regijo turbino sploh pripeljali? To so vprašanja, na katera morate začeti iskati odgovore, še preden se odločite, ali je veter vaša izbrana tehnologija.

Na ta vprašanja je lažje odgovoriti po tem, ko že najdete potencialno zemljišče in po potrebi s pomočjo svetovalca naročite podrobno študijo tehnoloških možnosti. V večini držav vam lahko zemljevidi hitrosti vetra pomagajo razumeti, kako izvedljivo bi bilo izkoriščanje vetrne energije na določenih območjih. Pomembno je tudi omeniti, da so turbine pogosto prepovedane v bližini vojaških baz, letališč ali plinovodov.

JAVNA PODPORA

Najboljši način za pridobitev javne podpore za vetrno energijo je, da se v lokalni skupnosti pojavite s praznim listom papirja in ji prepustite, da svojo vizijo zgradi sama. Stanovalcem omogočite pogovore s strokovnjaki, povejte jim o najboljših projektih, ki že obstajajo, odgovorite na njihova vprašanja, vendar na srečanje ne prihajajte s fiksnim načrtom, saj boste tako še najhitreje izgubili njihovo zaupanje. Bodite prilagodljivi! Krepitev podpore zahteva čas, a zapomnite si, da, kot v nadaljevanju prikazuje primer Eekla, načrti, narejeni z aktivno udeležbo državljanov, lahko vodijo do pridobitve dovoljenj brez večjih ugovorov.

Za vetrne elektrarne ljudje pogosto pravijo, da so grde na pogled, in se pritožujejo, da uničujejo naravno krajino. A zanimivo je videti, kako hitro lahko ljudem njihov videz postane všeč, ko se dobiček začne deliti v skupnosti. Upor ljudi proti turbinam je povsem razumljiv, ko se jim te vsiljuje, ne da bi se jim ponudilo koristi!

ZGODBA O USPEHU

VETER PROTI ENERGETSKI REVŠČINI EEKLO | BELGIJA

Veter je skupen vir energije, ki bi za izkoriščanje moral biti dostopen vsem. V Eeklu (v Belgiji) si zadruga Ecopower lastništvo vetrne turbine deli z lokalno oblastjo. Ta vrsta javno-zasebnega sodelovanja ima velik potencial: izvoljenim uradnikom so koristi vetrne energije v osebni interesu, medtem ko energetska zadruga zagotavlja tehnično znanje, neposredno odraža glas državljanov in vključuje ranljive skupine.

Z namenom zadostnega posvetovanja z ljudmi in zagotovitvijo resnične podpore lokalne skupnosti se je projekt Eeklo začel počasi. Mesto zdaj v boj proti energetske revščini poskuša vključiti družine, ki imajo pogosto predplačniške merilnike, a električno energijo dejansko plačujejo po visoki ceni. Eeklo zdaj razmišlja, da bi 750 ljudem zagotovil predhodno financiran delež v državljanski energetske zadrugi, ki bi temeljil na Eeklovem 25-odstotnem lastniškem deležu ene vetrne turbine. S tem bodo ti ljudje pridobili vse ugodnosti, ki so na voljo polnopravnim članom Ecopowerja, ki so solastniki vetrne turbine, s čimer bodo lahko električno energijo uporabljali po nižji ceni, kar bo znižalo njihove račune za energijo in jim omogočilo poplačilo dolgov za energijo. S prihranki na računih za energijo bodo lahko tudi privarčevali denar za nakup lastnega deleža (250 €) v zadrugi.

Člani Ecopowerja stojijo pred vetrnim generatorjem, ki ga bodo postavili v Eeklu.

© Ecopower cv

Skupnostni delavci iz lokalnih socialnih služb bodo energetske revnim družinam nato pomagali z usmerjanjem in finančnimi nasveti, da bi zmanjšali tveganje neplačila zadruzi.

To je eden od načinov, kako lahko vključite ljudi, ki imajo težave z računi za energijo, in jim zagotovite dostop do obnovljive in cenovno dostopne električne energije, ne da bi ti morali v zameno kupiti zadružni delež v vrednosti 250 €. Ti ljudje lahko postanejo polnopravni člani energetske skupnosti brez tveganja družbene stigme in stroške deleža plačajo, ko prihranijo denar.

Zadruga in občina v Eeklu sodelujeta tudi pri oskrbi s toploto, saj je mesto naročilo izgradnjo omrežja daljinskega ogrevanja na odpadno toploto in obnovljive vire energije. Ko je mesto izdalo razpis za izgradnjo velikega omrežja daljinskega ogrevanja, je kot pogoj navedlo uporabo stoodstotno obnovljive energije in prepustitev najmanj 30-odstotnega deleža lastniške strukture občanom. Zmagovalni konzorcij je pogojem zadostil s partnerstvom z Ecopowerjem. Skupaj zagotavljata toploto, ki je trajnostna in cenovno dostopna za vse.

Javno posvetovanje ni zgolj način za pridobitev dovoljenja za začetek projekta obnovljive energije, temveč priložnost, da izkoristite znanje in veščine ljudi v svoji skupnosti. Ti ljudje bodo imeli zamisli in vprašanja ter naslavljali težave in skrbi, na katere sami nikoli ne bi niti pomislili. Razprave vam bodo pomagale ustvariti močan načrt ter zgraditi zaupanje in osnovo za prihodnje zbiranje sredstev. Posvetovanje vam lahko tudi pomaga prepoznati voditelje v vaši skupnosti, ki jih lahko prosite, da se pridružijo vašemu projektu.

ISKANJE ZEMLJIŠČA

Povprečna življenjska doba vetrne turbine je 20 do 25 let, zato boste morali načrtovati vnaprej! Skupnosti zelo redko lahko postanejo lastnice zemljišča, zato večina zadrug najame prostor na poljih kmetov. Vendar bodite previdni: ko turbina začne obratovati, so lahko sosednje kmetije preblizu, da bi namestile svojo in prejele enake ugodnosti. Gradnja podpore vključuje tudi zagotovilo, da si dobiček delijo vsi, zato zadruge sosednjim kmetijam pogosto dajejo nadomestila.

VETRNA ENERGIJA

POGLAVJE 19

Pri iskanju lokacije je zelo pomembno zgodnje preučevanje celotne regije. Morda obstaja kako zasebno podjetje z zemljiščem, ki bi vam ga lahko oddalo v najem, ali pa bo z vami pripravljena sodelovati lokalna oblast. Najprej poskusite pritegniti lokalne oblasti in se z njimi pogovorite o rabi zemljišč – morda obstaja lokalni načrt rabe zemljišč, ki ga lahko preučite. Najuspešnejši projekti skupnostne energije so običajno tisti, ki vključujejo lokalno občino.

PRIDOBITEV POTREBNIH VEŠČIN

Če se na kateri koli stopnji počutite preobremenjeni, ne pozabite, da niste prva oseba, ki je zgradila turbino v lasti skupnosti. Pozanimajte se o veščinah ljudi v vašem lokalnem prostoru in poiščite ljudi z izkušnjami na področju energetike ter s poznavanjem vodenja projektov, inženiringa ali računovodstva.

POSVETUJTE SE

Pokličite nekoga in ga vprašajte za nasvet. Če si to lahko privoščite, v zameno ponudite kosilo ali pijačo. Tudi če nihče od vaju ne pozna odgovora, vas lahko pogovor včasih postavi na pravo pot k iskanju rešitev in skupnemu razvozlanju težave. Seveda pa se vam ni treba popolnoma zanašati samo na lokalno skupnost. Preverite, ali v bližini obstajajo pobude skupnostne energije, na katere se lahko obrnete po nasvet. Morda pa v vaši regiji obstaja zveza tovrstnih skupnosti, ki bi vam lahko zagotovila podporo. Na koncu koncev se lahko vedno obrnete na REScoop.eu.

Evropski vetrovni atlas. <https://map.neweuropeanwindatlas.eu>

Primeri najboljših praks iz projekta WinWind.

<https://winwind-project.eu/resources/best-practice-cases/>

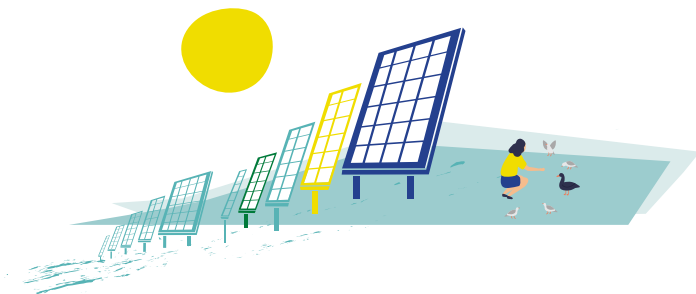
Poročilo o spodbujanju družbenega sprejemanja vetrne energije.

<https://www.rescoop.eu/toolbox/final-publishable-report-of-the-wise-power-project>

SONČNA ENERGIJA

POGLAVJE 20

Večina projektov skupnostne energije, ki se gradijo v Evropi, je solarna. V številnih pogledih je sončna energija popolna tehnologija za skupnostne projekte. Čeprav ne proizvede toliko energije kot veter, predstavlja odlično točko za začetek zaradi nižje cene in preprostejših postopkov načrtovanja.

Če delate v lokalni upravi, bi morala biti sončna energija visoko na vašem seznamu prioritet, saj se odlično prilega urbanim okoljem in odlično prispeva h gospodarskemu razvoju in ustvarjanju lokalnih delovnih mest. Majhne fotonapetostne instalacije so običajno delovno intenzivnejše (inženiring, namestitve, vzdrževanje, revizija) kot centralizirane tehnologije, saj ustvarijo trikrat več delovnih mest na enoto zmogljivosti.

Če se je vaše mesto že zavezalo h Konvenciji županov EU za podnebje in energijo, si je cilje glede lokalne uporabe obnovljivih virov energije verjetno že zastavilo.

Dobra novica je, da lahko s pomočjo lokalnih prebivalcev dosežete hitre in osupljive rezultate! Skupaj lahko razvijete politike in poslovne modele za:

1. oceno strešnega potenciala mesta,
2. povečanje stopnje uporabe sončne energije na vseh stavbah s pomočjo posebnih predpisov.

Ne glede na vašo strategijo se zavedajte morebitnih ovir, s katerimi se lahko spopadejo skupine državljanov in skupnosti, s katerimi sodelujete. Te vključujejo:

- vprašanja, povezana z dediščino spomeniško zaščitene stavbe,
- nasprotujoče si prioritete med zelenimi ali solarnimi strehami,
- iskanje dogovora o pravem številu sončnih kolektorjev,
- zagotavljanje dobrega sodelovanja z operaterji distribucijskih sistemov.

SONČNA ENERGIJA

POGLAVJE 20

Tako Pariz kot Lizbona sta razvila najmodernejša orodja, s katerimi državljanom, skupnostnim pobudam in malim podjetjem nudita oceno potenciala sončne toplote in fotovoltaike na mestnih strehah, pri čemer upoštevata številne parametre, vključno z obliko stavb, njihovo orientacijo, naklonom itd.

EVROPSKA MESTA PODPIRAJO SONČNO ENERGIJO

Številna mesta v EU so sprejela natančne usmeritve svojega delovanja, da bi svoje politične zaveze povežala s kvantitativnimi cilji. V Lizboni se je mestna oblast zavezala, da bo do leta 2030 dosegla skupno nameščeno zmogljivost 103 MW. V Barceloni je lokalna oblast zahtevala namestitvev sončnih grelnikov vode v vse nove in prenovljene stavbe v mestu, kar je bila takrat poteza brez primere v Evropi, in navdušila okoli 70 drugih španskih občin, da storijo enako.

Mesta pri oblikovanju novih modelov partnerstev z državljani postajajo vse inovativnejša, zlasti da bi povečala uporabo sončne energije. V Bretanji (v Franciji) se je mesto Lorient povežalo z državljansko investicijsko zadrugo, imenovano OnCIMè, da bi zagnalo edinstveno shemo najema solarnih panelov.

ZGODBA O USPEHU

SONČNI ZEMLJEVID LIZBONE ZA USTVARJANJE NOVE GENERACIJE ENERGETSKIH DRŽAVLJANOV

SOLIS | PORTUGALSKA

»Sončno mesto Lizbona« (Lisbon Solar City) je sončna strategija Lizbone in sestavni del trajnostnega energetske-podnebnega načrta (TEPN), ki ga je občina odobrila v okviru Konvencije županov za podnebje in energijo. Na podlagi te strategije si je mesto zastavilo nekaj ambicioznih ciljev:

- Do leta 2021 na stavbah doseči skupno nameščeno solarno zmogljivost 8 MW.
- Do leta 2021 v centralizirani elektrarni doseči nameščeno zmogljivost 2 MW za napajanje javnega voznega parka električnih avtobusov in tovornjakov za ravnanje z odpadki.
- Do leta 2030 v mestu doseči skupno nameščeno zmogljivost 103 MW.

Temelj te strategije je partnerstvo SOLIS. Projekt je plod partnerskega sodelovanja med agencijo za energijo in občino. S sofinanciranjem

portugalskega Ministrstva za okolje je na platformi sodelovala multidisciplinarna ekipa strokovnjakov za solarne fotonapetostne tehnologije, geografske informacijske sisteme, kartografijo, komunikacije in trženje.

Z uporabo privlačne grafike in nekaterih ključnih števil SOLIS državljanom, lokalnim oblastem, investitorjem in podjetjem ponuja tri različne izdelke za kartiranje v treh različnih merilih – mesto, krajevna skupnost in stavba:

- posodobljen zemljevid sončnega sevanja, ki prikazuje količino sončne energije na strehah mesta;
- zemljevid sončne proizvodnje električne energije, tako potencialne kot (ocenjene) dejanske, z dodatno funkcijo predvidevanja ključnih podatkov o lastni porabi na ravni stavbe za določen profil državljana;
- informativni zemljevid fotonapetostnih naprav v mestu in njihov razvoj skozi čas.

Toda SOLIS je več kot le zemljevid, saj državljanom daje možnost, da se vključijo v lokalni energetski sistem. Lahko registrirajo lastne solarne sisteme ter z drugimi delijo svoje povratne informacije in izkušnje. Ocenijo lahko proizvodnjo električne energije na svoji strehi ter s tem povezane naložbe in prihodke. Platforma prav tako ponuja informacije o tržnih pravilih in izobraževalne vsebine, kot so infografike in kratki animirani filmi za ustvarjanje nove generacije državljanov sončne energije!

ZGODBA O USPEHU

NAJEM SOLARNIH NAPRAV LORIENT | FRANCIJA

Francosko mesto Lorient v Bretanji in OnCIMè sta s svojim revolucionarnim sistemom najema solarnih panelov dosegla velik uspeh. OnCIMè je lokalni projekt, namenjen razvoju obnovljivih virov energije, katerega cilj je spopasti se z globalnim segrevanjem in ustvariti lokalna delovna mesta. Partnerstvo med Bretagne Énergies Citoyennes in mestom Lorient je bilo inovativno, saj je pri projektu, ki je temeljil na lastni porabi, uporabilo kombinacijo najemanja fotonapetostnih panelov in vključevanja državljanov.

KAKO DELUJE?

1. Lastna poraba: električna energija, ki jo proizvedejo fotonapetostni paneli, se uporablja neposredno v stavbah, na katerih so nameščeni. To je še posebej primerno za stavbe, ki so v uporabi podnevi: šole, upravne stavbe, poslovne stavbe itd.

Projekt OnCIMè v Lorientu.
© Bretagne Energie Citoyenne

2. Najem: OnCIMè ima po postopku javnega razpisa sklenjeno najemno pogodbo z mestom Lorient. Mestna občina plačuje mesečno najemino v zameno za pravico do uporabe sončnih kolektorjev in njihove namestitve na strehe svojih stavb za proizvodnjo električne energije, kar je ceneje kot nakup električne energije iz omrežja.

Delničarska baza večinoma sestoji iz lokalnega prebivalstva, pravilo upravljanja »ena oseba, en glas« pa je v skladu z duhom socialnega in vključujočega gospodarstva. OnCIMè v stavbah, opremljenih s sončnimi kolektorji, vsako leto z namenom ozaveščanja o sončni in obnovljivi energiji organizira tudi dogodke za študente in mestno osebje.

Leta 2019 je OnCIMè imel več kot 100 delničarjev, skoraj 400 najetih fotonapetostnih panelov in načrt za financiranje fotonapetostne postaje na ekološki trgovini v Lorientu. Sončna energija ponuja zanimive vrste sodelovanja!

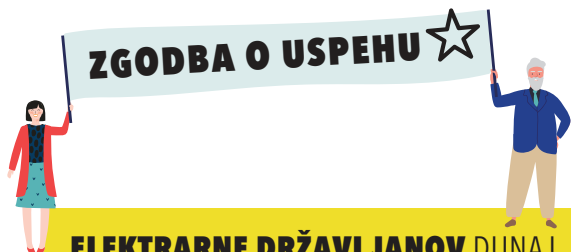
Modeli financiranja solarnih fotonapetostnih projektov.

<https://www.rescoop.eu/toolbox/financing-models-for-solar-pv-projects>

Vodnik po sončni energiji za telebane.

<https://unboundsolar.com/solar-information/solar-power-101>

ELEKTRARNE DRŽAVLJANOV DUNAJ | AVSTRIJA

Individualnih sistemov obnovljivih virov energije ni vedno mogoče vzpostaviti, zlasti v mestih, kjer večina prebivalstva živi v stanovanjih. Zato je na Dunaju mestna energetska družba Wien Energie leta 2012 zagnala »Elektrarne državljanov«.

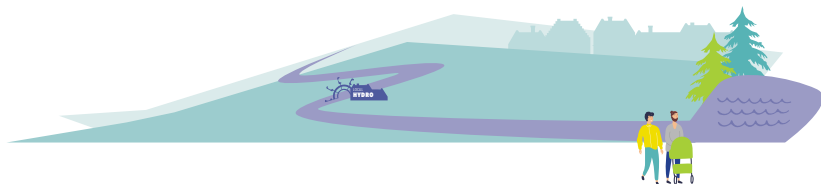
Wien Energie na ustrezne zgradbe namešča sončne kolektorje in državljanom ponuja možnost nakupa največ desetih panelov po ceni 950 € na panel. Družba Wien Energie je odgovorna tudi za gradnjo in delovanje fotonapetostnih sistemov ter nosi tehnična in ekonomska tveganja. Državljanji module nato Wien Energie oddajo nazaj v najem in za svojo naložbo prejmejo letno povračilo, včasih tudi v obliki bonov, zahvaljujoč sodelovanju z verigo supermarketov SPAR. Lastniki imajo vedno možnost, da panele po polni ceni vrnejo podjetju Wien Energie. Po preteku najemne pogodbe se začetni vložek vrne vlagatelju.

Od maja 2012 je več kot 6000 Dunajčanov prispevalo k razvoju obnovljive energije v mestu. Občani so lahko prispevali k vetrnemu parku Pottendorf z močjo 3 MW, ki lahko zagotovi energijo za 1800 gospodinjstev.

Zahvaljujoč tej pobudi je več kot 6000 Dunajčanov prispevalo k razvoju obnovljive energije v mestu. Wien Energie želi do leta 2030 delež obnovljive energije v skupni proizvodnji električne energije povečati na 40 odstotkov. Wien Energie je izvedel 24 projektov sončne energije in štiri vetrne turbine. Leta 2015 je bil model sodelovanja razširjen na vetrno energijo. Obnovljivo energijo trenutno dobavljajo 800.000 ljudem in pričakujejo, da se bo ta številka do leta 2030 zvišala na 1,5 milijona ljudi!

MALA IN MIKRO VODNA ENERGIJA POGLAVJE 21

Pridobivanje energije iz vode je eden najstarejših načinov pridobivanja energije, zato so mlini za mletje moke, žaganje lesa ali stiskanje olja vedno stali ob rekah. Hidroenergetski projekti uporabljajo isti princip izkoriščanja energije tekoče vode za proizvodnjo električne energije.

Voda, ki teče navzdol čez naravni slap ali jez, se preusmeri v cev ali kanal in vrti vodno kolo ali vodno turbino. Menjalnik jo kanalizira do generatorja, ki proizvaja elektriko.

Obsežni projekti hidroelektrarn lahko škodijo skupnostim in naravnemu okolju, vendar to ne velja za majhne skupnostne projekte, ki sprejmejo ustrezne previdnostne ukrepe. Številni skupnostni projekti vodne energije proizvodnjo energije celo združujejo s projekti prenovitve zgodovinskih objektov. Slavni Ecopower je na primer zrasel s prenovo starega vodnega mlina blizu Rotselaarja v Belgiji.

Projekti hidroelektrarn resda potrebujejo dodatna dovoljenja, da preprečijo škodo rekam in prostoživečim živalim v njihovi bližini, za kar so zelo pomembne celovite, stroge študije izvedljivosti. Ko pa je hidroelektrarna varno nameščena, lahko zagotovi stabilno oskrbo z energijo in dohodek.

MALA IN MIKRO VODNA ENERGIJA

POGLAVJE 21

Obstajata dve glavni vrsti hidroelektrarn: visokotlačni postroj in nizkotlačni postroj. Razlikujeta se v padcu vode, ki se meri kot višinska razlika med vodostajem gorvodno in vodostajem dolvodno od hidroelektrarne.

- Visokotlačni postroji potrebujejo padeč z velike višine (več kot deset metrov). Tipični visokotlačni postroj vključuje gorski potok, ki teče po več kmetijskih poljih ali skozi gozd.
- Nizkotlačni postroji na splošno potrebujejo velike količine vode, ki pada z relativno majhne višine (manj kot deset metrov, na primer pri starih mlinih ali jezovih).

Izvedljivi postroji na splošno vključujejo velik pretok na majhni višini ali majhen pretok na veliki višini. Medtem ko je moč teh dveh sistemov lahko enaka, se bodo njuna tehnološka, ekološka in gradbena vprašanja med seboj precej razlikovala. Na koncu je geografija lokalnega območja tista, ki narekuje, katero vrsto se bo skupnostna pobuda odločila razvijati, so pa na splošno visokotlačni postroji cenejši na nameščen kW, saj zahtevajo manj gradbenih del.

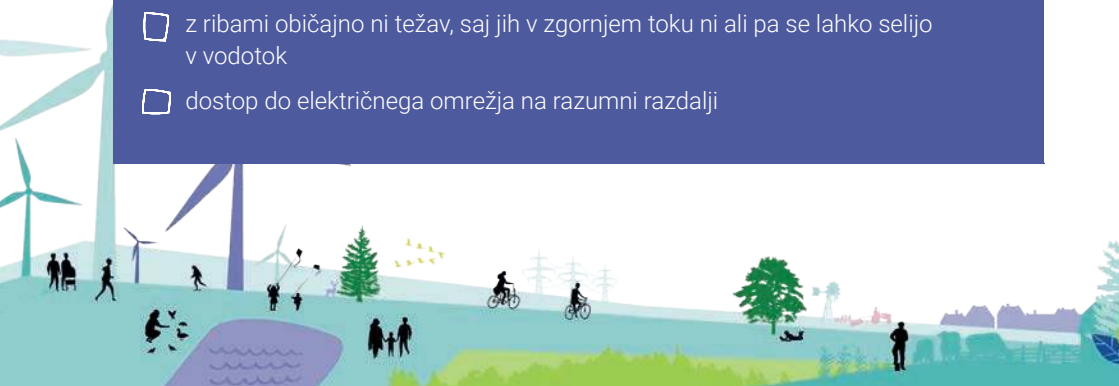
KONTROLNI SEZNAM | KAJ POTREBUJETE ZA ZAČETEK MAJHNE HIDRO ELEKTRARNE

Nizkotlačni postroj (bolj ravna območja)

- obstoječi jez ali zaježitev
- dva metra ali več višine padca vode
- zadosten pretok in celoletna porazdelitev padavin
- dovolj prostora za dovodni kanal in obvod
- dovolj prostora za ribji obvod
- pozitivna presoja vplivov na okolje: naprava ne škoduje favni in flori območja
- dostop do električnega omrežja na razumni razdalji.

Visokotlačni postroj (gore ali hribovita območja)

- zadostna količina padavin vsaj osem mesecev
- najmanj deset metrov višine padca vode
- vodotok s porečjem najmanj 0,5 km²
- dostop do vodotoka in trdna podlaga za zajem vode
- dovolj prostora za zajem vode in obvod
- prostor za turbino/generator ob vodotoku za odtok vode
- z ribami običajno ni težav, saj jih v zgornjem toku ni ali pa se lahko selijo v vodotok
- dostop do električnega omrežja na razumni razdalji

ZGODBA O USPEHU

SKUPNOSTNA ZADRUGA ZA HIDROENERGIJO NEEN SOLLARS | ZDRUŽENO KRALJESTVO

Skupnostna zadruga za hidroenergijo Neen Sollars (Neen Sollars Community Hydro Coop) v Združenem kraljestvu ima v lasti hidroelektrarno z močjo 12,5 kW, ki je nameščena na mlinu Tetstill Mill na reki Rea. Turbina lokalnemu električnemu omrežju zagotavlja zeleno elektriko, ki predstavlja približno 20 odstotkov domače porabe energije v vasi Neen Sollars in lokalno izpolnjuje nacionalni cilj 20 odstotkov obnovljive energije.

Ta projekt predstavlja model za regijo, saj je prva naprava za obnovljivo energijo v lasti skupnosti v regiji West Midlands.

Neen Sollars Community Hydro Coop dobavlja energijo v lokalno omrežje.
© Share Energy

Njegove ključne prednosti so:

- Proizvodnja zelene električne energije.
- Vrhunec proizvodnje v hladnem in mokrem vremenu, ki je tesno usklajen s povpraševanjem.
- Ustvarja donose za državljane, ki so vlagali.
- Ustvarja dohodek za lastnike zemljišč.
- Mali visokotlačni postroji imajo na splošno zelo majhen vpliv na okolje in lahko spodbudijo ekološko obnovo mokrišč in potočnih koridorjev.

LOKALNO

- Lahko ustvari majhen subvencijski sklad za druge podnebne projekte.
- Projekti naj bi trajali najmanj 50 let.
- Gradbena dela lahko izvajajo lokalni izvajalci.
- Ozaveščanje in izobraževanje v lokalnem okolju.

Projekt so v celoti zasnovali in izvedli lokalni prebivalci. Vključen je v širša prizadevanja za izboljšanje ekološkega stanja in trajnosti povodja reke Rea.

VEČ
INFO

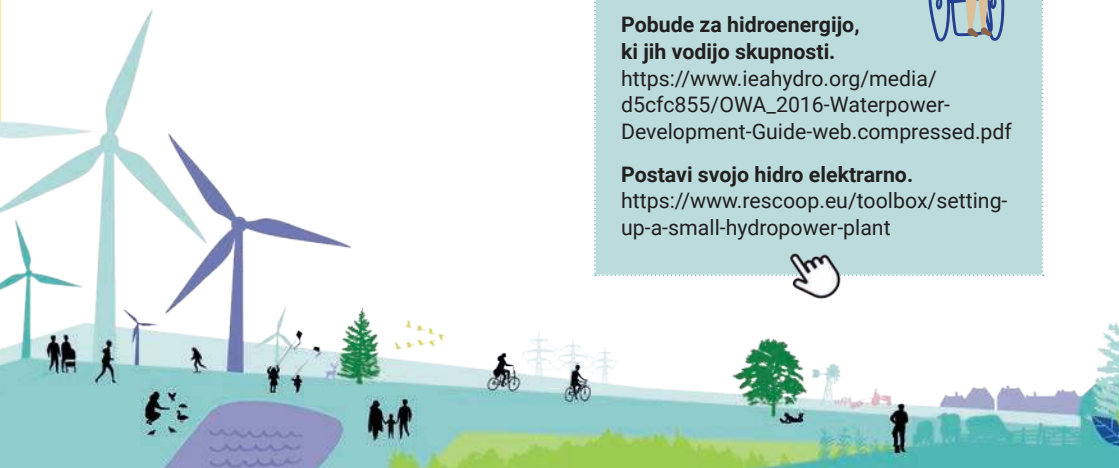
125

Pobude za hidroenergijo, ki jih vodijo skupnosti.

https://www.ieahydro.org/media/d5cfc855/OWA_2016-Waterpower-Development-Guide-web.compressed.pdf

Postavi svojo hidro elektrarno.

<https://www.rescoop.eu/toolbox/setting-up-a-small-hydropower-plant>

ENERGIJA BIOMASE

POGLAVJE 22

Biomaso lahko štejemo za obnovljivo gorivo, če prihaja iz virov, kot so gozdni ostanki, odpadki drevesne kirurgije, živalski odpadki, kmetijski odpadki in drugi lesni ostanki (kot na primer žagovina).

S sežiganjem lesa teoretično oddajate CO₂, a ta ogljik bo čez nekaj časa načeloma absorbirala nova rast, ki bo nadomestila tisto, kar ste zažgali.

126 | Vendar pa ni vedno samoumevno, da bo do te nove rasti dejansko prišlo. Dobro se tudi zavedamo, da smo v ključnem desetletju za podnebje in da moramo ogljik iz ozračja odstraniti! Zato biomasa ni primerna za uporabo v velikem obsegu, vendar je za nekatere skupnosti lahko del rešitve, zlasti če se lokalni viri upravljajo trajnostno.

Biomasa je vsestranski material, ki se lahko uporablja za proizvodnjo:

- toplote za ogrevanje prostorov ali vode,
- električne energije,

- kombinacije toplote in električne energije v napravi za soproizvodnjo toplote in električne energije (SPTe).

VRSTE BIOMASE

1) LESNA

Les se lahko v obliki polen, sekancev in peletov uporablja v pečeh na drva ali kotlih na sekance za ogrevanje prostorov in vode. Lesni sekanci se običajno uporabljajo samo v večjih kotlih, kot so na primer tisti v šolah, javnih zgradbah in pisarnah.

V večjem obsegu se les lahko uporablja za proizvodnjo električne energije. Glavna metoda za to so kurilne naprave (zgorevanje lesa za proizvodnjo pare). Kakor koli, skupnostni projekti nikoli ne bi smeli biti vključeni v sežiganje celih dreves ali druge dejavnosti, ki prispevajo h krčenju gozdov.

2) KMETIJSKI ODPADKI

Druga vrsta biomase so stranski proizvodi konvencionalne kmetijske dejavnosti, ki jih uporabljajo kmetje. Vključujejo:

- »suhe« kmetijske odpadke, kot je slama, ki jo je mogoče zažgati za proizvodnjo energije, in
- »mokre« odpadke, kot sta zelena biomasa ali gnojevka, ki ju je s procesom, znanim kot anaerobna presnova, mogoče »prebaviti« za proizvodnjo metana. Metan se lahko uporablja kot gorivo za plinski motor za proizvodnjo električne energije in toplote.

V tej državi že obstajajo primeri sežiganja piščančje stelje, predelave živalske gnojevke in uporabe slame za projekte soprodukcije toplote in električne energije, ki se dobro obnesejo. Kljub temu pa so ti projekti v številnih primerih ekonomsko izvedljivi le, če je mogoče najti trg za proizvedeno toploto, kot so na primer bližnje tovarne, in če je stranske proizvode mogoče prodati kmetijam kot gnojila.

Zapomnite si, da obsežna živinoreja prinaša tudi številne ekološke težave. Če zaslužek velike živinorejske kmetije povečujete z bioenergijo, s tem morda podpirate in ohranjate izkoriščevalski in netrajnostni sistem.

3) KOMUNALNI IN INDUSTRIJSKI ODPADKI

Komunalne odpadke je treba čim bolj zmanjšati ali jih reciklirati, kjer koli je to mogoče, a vedno bodo obstajali odpadki, ki jih nekje pač moramo odložiti. Nekatere oblike komunalnih in industrijskih odpadkov, kot so odpadna hrana in lesni odpadki (na primer iz gradbene industrije), lahko štejemo za biomaso.

Številne lokalne oblasti zdaj izvajajo storitve zbiranja odpadne hrane. Odpadno hrano se reciklira in uporabi za proizvodnjo komposta ali za proizvodnjo električne energije v napravi za anaerobno presnovo (bioplinarna).

Vprašanje, ali je sežiganje drugih vrst komunalnih odpadkov za proizvodnjo energije mogoče obravnavati kot obnovljivo, je predmet razprave. Če se odpadki uporabljajo za proizvodnjo električne energije in/ali toplote, lahko posledično zmanjšanje povpraševanja po odlagališčih prinese nekatere okoljske koristi. Po drugi strani pa lahko izpusti in ostanki povzročijo okoljske težave.

Kar je pomembno, je, da se izognete ustvarjanju povpraševanja po odpadkih. Če so v skupnosti netrajnostni živilski odpadki, bo vzpostavitev elektrarne za uporabo teh odpadkov težko rešila prvotno težavo. Bioplinarne so pogosto boljši način ravnanja z organskimi odpadki, saj lahko proizvajajo energijo in organsko gnojilo.

ENERGETSKO NEODVISNA VAS KNĚŽICE | ČEŠKA

Ker se zanaša na lokalno pridobljeno biomaso, vasi Kněžice na Češkem ni več treba plačevati za uvožen premog in lahko sredstva usmeri v lokalna podjetja. Izsledki kažejo, da je projekt po nekaj letih delovanja spodbudil lokalno gospodarstvo in zmanjšal izpuste CO₂.

»Obrat na biomaso se dobro ujema z našo lokalno kmečko miselnostjo,« je dejal župan Milan Kazda. »Kmetje pridelajo organski material, občina ga odkupi od njih, proizvedeno toploto pa se nato proda prebivalcem, tako da finančni tok na splošno ostane v vasi. V tem ni bilo nič revolucionarnega – to je povsem običajna lokalna samooskrba, ki je zgodovinsko gledano vedno obstajala. Enostavno smo se želeli vrniti h koreninam.«

Trenutni objekt je sestavljen iz dveh delov: obrata na biomaso, ki proizvaja toploto za vas, in bioplinarne, ki proizvaja toploto in elektriko, ki ju dovaja v omrežje.

Obrat na biomaso, ki se nahaja na severnem koncu vasi, kuri organski material iz različnih virov, predvsem lesne sekance in slamo, kupljeno od lokalnih kmetov. Ustvarjena toplota teče po šestih kilometrih dobro izoliranih cevovodov do 150 domov v vasi ter jim zagotavlja ogrevanje in toplo vodo.

Bioplinarna uporablja biološke odpadke, vključno z živalskim gnojem iz kmetijskih

Milan Kazda, župan
občine Kněžice

zadrag v vasi, z odpadki iz gozdarstva ali vrtnarjenja, z odplakami iz greznic in celo z ostanki iz restavracij v okolici! Materiali, ki bi jih nekoč zavrgli, so danes cenjen vir energije. Bioplinarna proizvaja toploto in električno energijo; zadnje skupno 2600 MWh na leto. Stranski produkti procesa se uporabljajo tudi za gnojenje zemlje.

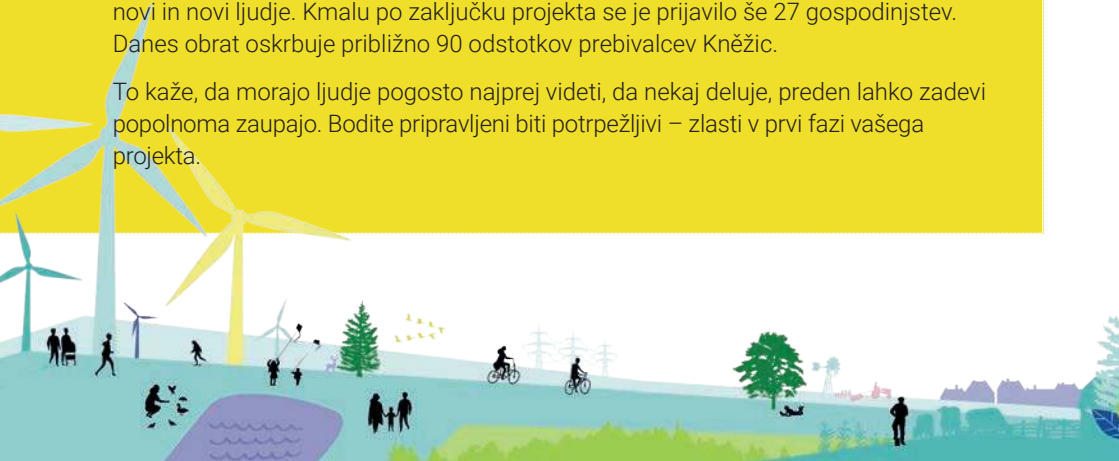
Obratovalna praksa je, da dokler bioplin, ki uporablja samo odpadne produkte, pokrije porabo toplote, je biomasna naprava izklopljena. Pozimi (in v drugih hladnih dneh) obratujeta tako biomasni obrat kot bioplinarna.

Projekt, ki je eden prvih svoje vrste na Češkem, je moral premagati številne ovire. Namesto da bi občina elektriko prodajala neposredno svojim prebivalcem, jo mora prodati v omrežje, vaščani pa jo morajo odkupiti po petkratni ceni. To druge vasi odvrča od razvoja podobnih energetskih sistemov, Kněžice pa je tudi ustavilo pri nadaljnjem razvoju projekta. Vseeno pa ima vas načrte za namestitev solarne fotovoltaike na občinske stavbe, ko bo zakonodaja to omogočala.

Ta podvig sprva ni prepričal vseh v vasi. Anketa je pokazala, da se za nov projekt zanima le 80 gospodinjstev – in še to zgolj zaradi nizke cene ogrevanja. Župan Milan Kazda je vedel, da bo projekt lahko deloval le, če bo za njim stala celotna skupnost v Kněžicah, zaradi česar je najstarejšim, najbolj spoštovanim članom vasi naročil, naj se o projektu centralnega ogrevanja na biomaso pogovorijo z družinami v skupnosti. To je pomagalo vključiti 120 gospodinjstev, potrebnih za finančno izvedljivost novega energetskega projekta.

Številni vaščani so se še vedno bali, da novi sistem ne bo deloval, in župan jim je moral zagotoviti, da lahko še naprej uporabljajo prejšnji sistem ogrevanja, če to želijo. Ko je bilo centralno ogrevanje na biomaso vzpostavljeno, so se mu hitro začeli pridruževati novi in novi ljudje. Kmalu po zaključku projekta se je prijavilo še 27 gospodinjstev. Danes obrat oskrbuje približno 90 odstotkov prebivalcev Kněžic.

To kaže, da morajo ljudje pogosto najprej videti, da nekaj deluje, preden lahko zadevi popolnoma zaupajo. Bodite pripravljeni biti potrpežljivi – zlasti v prvi fazi vašega projekta.

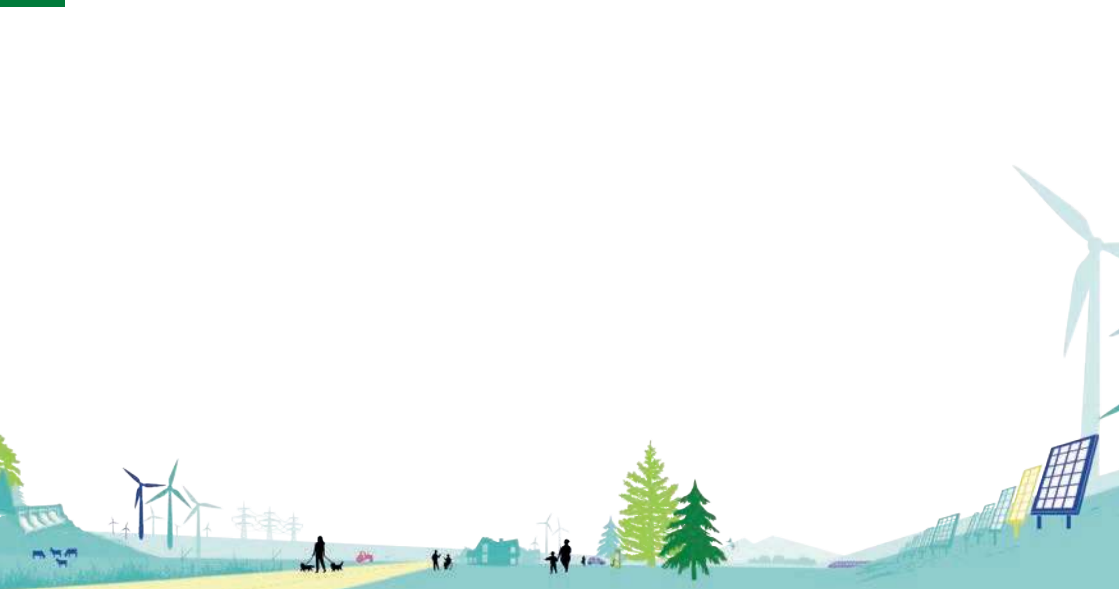
ENERGIJA BIOMASE

POGLAVJE 22

Pogosta vprašanja o lesnem gorivu.
<https://nef.org.uk/renewable-energy>

Daljinski sistemi na biomaso in kako delujejo. <https://www.renewableenergyhub.co.uk/main/biomass-boiler-information/district-and-community-biomass-heating-solutions/>

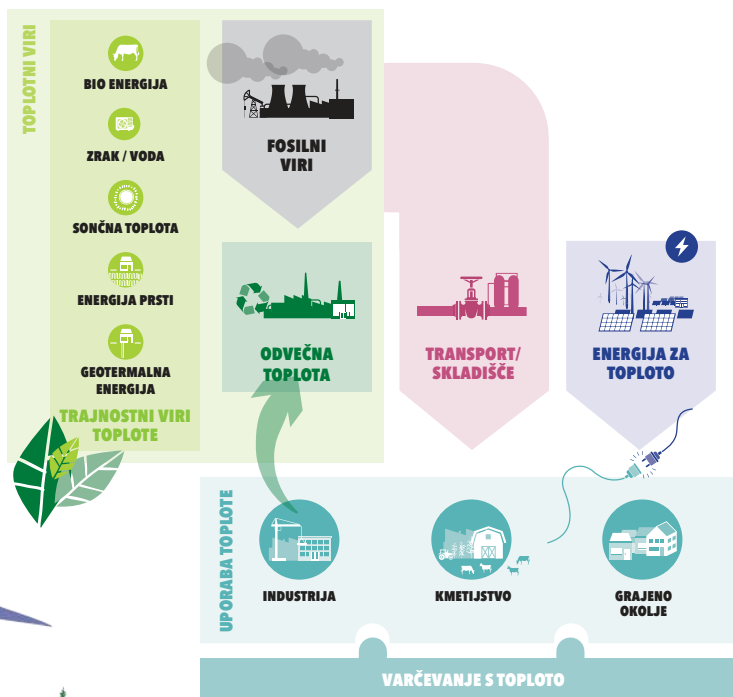
TRAJNOSTNI VIRI ZA OGREVANJE IN HLAJENJE POGLAVJE 23

Poleg ogrevanja na biomaso iz odpadkov ali ostankov odpadkov ter odpadne toplote iz industrije, elektrarn in

strežnikov obstajajo tudi drugi – trajnostni – viri za ogrevanje in hlajenje.

Zasnovano na ilustraciji.
© Rijksdienst voor ondernemen (RVO), NL

TRAJNOSTNI VIRI ZA OGREVANJE IN HLAJENJE

POGLAVJE 23

GEOTERMALNA ENERGIJA

1) GLOBOKA GEOTERMALNA ENERGIJA

Geotermalna energija se nanaša na izkoriščanje toplote iz globokega podzemlja (od 500 metrov in globlje) za ogrevanje hiš, zgradb, rastlinjakov in lahke industrije. Ali je geotermalna energija možna, je odvisno od pogojev in sestave tal.

Med geotermalnim virom in stavbami je potrebno toplotno omrežje z dovolj ustreznimi porabniki toplote. Osnovno pravilo je, da je potrebnih približno 4000 hiš.

Odvisno od globine lahko geotermalna energija toplotno omrežje neposredno oskrbuje s toploto s temperaturo približno 70–90 °C. Na Nizozemskem se geotermalna energija na primer trenutno uporablja predvsem v sektorju rastlinjakov. V razvoju so tudi projekti za grajeno okolje.

Več informacij: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC130585>

<https://geoera.eu/blog/muse-differences-between-deep-and-shallow-geothermal-energy/#:~:text=In%20contrast%20to%20the%20direct,very%20attractive%20in%20urban%20areas.>

PLITKA TOPLOTNA ČRPALKA

(ZAPRT SISTEM)

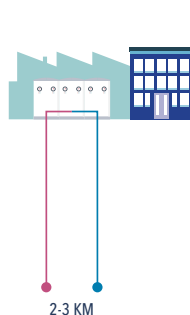

PLITKA TOPLOTNA ČRPALKA

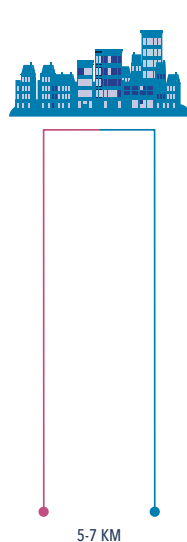
(TOPLOTA/MRAZ SHRANJEVALNIK - HCS)

GLOBOKA TOPLOTNA ČRPALKA

ZELO GLOBOKA TOPLOTNA ČRPALKA

Geotermalna energija.

© <https://www.lardereel.nl/post/wat-is-geothermie>

2) PLITVA GEOTERMALNA ENERGIJA TER SHRANJEVANJE TOPLOTE IN HLADU

Geotermalna energija je vir za pridobivanje in shranjevanje toplote in hladu skozi uporabo tal. Je »na prihodnost odporna« rešitev za odpravo zemeljskega plina iz domov in zgradb. Ena od vrst geotermalne energije je plitva geotermalna energija, ki se jo izkorišča iz globlin do 500 metrov. Toplotne črpalke toploto iz tal nadgradijo na raven, ki jo lahko uporabljajo stavbe. Za posamezne zgradbe je to mogoče doseči s tako imenovano zaprto zanko, za velike stavbe ali skupine stavb pa s sistemom za skladiščenje toplotne energije v vodonosnikih ali ATES (ang. Aquifer Thermal Energy Storage). Toploto, porabljeno pozimi, je treba poleti povrniti. To lahko dosežemo s hlajenjem zgradb poleti in z aktivnim vnašanjem toplote v tla.

Več informacij: <https://hess.copernicus.org/preprints/hess-2023-62/hess-2023-62.pdf>

HIDROTERMALNA ENERGIJA

Hidrotermalna energija vključuje ogrevanje in hlajenje stavb z uporabo toplote in hladu iz površinskih voda (TES), odpadnih voda (TEW) ali pitnih voda (TED). Toploto iz vode lahko po potrebi shranimo v zemlji in jo nato nadgradimo s toplotno črpalko. To je mogoče izvesti centralno s skupno toplotno črpalko ali lokalno s toplotno črpalko na posamezen objekt. Potrebno je toplotno omrežje, ki dovaja hladno, mlačno ali toplo vodo do stavb. Finančna in tehnična izvedljivost toplotnega omrežja s hidrotermalno energijo je odvisna od bližine in velikosti toplotnega vira, potrebe in možnosti za shranjevanje toplote, gostote pozidave in stopnje izolacije stavb.

Izvedite več: <https://www.deltares.nl/en/expertise/areas-of-expertise/energy-transition/aquathermal-energy>

TRAJNOSTNI VIRI ZA OGREVANJE IN HLAJENJE

POGLAVJE 23

1) TES: TOPLOTNA ENERGIJA IZ POVRŠINSKIH VODA

Toplotno energijo iz površinskih voda (TES) se iz morij, jezer, ribnikov, kanalov, potokov in rek pridobiva pozimi s toplotnim izmenjevalnikom. Toplotna črpalka na električni pogon poskrbi za dovoljšen dvig temperature za ogrevanje in sanitarno vodo v stavbah. Temperatura površinskih voda v številnih primerih omogoča tudi hlajenje zgradb poleti.

Schema hidrotermalne energije iz površinskih voda. Leva stran predstavlja delovanje poleti, desna pa delovanje pozimi. © Vir: Expertisecentrumwarmte.nl

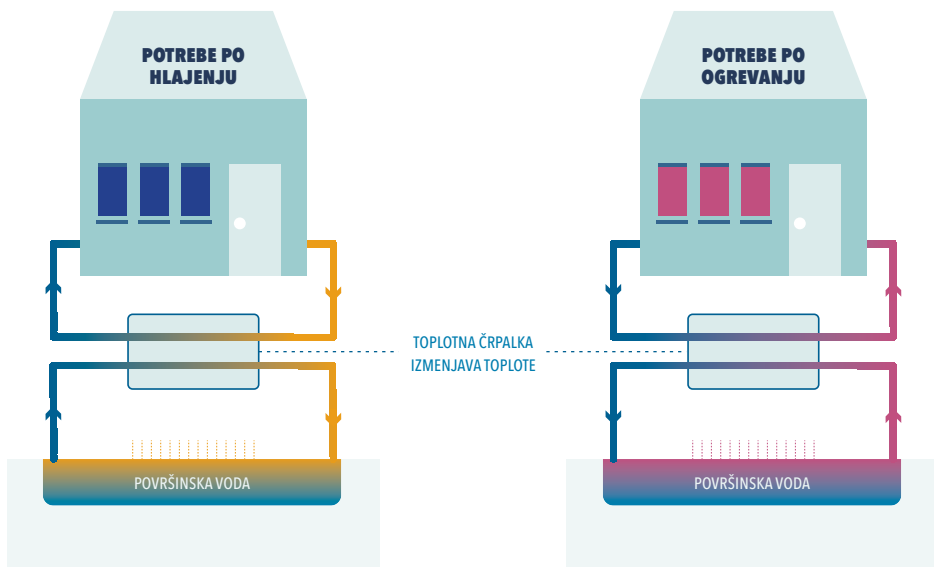
2) TEW: TOPLOTNA ENERGIJA IZ ODPADNIH VODA

Toplotno energijo iz odpadnih voda (TEW) v kanalizaciji lahko uporabljamo za ogrevanje in hlajenje. To je trajnostno, ekološko in podnebju prijazno. Toplotni izmenjevalnik v kanalizaciji iz odpadne vode zajema toploto, ki jo toplotna črpalka nadgradi za ogrevanje objekta.

Odpadna voda ima temperaturo od 12 do 18 °C in je zato dober vir energije. Rekuperacija te toplote s pomočjo toplotnih črpalk ponuja veliko možnosti.

Izvedite več: rekuperacija toplote iz odpadnih voda:

<https://encyclopedia.pub/entry/11457>

Odpadne vode grejejo in hladijo.

© Vir: <https://www.vellesan.nl/>

3) TED: TOPLOTNA ENERGIJA IZ PITNIH VODA

Izkoristimo lahko tudi toploto in hlad iz pitnih voda (TED). Iz cevi za pitno vodo se lahko toplota ali hlad prek toplotnega izmenjevalnika prenese za neposredno uporabo ali za shranjevanje v zemlji v sistemu za shranjevanje toplotne energije. Pitna voda nato steče nazaj v omrežje pitne vode.

SOLARNA ENERGIJA

Vsi, ki že imate solarni kotel in ga uporabljate za pripravo tople sanitarne vode ali ogrevanje hiše, veste, da se da s sončno toploto doseči mnogo.

Toda sončna toplota je zelo uporabna tudi v toplotnem omrežju in za industrijske procese.

Če je temperatura prenizka, lahko vgradite toplotno črpalko. Nekateri sončni kolektorji pretvarjajo sončne žarke v toploto in elektriko. To se izvede s tako imenovanimi PVT-ploščami. Tudi te je najbolje kombinirati s toplotno črpalko.

Obsežni projekti solarne toplotne energije pogosto uporabljajo zemeljsko postavitev. Za to je potrebno dovolj prostora, zemljišče pa ne sme biti predrago.

Več informacij: <https://www.german-energy-solutions.de/GES/Redaktion/EN/Text-Collections/EnergySolutions/EnergyGeneration/solar-thermal-energy.html>

ZGODBA O USPEHU

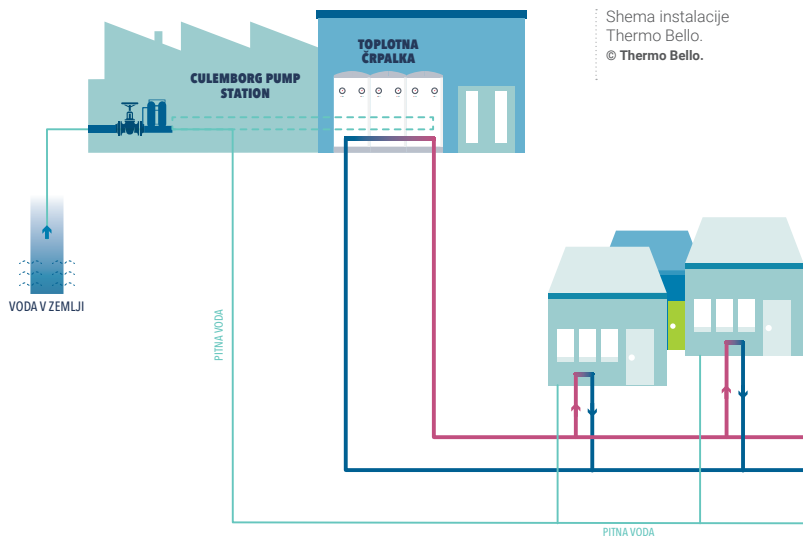

SKUPNO DALJINSKO OGREVANJE V CULEMBORGU | NIZOZEMSKA

Nizozemska soseska EVA-Lanxmeer je izbrala sistem skupnega daljinskega ogrevanja s pitno vodo kot primarnim virom toplote. Zalogo pitne vode v vodnem bazenu Vitens pozimi hladijo za ogrevanje hiš, stanovanj in komunalnih objektov v soseščini.

Toploto iz bazena črpajo v toplotno postajo energetske družbe Thermo Bello, ki stoji ob bazenu pitne vode Vitens. Thermo Bello je v lasti prebivalcev soseske, ki se s tem sistemom ogreva. V bazenu se pitna voda medtem pripravlja nenehno, zato je zaloga vode vedno na voljo; sploh pa je za pridobivanje toplote potrebna le omejena količina pitne vode. Zaradi tega se voda nikoli ne ohladi preveč. Ta sistem stanovalcem omogoča, da pozimi uživajo v prijetni toploti, pridobljeni na trajnosten in ekološki način.

Za več informacij obiščite: www.thermobello.nl

OD BESED K DEJANJEM

POGLAVJE 24	OVIRE IN IZZIVI: BODITE PRIPRAVLJENI	138
POGLAVJE 25	PROJEKTIRANJE IN ŠTUDIJE IZVEDLJIVOSTI	144
POGLAVJE 26	ISKANJE DENARJA	147
POGLAVJE 27	DOSTOP DO OMREŽJA IN POGODBE O NAKUPU ELEKTRIČNE ENERGIJE	154

Več kot 200 ljudi se zbere v Atenah, da bi med sabo delili zgodbe in razpravljali o temah, povezanih s skupnostno energijo. © REScoop.eu

OVIRE IN IZZIVI: BODITE PRIPRAVLJENI POGLAVJE 24

Pot do uspešnega projekta skupnostne energije ni vedno lahka. Čakajo vas številne ovire in izzivi.

Nove direktive EU bi vam morale ta del olajšati, saj so nacionalne vlade zdaj dolžne oceniti ovire za lokalne projekte skupnostne energije (glejte polje z besedilom spodaj). Preverite, ali je vaša vlada to delo že opravila in objavila izsledke – to vas lahko pripelje korak bližje prepoznavanju teh ovir.

NOVE ENERGETSKE PRAVICE ZA VSE PO ZAKONODAJI EU

Skupnostna energija je v Evropi neenakomerno razvita. Da bi projekti uspeli, morajo takšne pobude imeti podporo dobrih zakonov in pravil. Projekti cvetijo v državah, kjer jih je lažje vzpostaviti, medtem ko so v državah z regulativno negotovostjo za napredek potrebni zelo predani aktivisti. Poleg tega se nacionalni zakoni pogosto spreminjajo.

Od leta 2018 je skupnostna energija v zakonodaji EU priznana kot del zakonodajnega svežnja, ki ureja energetske sistem EU v tem ključnem desetletju, ki je pred nami. To bi lahko predstavljalo popolnoma drugačna pravila igre za vsakogar, ki se želi vključiti v skupnostno energijo.

Tako revidirana Direktiva o obnovljivih virih energije kot Direktiva o trgu električne energije skupnostim priznavata ključno vlogo, ki jo bodo imele pri energetskem prehodu. Imate izvršljive pravice, da se vključite v skupnostno energijo, vaša nacionalna vlada pa je dolžna zagotoviti, da vas na vaši poti ne blokirajo nobene nepoštenne ovire.

KONTROLNI SEZNAM | KLJUČNI VIDIKI NOVIH ZAKONOV EU

- Prepoznana je pomembnost vključenosti državljanov in skupnosti pri energetskega prehodu.
- Projekti skupnostne energije so zakonsko opredeljeni (glej polje z definicijami).
- Prek skupnosti za obnovljivo energijo ali državljskih energetske skupnosti lahko državljsani, MSP in lokalne oblasti oblikujejo pravno priznan subjekt za sodelovanje.
- Vsak ima pravico proizvajati, shranjevati, deliti, porabljati in prodajati lastno obnovljivo energijo.
- Pravico imate do tega, da se vam energije, ki jo proizvedete sami, ne zaračuna nepravilno.
- Pravico imate sodelovati v skupnostih za obnovljivo energijo.
- Pravico imate do usposabljanja in gradiv za ozaveščanje, ki vam bodo v pomoč pri sodelovanju.
- Nacionalne vlade so dolžne oceniti ovire in potencial za skupnostno energijo na svojih ozemljih.
- Nacionalne vlade so dolžne ustvariti ugoden okvir za podporo skupnostne energije v svoji državi.
- Obstajati mora eno mesto (vse na enem mestu), kamor se državljsani lahko obrnejo po nasvet in pridobijo dovoljenja za sodelovanje v energetskega sistemu.

OVIRE IN IZZIVI: BODITE PRIPRAVLJENI

POGLAVJE 24

Sledi seznam ovir, ki lahko projektom preprečijo uspeh. Če boste nanje pripravljeni in potrpežljivi, jih je mogoče premagati. Podiranje ovir in razvoj zamisli za njihovo premagovanje korak za korakom jih lahko naredita manj zastrašujoče. Verjetno je tudi, da so se z ovirami, s katerimi se srečujete, že prej srečevale druge pobude skupnostne energije. Iskanje nasvetov in mentorstva pri drugih je vedno ključ do uspeha.

Tukaj je nekaj izzivov, na katere morate biti pripravljeni:

1) KONFLIKTI ZNOTRAJ SKUPINE

Kot smo že omenili v poglavju o skupinski dinamiki, je skoraj neizogibno, da bo v vaši skupini na neki točki prišlo do notranjih konfliktov. Do njih lahko pride v kontekstu vpliva posameznikov v skupini, različnih vizij ali drugega problematičnega vedenja. Preberite poglavja o skupinski dinamiki in bodite pripravljeni na tovrstne težave. Če do njih vseeno pride, naj vas to ne preseneti ali potre.

Z jasnimi skupinskimi dogovorom in dogovorjenimi načini dela lahko določene težave tudi preprečite, preden se pojavijo. Stvari poskusite ne jemati osebno in se raje osredotočite na razloge, zakaj ste tam. Razlog, zakaj je delo v skupnosti izziv, pogosto tiči v ljudeh samih, a je to delo na prav edinstven način iz istega razloga tudi zadovoljujoče.

2) POMANJKANJE FINANC

Iskanje denarja je lahko eden največjih izzivov. Pomanjkanje dostopa do denarja, ki ga potrebujejo, projekte včasih prisili v to, da svoje načrte ustavijo ali spremenijo. S svojo skupino bodite pripravljeni nekaj časa in energije nameniti razmišljanju o denarju. Poglavlje 25 je namenjeno informacijam o financah za vsako posamezno stopnjo vašega projekta. Dobro je tudi poiskati nekoga s predhodnimi izkušnjami ali strokovnim znanjem.

Če pomanjkanje financ še naprej ovira vaš projekt, bo morda bolje, če zmanjšate obseg svojih zamisli in začnete z nečim manjšim, na primer zaprosite za nepovratna sredstva za prenovo nekaj domov v vaši skupnosti. Sčasoma si lahko ustvarite evidenco uspehov, ki vam lahko pomaga pri dostopu do financiranja v prihodnosti. Dobra novica je, da vedno obstajajo možnosti, tako da lahko vedno poskušate znova in znova, tudi če vam sprva ne uspe.

3) DOVOLJENJE ZA NAČRTOVANJE

Pridobitev dovoljenja za pripravo gradbenega načrta je eden ključnih mejnikov v vsakem projektu. Če nimate dovoljenja, da zgradite, kar želite, bo moral vaš projekt spremeniti smer. Pametno je že dosti vnaprej raziskati, kaj je na vašem območju sploh mogoče izvesti – bližina letališča ali naravovarstvenega območja lahko na primer predstavlja težavo za vetrne projekte.

Ko naredite študijo izvedljivosti, bo verjetnost, da projekt dobi dovoljenje za načrtovanje, ena od glavnih stvari, ki jih bo poleg naravnih virov (ali je na voljo dovolj sonca, vetra ipd.) treba oceniti. Sodelovanje s strokovnim svetovalcem z izkušnjami na področju lokalnih pravil o načrtovanju se lahko na tej točki izkaže za veliko prednost. Več o dovoljenju za pripravo gradbenega načrta si preberite v besedilnem polju v nadaljevanju.

4) ADMINISTRATIVNA BREMENA

Zaprositi bo treba za veliko dovoljenj in vlog – pa tudi za dovoljenja za načrtovanje. Prošnja za priključek na omrežje ter sodelovanje z nacionalnimi in včasih regionalnimi agencijami ter bankami zahtevata veliko časa in energije. Ti procesi so pogosto zasnovani z mislijo na velika podjetja, ki imajo strokovnjake, ki lahko za to porabijo veliko časa. Bodite pripravljeni izpolniti veliko obrazcev in nekaj večerov preživeti za računalnikom in se ukvarjati s projektnim pisarniškim delom.

Poskrbite, da to delo ne pade na enega ali dva posameznika. Za to je potrebna ekipa ali delovna skupina treh do šestih ljudi. Delati v timu je vedno učinkovitejše in prijetnejše kot delati sam. Koristno bo, če vzpostavite tudi spletno orodje za skupno rabo datotek, kjer lahko shranite vse svoje dokumente ter pretekle prošnje in vloge.

5) PRIKLJUČEK NA OMREŽJE

Priključitev vašega projekta v omrežje se lahko izkaže za zelo zahtevno nalogo; odvisno od vaše lokacije in vašega lokalnega omrežja. To je dobro raziskati že na začetku vašega projekta. Včasih bo potrebno dodatno delo za nadgradnjo energetskega omrežja in morda se bo od vas pričakovalo, da za to plačate. Številni operaterji omrežij niso naklonjeni obnovljivim virom energije, kar še posebej velja za manjše projekte.

To je eden od razlogov, zakaj bi morda želeli razmisliti o tem, da bi prevzeli lastništvo nad svojim lokalnim omrežjem, saj ga boste tako lahko upravljali na način, ki podpira prehod na učinkovit, decentraliziran sistem obnovljivih virov. Preberite si zgodbo o EWS Schönau v 13. poglavju.

OVIRE IN IZZIVI: BODITE PRIPRAVLJENI

POGLAVJE 24

6) POMANJKANJE RAZUMEVANJA, KAJ SKUPNOSTNA ENERGIJA SPLOH JE

Včasih ljudje ne bodo vedeli, kaj projekt skupnostne energije sploh je. V državah, kjer koncept ukrepanja skupnosti na področju energije ni dobro razvit ali poznan, to lahko predstavlja oviro. Morda boste zaradi te okoliščine težje dobili posojilo pri banki, morda vaših želja ne bo razumela vaša lokalna oblast, verjetno bo pa tudi sama vložitev vloge za priključitev na omrežje oz. za dovoljenje za načrtovanje za vas večji izziv, ker boste veljali za novo vrsto »tržnega akterja«. V nekaterih primerih, na primer v vzhodni Evropi, bo beseda »zadruga« oz. »kooperativa« lahko imela celo negativno konotacijo zaradi sovjetskega obdobja.

Te ovire lahko premagate tako, da na podlagi nekaterih primerov v tej knjigi pojasnite, kaj skupnostna energija je in kako deluje. Morda vam bo koristilo, če organizirate predstavitev za svojo skupnost in ji pokažete nekaj primerov iz vse Evrope, ki bi na vašem lokalnem območju lahko delovali. Možno je, da bi vam pri tej predstavitvi lahko pomagal kdo iz federacije zadrug REScoop ali mrež Energy Cities in Friends of the Earth Europe. Morda bi vas kdo od njih prišel celo osebno podpret.

7) LOKALNO NASPROTOVANJE OBNOVLJIVIM VIROM

Nekateri ljudje obnovljive vire energije dojemajo kot neprijetno infrastrukturo. Vetrne in sončne elektrarne imajo vizualni vpliv na pokrajino in razumljivo je, da se ljudje s tem ne želijo sprijazniti, še posebej, ko vse njihove koristi odteka iz skupnosti. To bo morda razlog za nasprotovanje nekaterih, da bi se vam izdalo dovoljenje za načrtovanje, morda pa imate celo to nesrečo, da živite nekje, kjer obstaja organizirana skupina proti vetrni energiji.

Čim več ljudem v vaši skupnosti boste morali dokazati, da bo ta projekt prinesel lokalne koristi. Ljudi o svojih načrtih obvestite čim prej, da se morda izognete lokalnemu nasprotovanju.

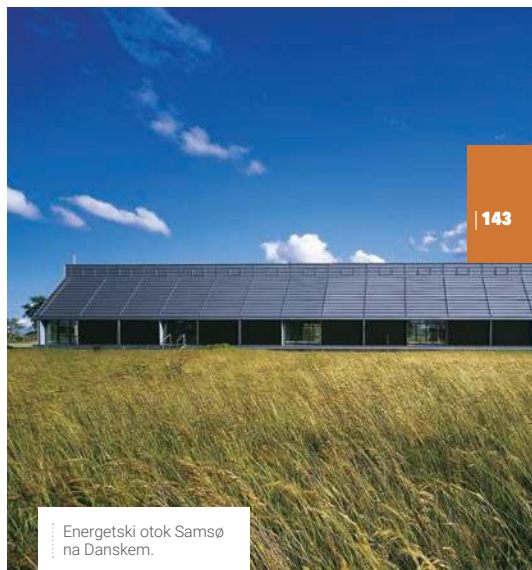

DOVOLJENJE ZA PRIPRAVO GRADBENEGA NAČRTA

Dovoljenja za načrtovanje so bistvenega pomena. V Nemčiji na primer se načrtovanje vetrnega parka lahko izkaže za zapleten podvig. V teoriji so vetrne turbine privilegirane konstrukcije, ki jih je mogoče postaviti povsod po državi, vključno z nenaseljenimi območji, vendar zvezne dežele (Länder) ali občine v svojem načrtovanju rabe prostora razvoj vetrnih turbin omejujejo na določena območja. Zato je pomembno ugotoviti, kje načrtovanje rabe prostora na vašem območju razvoj vetrne energije dejansko omogoča. Večina zveznih držav ponuja nasvete in priročnike o tem, kako je to urejeno. V drugih državah lahko gradivo ali nasvete ponudijo tudi združenja za obnovljivo energijo.

Možno je, da v fazi načrtovanja – zlasti ko gre za vetrno energijo – pride do ugovorov. Bodite pripravljeni na to in poskrbite, da se za naslavljanje pomislekov še vedno čim bolj obrnete na širšo skupnost in svoje načrte na podlagi teh pomislekov po možnosti spremenite.

PROJEKTIRANJE IN ŠTUDIJE IZVEDLJIVOSTI POGLAVJE 25

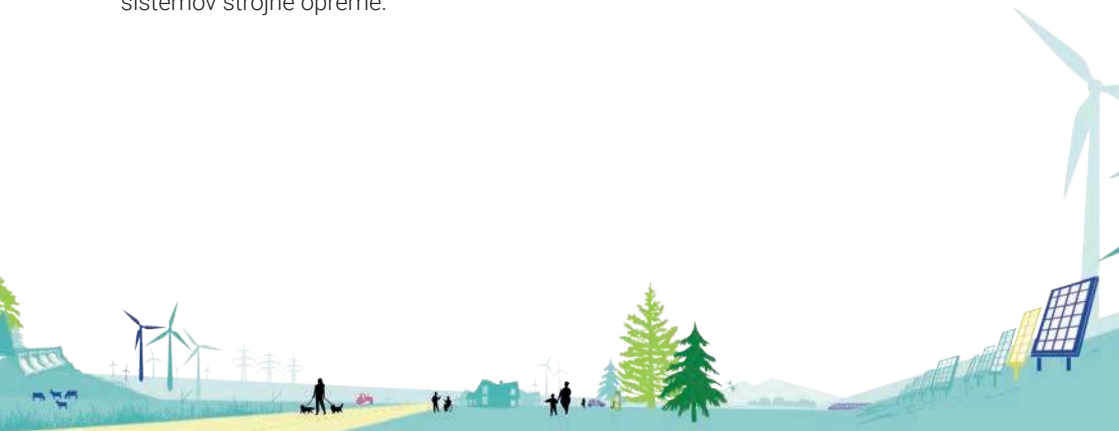
Ko se odločite, kaj želite zgraditi, se boste morali lotiti projektiranja in študije izvedljivosti. Oblikovali boste zasnovo projekta, ki vam bo pomagala pri pridobivanju financ (glejte naslednje poglavje). Vključevati bo morala nekatere vidike razpoložljivosti vetra, sonca ali drugih virov.

Zasnova bo ključnega pomena za pridobitev dovoljenja lokalnih organov za načrtovanje. Vključevala bo:

1. načrt trenutne lokacije,
2. načrt lokacije po koncu predlaganega projekta,
3. specifikacije vseh predlaganih sistemov strojne opreme.

POSLOVNI NAČRT

Poslovni načrt bo vašemu projektu v veliko korist. Zelo bo pomagal pri stikih z bankami ali drugimi partnerji. Že samo to, da se s člani skupine usedete in skupaj naredite tak načrt, je lahko samo po sebi zelo koristno, saj vas bo prisililo, da svoje razprave in vizije pretvorite v konkretne in jasne povedi.

KONTROLNI SEZNAM | IZDELAVA POSLOVNEGA NAČRTA

Vnaprej določenega seznama stvari, ki bi jih moral poslovni načrt zajemati, ni, vendar na misel takoj pade naslednje:

- Kaj so vaša splošna dolgoročna vizija, poslanstvo in cilj?
- S katero strategijo želite doseči svoje splošno poslanstvo?
- Na katere teme se želite osredotočiti najprej? Energetska učinkovitost in varčevanje z energijo? Obnovljivo energijo? Promet? Ogrevanje in hlajenje? Zadruga se običajno na začetku osredotoči na eno stvar in čez nekaj časa sprejmejo dodatne izzive.
- Katere dejavnosti želite izvajati najprej? Proizvodnjo? Dobavo? Kombinacijo obojega? Shranjevanje in prožnost, vključno z združevanjem in odzivom na povpraševanje? Želite upravljati distribucijsko omrežje? Ponovimo: morda bo najbolje začeti zgolj z eno dejavnostjo in se širiti pozneje.
- Kako bo videti vaš model upravljanja? Kdo bo lastnik projekta? Občani, občina ali tretji partner? Ali je potrebna pravna oseba? Bi to morala biti zadruga?
- Na koga se boste obrnili? Kdo bo vodil kampanjo? Ali imate podporo lokalnih oblasti?
- Kako boste financirali svoj projekt? Bo vaš projekt ekonomsko izvedljiv? Kolikšne prihodke in koliko stroškov lahko razumno pričakujete? Kako se bo to razvijalo skozi čas?

Poslovni načrt ni statičen dokument; verjetno se bo sčasoma spreminjal in verjetno boste imeli več različic. Ključnega pomena je, da tudi tega dela ne prepustite samo eni osebi. O načrtu je treba razpravljati s celotno skupino, idealno pa je, da je plod kolektivnega razmišljanja.

PROJEKTIRANJE IN ŠTUDIJE IZVEDLJIVOSTI

POGLAVJE 25

REScoopovo poročilo o poslovnih modelih.

<https://www.rescoop.eu/toolbox/report-on-the-existing-business-models>

Zvezni urad za energetske zadruge.

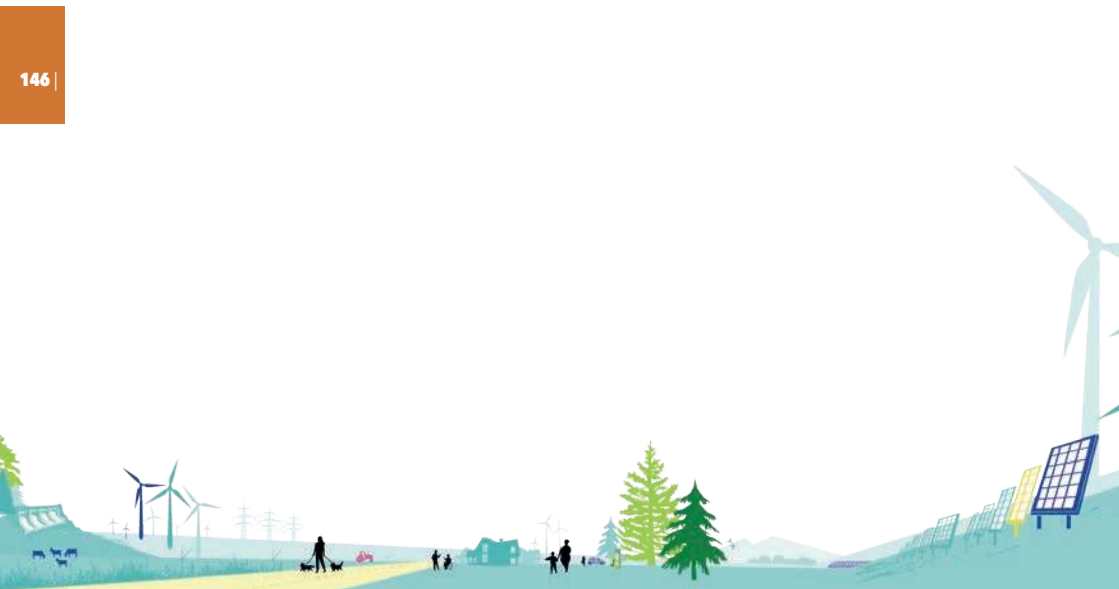
<https://www.dgrv.de/news/dgrv-projekt-klimagen/>

Vodnik za upravljanje deležnikov.

<https://www.rescoop.eu/toolbox/guide-for-stakeholder-management>

Vodnik za strateško načrtovanje skupnostne energije.

<https://www.energy.gov/eere/slsc/guide-community-energy-strategic-planning>

ISKANJE DENARJA

POGLAVJE 26

Eden največjih izzivov, s katerimi se boste srečali, je financiranje vašega projekta. Od faze prednačrtovanja do faze razvoja, vlaganja in delovanja boste potrebovali finančna sredstva v različnih zneskih in oblikah. Izvor denarja je včasih treba ugotoviti istočasno ali celo pred izvedbo študij izvedljivosti.

Premagovanje finančnih ovir zahteva mešanico inovativnih pristopov in uporabo obstoječih instrumentov. Nekaterim ljudem gredo finance in zbiranje sredstev bolje od rok kot drugim, pri tem pa lahko nekaj izkušenj ali znanja o številkah pride zelo prav. To imejte v mislih, ko razmišljate o ljudeh, katerih prisotnost v vaši jedrni ekipi bi lahko bila koristna.

Dobra novica je, da lahko izbirate med različnimi inovativnimi rešitvami, od ponudb delnic, državne podpore, bančnih posojil do množičnega financiranja.

MOŽNOSTI ZA FINANCIRANJE

1) NEPOVRATNA SREDSTVA

Ena od dobrih možnosti, zlasti v zgodnjih fazah vašega projekta, je, da zaprosite za nepovratna sredstva. Preverite, kaj je za vas na voljo na nacionalni in regionalni ravni. Morda obstajajo celo nepovratna sredstva za razvoj skupnosti, ki jih na primer upravlja vaša nacionalna vlada – to bi vam lahko pomagalo pri kritju zgodnjih stroškov.

Za večino teh vlog boste potrebovali statut ali izjavo o poslanstvu vaše skupine in razložiti boste morali, kaj želite s tem denarjem doseči.

Če vlogo za nepovratna sredstva pišete prvič, prosite ljudi, da jo preberejo, saj v vaši skupnosti zagotovo obstajajo ljudje, ki so tovrstne vloge že pripravljali. Če bo vaša prva vloga zavržena, naj vas to ne potre. Kar pogumno naprej – vlogo izboljšajte in jo oddajte ponovno.

ISKANJE DENARJA

POGLAVJE 26

2) MNOŽIČNO FINANCIRANJE (CROWDFUNDING)

Projekte skupnostne energije običajno financirajo državljani, na voljo pa so različne sheme množičnega financiranja.

- Nekateri projekti se financirajo z donacijami, pri čemer državljani ne pričakujejo ničesar v zameno: denar vložijo preprosto zato, ker v projekt verjamejo in ga želijo podpreti.
- Obveznice so posojila, ki se po določenem času poplačajo: državljani bodo pričakovali finančni donos svoje naložbe (obresti).
- Delnice niso posojilo in jih ni treba poplačati. Deleži dajejo lastništvo in pravico odločanja o tem, kako naj zadruga vplaga. Državlanske energetske zadruge svoje projekte običajno financirajo z izdajo delnic. Vredno je preveriti, ali obstajajo nacionalni predpisi o javnih ponudbah delnic.

3) TRADICIONALNO BANČNO POSOJILO

Banke vsekakor želijo, da jim verjamemo, ko rečejo, da »dobri projekti najdejo sredstva«. Morda bi bilo vredno preveriti, ali je katera od tradicionalnih bank pripravljena vskočiti in za vaš projekt ponuditi posojilo, vendar je resničnost pogosto bolj zapletena. Začetniki brez predhodnih uspehov pogosto težko dobijo posojila pri tradicionalnih bankah.

Upoštevati je treba še to, da bodo banke običajno zagotovile do 80 odstotkov sredstev, kar pomeni dodaten izziv za pobudo skupnostne energije, da 20 odstotkov poišče sama.

4) ETIČNA ALI ZADRUŽNA BANKA

Če tradicionalne banke niso pripravljene financirati vašega projekta, se lahko obrnete na etične ali zadrुžne banke. Na spletni strani Evropske federacije etičnih in alternativnih bank (FEBEA) boste našli podatke za stik z etičnimi in alternativnimi bankami, ki delujejo v vaši regiji.

5) FINANCIRANJE S STRANI TRETJE OSEBE

Če banke ne želijo zagotoviti financiranja, lahko še vedno razmislite o financiranju s strani tretje osebe. Ta tretja oseba je lahko na primer že uveljavljena zadruga. Belgijski BeauVent in španska Som Energia sta portugalski zadrugi Boa Energia zagotovila posojilo, da je lahko izvedla svoj prvi projekt. Posojilo je bilo vrnjeno, ko je projekt postal prepoznaven in so se državljani odločili, da se mu pridružijo.

6) LIZING

Naprave za obnovljivo energijo lahko najamete od tretje osebe, ki vam po določenem času ponudi možnost, da jih odkupite. Lizing je lahko zanimiva možnost za začetnike, ki morda potrebujejo nekaj let, da zberejo sredstva od svojih članov.

7) ZADRUŽNI SKLAD

Projekti obnovljivih virov energije so kapitalsko intenzivne naložbe, zlasti na začetku, obenem pa se državljani pogosto vanje vključijo šele, ko projekt že poteka in lahko njegove rezultate vidijo na lastne oči. Če želite državljane vključiti v projekte obnovljivih virov energije, morajo zadruge zagotoviti vnaprejšnjo naložbo. Začetniki morda potrebujejo denar, medtem ko uveljavljene pobude morda potrebujejo nove projekte. V tem primeru lahko priložnost za sodelovanje ponudi združni obnovljivi sklad.

8) PODPORA LOKALNE OBLASTI ALI OBČINE

Škotska zadruga Rumbling Bridge Hydro Coop je bila ustanovljena s podporo razvojnega posojila CARES in zadruge Energy4All. Rumbling Bridge ima sedaj v lasti 500-kilovatno pretočno hidroelektrarno. Proizvodnja turbine je doslej preseгла predvideno proizvodnjo, tako da bo ta shema v svojih predvidenih 40 letih delovanja lokalni skupnosti prinesla precejšnjo korist.

ISKANJE DENARJA

POGLAVJE 26

TRADICIONALNA ALI ETIČNA BANKA?

Iskanje pomoči pri običajni oz. tradicionalni banki je lahko eden najtežjih načinov zbiranja denarja, saj banke takšnim projektom v veliki meri niso pripravljene nameniti sredstev ali pa za to niso dobro opremljene – pogosto jih preprosto ne razumejo.

Rešitev je lahko sodelovanje z etičnimi in alternativnimi bankami, ki so zaradi svojega dednega zapisa dosti dojemljivejše za vrednote skupnosti in sodelovanja ter imajo več razumevanja za vaše omejitve. Običajno so veliko bolj pripravljene spremljati in podpirati manjše projekte, hkrati pa se etične in zadržne banke vedno spleča podpirati. Močnejše kot so, večje so možnosti, da bodo financirale projekte skupnostne energije!

Z novimi pravicami, ki jih zagotavlja zakonodaja EU, bo verjetno vzpostavljenih vedno več projektov, finančne institucije pa bodo verjetno lažje razumele tveganja in donose skupnostne energije.

Zadrugi Westmill Wind in
Westmill Solar.

© Westmill Wind Farm Co-op.

MODEL PONUDBE DELNIC

Zelo uspešen model, ki ga uporablja veliko zadrug, je ponudba delnic. Ta način zbiranja denarja hkrati ustvarja tudi člane z močjo odločanja. Člani zadruge nosijo več klobukov (vlog), ki združujejo lastništvo, naložbo in uporabo. Vsak(-a) od teh klobukov ali vlog je povezan(-a) s posebnimi odgovornostmi in odločitvami.

- Člani s pridobitvijo deležev postanejo del lastniške strukture projekta in tako sodelujejo pri nadzoru nad organizacijo.
- S pridobitvijo delnic postanejo tudi vlagatelji, s tem pa si lahko obetajo povrnitev naložbe, bodisi finančno, socialno bodisi okoljsko.
- Z gospodarsko udeležbo postanejo uporabniki zadruge in pridobijo pravico do »uporabe« njenih storitev.

ZGODBA O USPEHU

FINANCIRANJE PROJEKTA VETRNE ENERGIJE | NIZOZEMSKA

Lokalni državljanski energetske zadrugi Zeeuwind in Deltawind iz Nizozemske sta uspešno sodelovali pri razvoju 102-megavatnega vetrnega projekta »Windpark Krammer«, vrednega 215 milijonov €. O sodelovanju je vredno razmisliti, zato se le ozrite po svoji državi ali regiji in preverite, ali obstajajo zadruge, primerne za kaj takega. S sodelovanjem boste lažje financirali velike projekte, kot so vetrni.

Zeeuwind in Deltawind iz Nizozemske sta državljanski energetske zadrugi, ki sta sodelovali pri razvoju vetrnega projekta »Windpark Krammer«. © Sky Images

Zadrugi sta leta 2018 zaprli finančno konstrukcijo, potem ko sta 49 odstotkov svojega projekta prodali proizvajalcu vetrnih turbin Enercon. Poleg obstoječih članov obeh zadrug so lahko z nakupom obveznic neposredno sodelovali tudi lokalni občani, kar je prineslo dodaten kapital. V samo dveh dneh jim je uspelo zbrati več kot deset milijonov €.

Zdaj, ko je projekt zaključen in vetrne turbine obratujejo, je Enercon pripravljen svoj del prodati, kar daje zadrugam možnost, da povečajo svoj lastniški delež v projektu. Oktobra 2020 so začeli drugo kampanjo financiranja, da bi zbrali dodatnih šest milijonov € in pridobili 60-odstotno večino v projektu. Tovrstne rešitve lahko v svojem projektu uporabite tudi sami, še posebej, če sodelujete z dobrohotnim proizvajalcem vetrnih turbin, kot je Enercon. Skoraj vedno obstajajo možnosti za iskanje denarja in s sodelovanjem z drugimi vam lahko uspe!

Potrebe po naložbah za lokalni energetske prehod. <https://energy-cities.eu/publication/investment-needs-for-the-local-energy-transition/>

Inovativni model financiranja za energetske učinkovitost: Ecopower, Pajopower in Brixton. <https://www.rescoop.eu/toolbox/innovative-financing-model-for-energy-efficiency>

Poročilo o finančnih ovirah in obstoječih rešitvah. <https://www.rescoop.eu/toolbox/report-on-financial-barriers-and-existing-solutions>

Finančni priročnik za zadruge REScoop (ANG/NEM/FRA). <https://www.rescoop.eu/toolbox/financial-handbook-for-rescoops>

Knjiga REScoop: Mobilizacija evropskih državljanov za vlaganje v trajnostno energijo. <https://www.rescoop.eu/toolbox/mobilising-european-citizens-to-invest-in-sustainable-energy>

Izvedite več o sedmih programih financiranja Evropskega energetskega prehoda. <http://www.eacb.coop/en/about/membership/full-members.html>

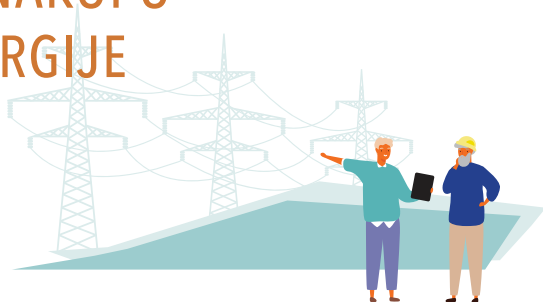
Spletna stran Evropske federacije etičnih in alternativnih bank in financerjev (FEBEA). <https://febea.org/members/>

Spletna stran Evropskega združenja zadrugh bank. <https://energy-cities.eu/your-brief-guide-to-the-7-eu-programmes-funding-the-energy-transition-in-cities/>

DOSTOP DO OMREŽJA IN POGODBE O NAKUPU ELEKTRIČNE ENERGIJE

POGLAVJE 27

Če imate projekt, ki proizvaja elektriko, morate biti priključeni na omrežje, če jo želite prodajati. Potrebovali boste tudi nekoga, ki jo bo od vas kupil.

- Eden od modelov je subvencija ali tako imenovana »tarifa za dovajanje toka«, ki služi kot nadomestilo za vašo energijo. Ta model se v številnih krajih postopoma opušča.
- Ena od rešitev je, da svojo energijo prodate zelenemu dobavitelju, ki je lahko tudi zadruga. Zadruga Enercoop v Franciji na primer kupuje električno energijo iz majhnih projektov, ki proizvajajo obnovljivo energijo.
- Zadruge lastno proizvodnjo obnovljive energije včasih združijo z licenco za dobavo, kar pomeni, da lahko svojo električno energijo prodajajo neposredno svojim članom. To počneta recimo Ecopower v Flandriji in Co-op Energy v Združenem kraljestvu.

Za priključitev na omrežje morate ugotoviti, kdo je njegov lastnik in kdo je vaš operater distribucijskega sistema (ODS). Ta podjetja imajo veliko besede pri tem, ali boste na omrežje dejansko priključeni ali ne, zato vzpostavite dober delovni odnos z njihovim osebjem, če je to le mogoče! V nekaterih državah je priključitev na omrežje lahko dolgotrajen in frustrirajoč proces, zato je smiselno ugotoviti, kakšne so razmere na vašem območju, preden zaprosite za dovoljenje za načrtovanje. Tudi zato je smiselno, da občani energetske omrežje prevzamejo v lokalno last, saj ga bodo lahko tako vodili za skupno dobro in ne za dobiček. Če želite izvedeti več o tem, si v poglavju 12 preberite navdihujočo zgodbo o uspehu mesta Schönau v Nemčiji.

POGODBE O NAKUPU ELEKTRIČNE ENERGIJE

Pogodba o nakupu električne energije (angl. Power Purchase Agreement ali PPA) je dolgoročna pogodba, pri kateri običajno velik porabnik električne energije ali več manjših porabnikov električne energije od proizvajalca kupi(-jo) določeno količino električne energije na podlagi dolgoročne pogodbe, na primer za deset do dvajset let.

Bodite pripravljeni na pogajanja, saj bo podjetje, s katerim imate opravka, verjetno želelo skleniti težko kupčijo. Morda bi bilo tudi pametno začeti pogajanja z več kot samo enim podjetjem in iskati najboljšo ponudbo, ki jo lahko dobite.

Premislite lahko tudi o možnosti neposredne prodaje javnim objektom z visoko porabo energije, kot sta ogrevan bazen ali komunalna naprava za čiščenje odpadkov. Preverite, ali bodo vaši lokalni organi pripravljeni podpisati neposredno pogodbo o nakupu električne energije (PPA) z vašo energetske skupnostjo. Tovrstne pogodbe so odlična rešitev, če vam jih uspe zagotoviti. Tak podpis bi vašemu projektu zagotovil dolgoročno korist stabilnega toka prihodkov na podlagi fiksne cene električne energije.

Oglejte si komplet orodij organizacije REsource za kupce obnovljive ene.
<https://resource-platform.eu/energy-buyers-hub/>

Gradivo skupnostne organizacije Community Energy England o pogodbah o nakupu električne energije. https://communityenergyengland.org/files/document/110/1508504912_what-does-a-good-ppa-look-like.pdf

Občinski vodnik SCCALE.
<https://energycommunityplatform.eu/resources/community-energy-municipal-guide/>

RASTITE ŠE NAPREJ

Vsak projekt skupnostne energije je potovanje zase, ki pogosto vsebuje številne nepričakovane ovinke. Upamo, da vam je ta knjiga služila kot vir zamisli in navdih za vašo avanturo.

Zelo močni in uspešni projekti so zrasli iz skromnih začetkov. Sanjajte na veliko, da bo lahko vaš projekt rasel.

Ljudje v vaši skupnosti bodo morda sprva nervozni, a ko bodo na lastne oči videli vaš uspeh, bodo pridobili zaupanje v projekt, celotna lokalna skupnost pa bo pridobila ponos in samozavest. Ljudje si bodo mislili: »Smo mesto z odličnim energetske projektom. Smo kraj, kjer se dogajajo dobre stvari. To je vas s prihodnostjo.«

Ko je projekt obnovljivih virov energije enkrat zgrajen, pogosto postane veliko lažje privabiti dodatne ljudi, da vlagajo v projekt. Številne države, regije in občine energetske skupnostim zagotavljajo neposredno finančno podporo, saj jim želijo pomagati, da premagajo ovire do zagona prvega projekta.

Bolj kot so ljudje navdušeni za vaš projekt in bolj povezani se počutijo z njim, večja je verjetnost, da vas bodo podprli s svojimi veščinami, vodenjem in finančno podporo, kar bo vašemu projektu omogočilo rast. Na tej poti se boste veliko naučili, stkali nepričakovane vezi ter pridobili veščine, s katerimi boste lahko svoj projekt pospešili.

Podnebna in energetska kriza sta zastrašujoči, vendar upamo, da vas je ta knjiga prepričala, da lahko v tem boju prevzamete zares veliko vlogo. Izgradnja boljšega energetskega sistema je nekaj, pri čemer lahko sodelujemo vsi. To desetletje je ključnega pomena za boj proti podnebnim spremembam in za pospešitev energetskega prehoda. Kdaj boste torej sodelovali, če ne zdaj? Gibanje za energetske demokracije potrebuje pomoč vseh. Le kdo lahko pomaga bolje kot vi?

**Vso srečo na vaši poti.
Uspelo vam bo!**

Po zagonu ponudbe delnic zadruga Westmill sta lokalni poslanec Ed Vaizey in ustanoviteljica podjetja Good Energy Juliette Davenport prišla podpret zadrugo. © Westmill Wind Farm Co-op

DODATNI VIRI

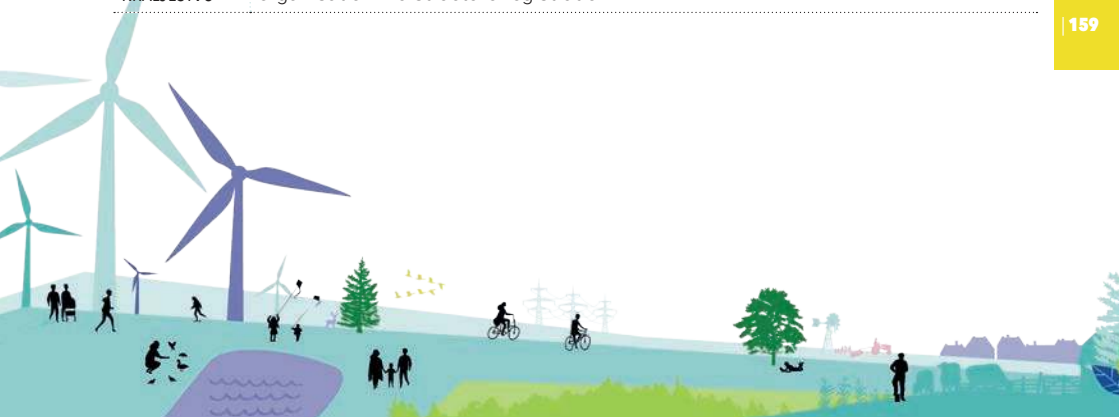
Tukaj je še nekaj dodatnih virov, ki vam lahko pomagajo na vaši poti.

DRŽAVA	POVEZAVA DO VEČ INFORMACIJ
AVSTRIJA	http://pv-gemeinschaft.at/
BELGIJA - FRANKOFONSKI	https://energiecommune.be/communaute/
BOLGARIJA	https://storage.googleapis.com/planet4-bulgaria-stateless/2019/08/fc698bf7-energy-citizens_booklet_bg.pdf
ČEŠKA	https://www.hnutiduha.cz/sites/default/files/publikace/2017/11/infolist_o_komunitnich_obnovitelnych_zdrojich.pdf
ESTONIJA	https://www.trea.ee/wp-content/uploads/2020/06/Co2mmunity_k%C3%A4siraamat.pdf
FINSKA	http://co2mmunity.eu/wp-content/uploads/2020/04/Co2mmunity-handbook-FI-Yhteis%C3%B6energian-k%C3%A4sikirja-Soumi-V1.1.pdf
FRANCIJA	https://www.enercoop.fr/blog/actualites/nationale/les-communautes-energetiques-definition-des-futurs-moteurs-europeens-de-la-transition-energetique
FRANCIJA	https://energie-partagee.org/decouvrir/nos-propositions/
NEMČIJA	https://www.buendnis-buergerenergie.de/fileadmin/user_upload/Studie_Nutzeffekte_von_Buergerenergie_17092015.pdf
NEMČIJA	https://www.energiegenossenschaften-gruenden.de/fileadmin/user_upload/downloads/Gruendungsbroschuere_Energiegenossenschaften_A4_WEB.pdf
NEMČIJA	https://www.buendnis-buergerenergie.de/fileadmin/user_upload/downloads/Broschuere_Klimaschutz_selbermachen/Brosch%C3%BCre%20B%C3%BCrgerenergie_interaktiv17small.pdf
MADŽARSKA	https://www.mtvsh.hu/kozoesegi-energia

DODATNI VIRI

DRŽAVA	POVEZAVA DO VEČ INFORMACIJ
IRSKA	https://www.friendsoftheearth.ie/power-to-the-people/
IRSKA	https://www.energyco-ops.ie/
ITALIJA	https://www.legambiente.it/wp-content/uploads/2020/06/rapporto-comunita-rinnovabili-2020.pdf
ITALIJA	http://www.comunirinnovabili.it/storymap/
LATVIJA	http://co2mmunity.eu/wp-content/uploads/2020/05/Co2mmunity-handbook-LV-Rokasgr%C4%81mata-Latvija-V1.2.pdf
LITVA	http://co2mmunity.eu/wp-content/uploads/2020/07/Co2mmunity-handbook-LT-Vadovas-Lietuva-V1.1.pdf
NIZOZEMSKA	https://energiesamen.nu/
POLJSKA	http://co2mmunity.eu/wp-content/uploads/2020/03/Co2mmunity-handbook-PL-Podr%C4%99cznik-Polska.pdf
PORTUGALSKA	https://www.coopernico.org/
ŠPANIJA	https://www.idae.es/publicaciones/guia-para-el-desarrollo-de-instrumentos-de-fomento-de-comunidades-energeticas-locales
ŠVEDSKA	http://co2mmunity.eu/wp-content/uploads/2020/03/Co2mmunity-handbook-SE-Handbok-Sverige.pdf
ZDRUŽENO KRALJESTVO	https://communityenergyengland.org/how-to-pages/starting-up-a-group-organisation-inc-structure-registration

GLOSAR

Administrativna ovira: ko je v projekt vključene toliko papirologije in birokracije, da postane težko nadaljevati, se to šteje za administrativno oviro.

Sveženj o čisti energiji: znan tudi kot Sveženj o čisti energiji za vse Evropejce. To je obsežen sklop zakonov EU, ki je bil sprejet leta 2019. Določa vsa pravila, ki bodo urejala energetske sistem v ključnem desetletju do leta 2030.

Skupnostna energija: kolektivno lastništvo obnovljive energije katere koli skupnosti. Vključuje lahko tudi lastništvo druge vrste energetske sredstev, kot so izolacija ali električna vozila.

Energija državljanov: širši izraz, ki velja za vse vrste vključevanja državljanov na energetske trg, vključuje skupnostno energijo in proizvajalce – odjemalce.

Energetska revščina: pojem se nanaša na nezmožnost zagotavljanja za dom potrebnih energetske storitev zaradi nizkega dohodka, visokih stroškov za energijo in slabe energetske učinkovitosti gospodinjstev.

Energetska treznost: pojem so skovali francoski člani gibanja Energy Cooperative, predstavlja pa koncept zavestne »opustitve« uporabe energije, ko je to mogoče.

Energetska učinkovitost: zmanjšanje količine energije, potrebne za zagotavljanje izdelkov in storitev. Z izolacijo doma na primer zagotovimo, da stavba porabi manj energije za ogrevanje in hlajenje; učinkoviteje doseže in vzdržuje udobno temperaturo.

Energetska demokracija: politični, ekonomski, socialni in kulturni koncept, ki združuje tehnološki energetske prehod s krepitvijo demokracije in udeležbe javnosti.

Ekstraktivno gospodarstvo: način gospodarstva, ki temelji na izkoriščanju virov, kot so minerali ali fosilna goriva. Implicira netrajnostno rabo.

Decentraliziran energetske sistem: sistem, v katerem objekti za proizvodnjo energije niso nameščeni centralno, ampak je namesto tega lokalno nameščenih veliko manjših energetske obratov. Prevladujoči sistem v Evropi je trenutno centraliziran z večjimi elektrarnami na fosilna goriva ali jedrskimi elektrarnami, ki proizvajajo ogromne količine energije, ki jo je treba nato prepeljati na velike razdalje. Decentraliziran energetske sistem omogoča optimalnejšo uporabo tako obnovljive energije kot tudi kombinirane toplote in električne energije, zmanjšuje pa porabo fosilnih goriv in povečuje ekološko učinkovitost.

GLOSAR

Nameščena zmogljivost: zmogljivost proizvodnje električne energije določene elektrarne. Običajno je izražena v megavatih in lahko izvira iz jedrske, toplotne, sončne, vetrne ali vodne energije.

Megavat (MW): količina energije, ki jo lahko proizvedejo sistemi obnovljivih virov energije, je pogosto izražena v megavatih. En megavat je velika količina energije, ki lahko napaja približno 650 domov. Energija, ki jo proizvede večina stanovanjskih solarnih sistemov, se še zdaleč ne približa enemu megavatu. Povprečna sodobna kopenska vetrna turbina proizvede dva–tri megavate.

Občina: upravni organ mesta ali lokalnega krožja.

Fotonapetostne (PV): naprave se na splošno navezujejo na sončno energijo. To so naprave, ki proizvajajo elektriko neposredno iz sončne svetlobe prek elektronskega procesa, ki se v določenih vrstah materialov zgodi naravno. Fotonapetostni paneli so sončni paneli.

Proizvajalec – odjemalec (angl. prosumer): ta izraz se nanaša na porabnike energije, ki del svoje energije tudi proizvedejo. V splošni rabi se nanaša na posamezna gospodinjstva.

Remunicipalizacija: ta izraz se običajno nanaša na vrnitev predhodno privatiziranih storitev ali infrastrukture pod občinski nadzor; v tem primeru se to pogosto nanaša na energetska omrežja ali lokalna/regionalna podjetja za oskrbo.

REScoop: zadruga za obnovljive vire energije.

Prenos zakona: postopek, s katerim se zakoni EU, kot je Direktiva o obnovljivi energiji (REDII), prenesejo v nacionalne zakone. Prenos REDII bi moral biti končan do junija 2021.

SKUPNOSTNA ENERGIJA

PRAKTIČNI VODIČ ZA POVRNITEV ENERGIJE V VAŠE ROKE

Si želite sprejeti praktične podnebne ukrepe v vaši skupnosti, vendar ne veste, kje začeti?
Ta priročnik je kot nalašč za vas!

Nabor strokovnega znanja skupin Friends of the Earth, REScoop.eu, Energy Cities in 27 projektov po Evropi – ta vodič je poln navodil, praktičnih nasvetov, navdušujočih zgodb o uspehu in neprecenljivih virov za izgradnjo lokalne revolucije obnovljive energije pod vodstvom skupnosti.

Skupnostna energija je ključna za ukrepanje proti podnebni krizi, za spodbujanje lokalnih gospodarstev in ponovno oživitev skupnosti. Ne glede na to, ali ste radoveden posameznik, skupina ljudi, ki se podaja na pot obnovljive energije, ali lokalna oblast, ki snuje načrte – ta priročnik je za vas. Zajema vse, kar morate vedeti, da začnete lastni projekt skupnostne energije, od nasvetov za obvladovanje skupinske dinamike, predlogov o tem, katero tehnologijo uporabiti, do navodil za premagovanje ovir, s katerimi se lahko srečate.

Tudi vi ste lahko del te tihe revolucije.

Preberite si, kako!

RESCOOP.EU

www.foeeurope.org

www.rescoop.eu

www.energy-cities.eu

